

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש "בית יהושע"

רחוב מנחת יצחק 2

עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג

ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א

ימים נוראים פרשת האזינו

תשפ"ו

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105

www.kolhalashon.com

- גליון מס' 747 -

האזנה מהירה לשיעורים

מתקשרים לקול השון במספרים הרגילים והישירים,

מקשיים מיד כוכבית סולמית ***#

ואחריו את מספר השיעור ולסיום סולמית #.

מס' השיעור מופיע ליד תאריך השיעור.

תוכן עניינים ימים נוראים-פרשת האזינו

יום ד' פרשת נצבים אלול תשפ"ה
(מס' שיעור 42024789) ד'.....

וְאֶהְבֶּתְ לְרַעֲיָךְ מִהֲכָרְתָּ הַטּוֹב - תַּמְלִיכוֹנִי עֲלֵיכֶם בַּאֲהַבַת יִשְׂרָאֵל

יִרְצִיט הַתּוֹלְדוֹת אֲבֵרָה יוֹסֵף אִיגְרָא ז"ע | הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְבָאֵר מִיָּם חַיִּים וְסִידוּרוֹ שֶׁל שַׁבָּת | דְּבַק בְּמֵאוֹר וְשִׁמְשׁ וְנִטְמָן בְּצִילוֹ | תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה מֵהַתְּבוֹנְנוֹת בְּטוֹבוֹת הַבּוֹרָא | יִיחַד לְעַצְמוֹ לְהַשְׁכִּיל בְּחֻכְמוֹת הַמּוֹדִיעִים לוֹ אֶת קוֹנּוֹ | הַתְּבוֹנְנוֹת הַחֲזוֹ"א וְהַסְטִיפְלֵעֵר בְּפִלְאֵי בְרִיַּאת הָאָדָם | מִהֲכָרְתָּ הַטּוֹב לְאֲהַבַת יִשְׂרָאֵל בְּדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה"ה | לֹא שְׁאֲנִי צָרִיךְ לוֹ אֲלֹא שְׁתֹּאִירוּ לִי כֶּשֶׁם שֶׁהָאֲרֵתִי לָכֶם | שְׁלִימוֹת הַטֶּבֶת הַנּוֹתֵן לְקַבֵּל הַכֶּרֶת הַטּוֹב מִהַמְּקַבֵּל | חֶסֶד הַשֵּׁם לִיתֵן לָנוּ לְהַכִּיר טוֹבָה וּלְפָרְנֶסוֹ בְּהִידוֹר מִצּוּהָ | בְּלִבּוֹל הַשֹּׁטֵן בְּהִידוֹר שֶׁל תְּקִיעוֹת מִיּוֹשֵׁב בַּאֲהַבַת הַשֵּׁם | אֲהַבַת יִשְׂרָאֵל בְּהִכָּרְתָּ הַטּוֹב שֶׁבְּזוּלָתוֹ וְהַטּוֹב שֶׁהוּא מוֹסִיף לְיִשְׂרָאֵל - ב' נְקוּדוֹת | הַתְּרַגְּשׁוֹת הַיִּיטֵב לֵב לִפְנֵי הַתְּפִילָה מֵהַנַּחַת תְּפִילִין שֶׁל פְּשׁוּטֵי הַקֹּהֵל | מֵרָאשִׁיכֶם וְזַקְנֵיכֶם עַד שׁוֹאֲבֵי הַמֵּיִם בְּשׁוֹתְפוֹת אֶהְדִּי בְּכֶתֶר שֶׁל ה"א | כָּל אֶחָד נִכּוּה מִחוּפּוֹת חֲבֵרוֹ בְּקִנְיָה וְאִיךְ עוֹשִׂין מַחֲוֹל בְּשׁוּיָן לְנְקוּדַת הָאֲמִצְעָה? | בָּא וְאִכּוֹל עַמִּי לְהַשְׁלִים הַנָּתַת אֲכִילָתִי לְהַשְׁיִית וְלֹא לְהַנָּתַת גּוֹפִי | וְאֲהַבַת לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם שֶׁל רַעַךְ כְּמוֹךְ זֶה כָּלֵל גְּדוֹל לְרוֹמֵם אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלךְ | נִכּוּה מִחוּפּוֹת חֲבֵרוֹ לְהַתְּפַעֵל מִמִּצְוֹתָיו וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה מַחֲוֹל בַּאֲהַבַת יִשְׂרָאֵל | אִיךְ יִשְׁנָא מִי שֶׁאֲהוּב לְהַשֵּׁם וְהַשֵּׁם מֵתַרְעֵם עַל מִי שֶׁשׁוֹנָא אֶת בְּנִיּוֹ! | אֵין לָךְ לֹא שֶׁאֲפֹשֶׁר לְעַבּוֹר עֲלֵיו מְבוֹקֵר עַד לַיִל זוֹלַת שְׁנַת יִשְׂרָאֵל בְּלֵב | יַחֲשִׁיב אֲצִלוֹ טוֹבַת חֲבֵרוֹ עִמּוֹ אִךְ שִׁיכֵל לְעַשׂוֹתָה בְּעַצְמוֹ כְּאִילוֹ הוּא עֲשָׂאָה | אֵין מֶלֶךְ בְּיוֹם תְּרוּעָה בְּלֹא אַחַדוֹת וְרִיעוּת הָעָם בְּהַכְנָה שֶׁל הַת"ת בְּקֶלֶם | בְּהַתְּאֲסָפָם יִיחַד בְּאֶגוּדָה אַחַת וְשִׁלּוּם בִּינְיָהם אֲנִי מִלְכֶם וְלֹא בְּמַחֲלוּקַת | אֲנִי הַשֵּׁם אֲלוֹקֵיכֶם דְּמִתְּנוֹת עַנִּיִּים בְּמַלְכוּיּוֹת דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה | דֵּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכָךְ זְכוּת עוֹלָה בְּגִי פֶסוּק דְּשִׁמְעֵי יִשְׂרָאֵל | הַקְּבִצוֹ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב לְשִׁמְעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה | ק"ש דְּעַרְבִית מְכֻלִּי מַחֲזִיק שְׁלֹמֹה וּבִשְׁחָרִית מִשִּׁירָאָה אֶת חֲבֵרוֹ הַרְחוּק | מִקְרָב אַחִיךְ אֲזַ תְּשִׁים מֶלֶךְ וְאֵם אֶת אַחִי אֲנוּכִי מִבְּקֶשׁ | בְּרַכַּת מִשְׁמֵר הַיּוֹצֵא לְנִכְנֵס בְּשֵׁם וּמַלְכוּת דְּשִׁלּוּם יִשְׂרָאֵל | אֲנוּכִי ה' אֲלוֹקֶיךָ נַעֲוֶץ בְּאִשֶּׁר לְרַעֲיָךְ שְׁכָתוֹב מֵעַבְרֵי הַשָּׁנָה | נִמְלִיכוֹ וְנִיַּיְחָדוֹ בְּמָה שִׁישִׁים עֲלֵינוּ בְּרַכָּה וְשִׁלּוּם | מִבְּנֵי בְרִיעָה וְחֲבֵר לְמַלְכִּיָּאל דְּר"ה בַּאֲהַבַת יִשְׂרָאֵל

יום ה' פרשת נצבים כ"ה אלול תשפ"ה
(מס' שיעור 42026371) י"א.....

בְּהִתְאַסֵּף יִיחַד אֲנִי מְלָכֶם - הִילּוּלַת הַמַּגִּיד מִזִּלְאֲטָשׁוֹב וְהִרָה"ק מִקַּאֲשָׁאנוֹב ז"ע >> תְּחִלַּת מַעֲשִׂיךְ בְּכָלִי חֻמְדָּה - אֶסְתַּכַּל בְּאוֹרִיַּתָּא וּבִרָא עֵלְמָא

יִרְצִיט רַבִּי יַחִיָּאל מִיכָל מִזִּלְאֲטָשׁוֹב וְרַבִּי דוֹד מִקַּאֲשָׁאנוֹב ז"ע | בְּהִתְאַסֵּף יִיחַד אֲנִי מִלְכֶם וְלֹא בְּמַחֲלוּקַת | אִיךְ אֲמַר וַיִּשְׁאֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי מֵאֵת רַעְיָהּ הַמִּצְרִי - ב' הַעֲרוֹת | שְׁנַת הָאוֹמוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּעֶרֶךְ הַפִּירּוֹד וְהָאֲחַדוֹת בְּיִשְׂרָאֵל | יְהוּדִי צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה לוֹ שְׁכָן וְנַעֲשִׂים שְׁכָנִים ע"י שְׁשׁוֹאֲלִים זמ"ז | וַיִּשְׁאֲלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְיָהּ הַיִּשְׂרָאֵלִי לְקִיָּים הוּא וְשְׁכָנּוֹ הַקְּרֹב | נִתְאַחַדוֹ לְעַם וְנִשְׁאָו חִינָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְנִצְלָוּם בְּלֹא שְׁאֵלָה | נַעֲשׂוּ רַעִים זֶה לָזֶה לְקִיָּים מִצְוֹת וַיִּשְׁאֲלוּ מֵאֵת רַעְיָהּ | הִיָּה הַגְּדוֹל מְכַל בְּנֵי אֲבִיו וְהַרְחִיק זְמַן הַיִּשׁוּעָה מִתְּפִילָתוֹ | פִּיִּים אֶת חֲלִישׁוֹת דַּעַת הָרַב הַמְּנוּחַ וְנַעֲשֶׂה שְׁלֹמֹה בְּעִיר | בְּהִתְאַסֵּף רֹאשֵׁי צֹאנּוֹ וְרֹאדְמָסָק בַּחֲגֵי הַשְּׁבוּעוֹת יִיחַד כָּל עַרֵי יִשְׂרָאֵל | מְאוּד תִּזְהָרוּ לְהִיּוֹת שְׁלֹמֹה בִּינֵיכֶם וְהַשֵּׁם יִהְיֶה עִמָּכֶם | בְּכ"ה אֲלוֹל נְבִרָא הָעוֹלָם וְלִמָּה זֶה הַיּוֹם תְּחִילַת מַעֲשִׂיךְ? | תְּחִילַת מַעֲשִׂיךְ בְּבִרְיַת הָאָדָם בְּמַעֲשֶׂה וְלֹא בְּדִיּוֹר | זִכְרוֹן לְיוֹם רֹאשׁוֹן לְמִנִּין הַשָּׁנָה דְּרֹאשׁוֹן לְבְרִיָּאָה נְקִרָא אַחַד | תִּיקוֹן הַבֵּן אִישׁ חֵי לְיוֹם כ"ה אֲלוֹל וְלַעֲסוֹק בְּפִרְשַׁת הַבְּרִיָּאָה | חִיבָה יִתְרָה נּוֹדַעַת לְיִשְׂרָאֵל לִידַע שְׁבַכְלִי חֻמְדָּה בְּרָא עֵלְמָא | אֶסְתַּכַּל בְּאוֹרִיַּתָּא וּבִרָא עֵתֵק הָעוֹלָם וְזֶהוּ מִ"ת הַקְּשׁוֹר בְּזֹרְעוֹ | לֹא גִילָה לְאוֹמוֹת שְׁבַתּוֹרָה נְבִרָא הָעוֹלָם אֲלֹא לְיִשְׂרָאֵל | נִיתָן לְיִשְׂרָאֵל כָּלִי חֻמְדָּה לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה וְלַהֲרַחֲבָה יוֹתֵר מֵאוּ"ה | הַתְּרַחֵב הֵר סִינִי עַל כָּל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל כְּפִי סְבֻרוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה | כָּלּוֹם כְּפִית עֲלֵינוּ הֵר סִינִי כְּגִיגִית עַל י"ב מִיָּל לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה | תִּנְאִי שְׁנִדְחוֹ מֵהַלְכָה שְׁקֵלַת מִיִּסּוּדוֹת הַתַּמָּךְ שֶׁל קִיּוֹם הָעוֹלָם | אֶל תְּקִרִי בְּנִיךְ אֲלֹא בּוֹנִיךְ בּוֹנֵי הָעוֹלָם בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה | בְּרִיַּתָּא הִיא לְהַסִּיר הַקְּלִיפּוֹת הַמַּחֲרִיבוֹת אֶת הָעוֹלָם מִבְּחוּץ | אֶסְתַּכַּל בְּבְרִיַּתָּא וּבִרָא אֶת הָאֲטָמוֹסְפֵרָה בְּמִשְׁנָה וּבִרָא עֵלְמָא | בְּרִיַּתָּא אֲפִיקַת לָכוֹן וּלְבִנְיָנוֹ מְגֻלּוֹתָא וְשִׁיעֲבוּדָא | הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים נְבִרָאוּ בְּיוֹם רֹאשׁוֹן וְנִרְמְזוּ בְּתַגִּין דְּבִרְאִישִׁית | לְעֵינֵי יַחֲדֵי יִשְׂרָאֵל בִּרְאִישִׁית בְּרָא כָּל הַשְּׁתַּלְשּׁלוֹת הָעוֹלָמוֹת

ערש"ק פרשת נצבים כ"ו אלול תשפ"ה
(מס' שיעור 42028110) י"ח.....

חֻמְדַּת הַיָּמִים בְּאוֹר הָרֹאשׁוֹן - שַׁבָּת (שְׁלִפְנֵי הַבְּרִיָּאָה) מִתּוֹרַת הַשֵּׁר שְׁלֹמֹה מִבְּעֲלָזָא ז"ע

עֵרַב יִרְצִיט הַשֵּׁר שְׁלֹמֹה מִבְּעֲלָזָא ז"ע | כָּתַב וַיַּעַשׂ בְּהַבְדֵּלַת הַמֵּיִם וְלִמָּה סִיִּים וַיְהִי כֵן? | לִמָּה הַקְּדִים בְּהַבְדֵּלָה אֶת הַמֵּיִם הַתַּחַתּוֹנִים לְעֲלִיוֹנִים? | קִדְמוֹ הַתַּחַתּוֹנִים לְעֲלִיוֹנִים בְּשִׁירָה ע"י תְּשׁוּקָתָם לְהַתְּקַרֵּב | בְּרוּךְ כְּבוֹד הַשֵּׁם מִמְּקוֹמוֹ מְבוּכִי"ם שֶׁל הַתַּחַתּוֹנִים | וַיְהִי כֵן לְהַקְדִּים מַעֲלַת הַתַּחַתּוֹנִים הַשּׁוֹאֲפִים לְהַתְּקַרֵּב | הַמֵּיִם שֶׁמַּעַל הַשָּׁמַיִם יִהְיוּ אֶת הַשֵּׁם כִּי הוּא צִיּוּה וְנִבְרָאוּ | וְחֻמְדַּת הַשֵּׁם בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְז"ש חֻמְדַּת הַיָּמִים אוֹתוֹ קִרְאָתָה | הֲלֹא לֹא חֻמְדַּת אֶת הַשַּׁבָּת אֲלֹא אֶת מִלְאכְתָּ שֶׁשֶׁת הַיָּמִים?

ימים נוראים

בששת ימי הבריאה היתה אחיזה לכוחות הרע בסימן בג"ד | **וישבת ביום השביעי את כוח הרע** שנתערב בכל מלאכתו | **(אין עושין קידוש לכנה בשבת** דאין מיעוט הלבנה בשבת) | **חמד את פני מלאכת השבוע בשבת** שהשבתה מהן הרע | חמדת הימים קראת לשבת **שהיא נותנת חמדה לימי החול** | יתרון טוב מאוד **דשבת** מששת הימים בלא תערובת הרע | **מלאכתו אשר עשה** עולה שם של אין עוד מלבדו בשבת | **(רק ההולך במדבר היצרים והתאוות** אינו יודע מתי שבת) | שפע כל השבוע משבת ומאיזו שבת נשפיעו ימי הבריאה? | את **יום השבת ברא השם** קודם בשבת שלפני הבריאה | ויהי ערב דיום אחד **מאור שקדמו בשבת שלפניו** | ויכל מלאכתו ביום **השביעי למנין השבת שלפניו** | קראו יום אחד **ולא ראשון** שהשבת היתה ראשונה | בתחילה **בטרם כל ימי השבוע נברא יום השבת** באות ב' | **רעוא דרעוין** זכר לרצונו הפשוט בשבת שלפני הבריאה | **מנהג אשכנז להתחיל סליחות** בשבת שלפני יום הבריאה | **בין אשליית השתקפות האור שלנו** לאור חיות אלוקית הגנוז | **בירה דולקת ושינת המים** - ראיית הבריאה בערך ההשגה | **חושך העוה"ז מעלים** ההכרה הפשוטה של השגחת הבורא | **היכול להוציא אורות מאופל העולם** אומר לשנות הטבע ויהי | **חושך המדע של יון מחשיך** את החיות האלוקית שבבריאה | א"א לתפוס את הקב"ה **בכלי המדע המחוררים** אלא בפשיטות | **חושי המישוש** מתעים מההכרה האמיתית של אור הבורא | **חושך המדע על החלקיק האלוקי** שיתגלה לעת"ל באור הגנוז | **לעיני אור ישראל** בראשית ברא **ולעיני חושך הגוים** אלוקים ברא | **החזיר לאדה"ר האור הגנוז בשבת** ונתבייש משראה החיות האלוקית | יתרון האור הראשון **דשבת שלפני הבריאה** והחטא מהאור הגנוז | **אסדר בנרות שבתא** את האור הראשון לראות את האלוקות בבריאה

יום א' פרשת וילך הכנה לראש השנה דתשפ"ו
(מס' שיעור 42029222) ..... כ"ח

להודות לך בראש השנה - תוכן הנשימות בתקיעת שופר

שברים תרועה **בנשימה אחת ובשתי נשימות** | אינו שיעור אלא **דין להפסיק בנשימה** בפועל | **לא להחמיץ רמז השופר** בדקדוק פרטי המצוה | **אם לא התעורר לתשובה מהשופר** לא קיים המצוה | **אין הכונה** בקול עצום מבעל כוח רק בהעיר הלב מהתרדמה | האדם **נושם** להכניס חמצן ונושף לפלוט הפסולת לחיות העצים | **הנשימה הראשונה מתנה מהשי"ת** ע"מ שנחזיר הנשיפה | על כל נשימה **הנכנסת** ונשימה **היוצאת** תהלל י"ה | **כללות נשימות השנה** מקבלת והחזרת החיות בשופר דר"ה | **קבלת החיות** בתקיעת השם **והחזרת החיות** בתקיעה דידן | איני יודע מי תוקע ת"ל **והשם א'לוהים בשופר יתקע** | נשמה ע"ש **נשמת הקב"ה** שנפח בנו מדלילה נשמת חיים | **החזרת החיות** בתקיעות דמיושב **וקבלת החיות** בתקיעות דמעומד | **עסק הנשימות דבריסק בתקיעת שופר** להכיר במתנת הנשימה | **הנשיפה היא המתנה להשי"ת** ע"מ שיחזיר לנו את הנשימה | **נותן הרוח למי שבראו מתנה ע"מ להחזיר** - שהחזרת בי נשמתי והמחזיר נשמתי | **תמליכוני עליכם בהנאת אדם חשוב** של קבלת הנשיפה ע"מ להחזיר | **להפקד כל רוח ונפש** להחזיר בהם ע"י תקיעות השופר את הנשמה שהסתלקה | **שופר דא'נוכי נ'פשי כ'תבית י'הבית** נשמה בסיני לנפש ישראל בשופרות | **הלכות השופר והבעל תוקע** אף שעיקר המצוה בשמיעה | **תחילת עבודת ראש השנה להודות** על כל טובות השנה שעל"ט | **והוא אינו מודה אלא אומר באוולתו ה"א מה תיתן לי** | תפילותיה עורכה ועונה תהילותיה **בהכרת טובת הנשימות** | צווחין בר"ה ככלבין הב **בלא שהקדימו להודות** תחילה | **אין באין להכרזת המלך** אלא מתוך הודיה והכרת הטוב ב'נשמתי' | **מאן ידיע לשבוחי למריה** עביד ליה רעותיה כברכת כהנים בהודאה | **להודות לך כנגד ראש השנה** שהוא יום מיוחד להודות להקב"ה | מפני מה אין אומרים שירה בר"ה ומסתמקים רק בנשמת | **הכרת הטוב לכל החברים מקשיבים האכסניה והמתעסקים**

יום ה' פרשת וילך צום גדליה עשרת ימי תשובה תשפ"ו
(מס' שיעור 42031514) ..... ל"ד

למה עֶשֶׂר לַיָּמָא תִּשַׁע << כְּבִתָּה גַּחְלַת יִשְׂרָאֵל הַנִּשְׁאֶרֶת >> דְּרָשׁוּ הַשֵּׁם בְּלָשׁוֹן רַבִּים - יתרון תפילת הציבור בעשי"ת

אם אינו תוקע במלכויות למה עשר לימא תשע הואיל ואשתני | לפי שכבר נזכר בקדושת השם **ימלוך השם** ככתוב בדברי קדשך | (הואיל ואשתני מלכויות לענין תקיעה אשתנו נמי לפחות מהן) | **צום הריגת גדליה יותר** שע"ז כבתה גחלת ישראל הנשארת | מת גדליה **ולא שמענו בקול נבואת ירמיה** להשאר בארץ ישראל | **בטלה** קהילת יושבי הארץ **וחסרו** הגילויים בחידוש קהילת עזרא | אבלה נפשי וחשך תארי **בכיבוי גחלת קהילת יהושע ושלמה דבית ראשון** | תוכן צום גדליה **להשתוקק לבית המקדש** שבטל בגלל הריגתו | **בכל קראנו אליו** דמשה **בהמצאו ובהיותו קרוב** דישיעה | **(חש מנשה בנפשו** שקיומו תלוי בכל קראינו אליו כפשוטו) | **כאן ביחיד כאן** בציבור **וביחיד** אימת בעשרת ימי תשובה | **אם יחיד** כציבור בעשי"ת **למה** לא נתפלל בעשי"ת ביחידות? | **אינו כציבור לענין דבר שבקדושה** כקדיש ואמירת י"ג מידות | **בעשי"ת אפשר להקל בתפילה בציבור** כשרוצה להתפשט בכוונה ותחנונים | **אין היחיד צריך לכוון תפילתו בעשי"ת** לשעה שהציבור מתפללים | **נהגו כל ישראל להתפלל בעשי"ת במנין וכנופיה** מצד קבלת התפילה | בציבור כל זמן שעושין תשובה וצועקים **בלב שלם** הם נענים | הלוא ציבור אף אם בפייהם יכזבו וליבם לא נכון עמו תפילתם נשמעת? | **תשובת עיה"נ** אף אחר התראה ומעשה דתשובת ציבור מהניא בלא לב | **ע"ח שחטאנו לפניך בוידיי פה גופא אי"צ על חטא** כיון שהוא בציבור | אין יתרון תפילת הציבור להתקבל בלא לב שלם **אלא בעשי"ת** | **יתרון תפילת הציבור מהיחיד בעשי"ת** עם העבריינים ובלא לב | **גילוי דעם פינטעלע איד** מעֶשְׂרֶת מעמקי הלב הישראל בעשי"ת | **דיבור הפה החיצוני מתאים בעשי"ת** לעומק שבלב המתגלה | **דרשו בלשון רבים** לתוספת מעלת תפילת הרבים בעשי"ת | תפילת הציבור בלא לב כל השנה **פועלת מחצה ובכוונת מקצתן** - ב' נקודות | לב שלם דתפילת הציבור לא בכונת התפילה אלא באיחוד לבבם אהדדי

ערש"ק פרשת וילך עשי"ת תשפ"ו (מס' שיעור 42032859).....מ"ב

משבת תשובה לשבת שובה << וקראת לתשובה בענג שבת >> מתנת שבת בתשובה מאהבה

משבת תשובה ע"ש עשי"ת לשבת שובה ע"ש ההפטרות | תרתי דתיובתא לר"ת בדרשו לפני יו"כ ושובה לפני סוכות | אם אין שבת בין יו"כ לסוכות סומכים על דרשו דצום גדליה | היו קורין בשבת דרשו ולא שובה ונקראת שבת תשובה | נשתנה המנהג לקרות שובה בשבת מ"מ ונקראת שבת שובה | הן ביום צומכם תמצאו חפץ הלוא זה צום אקראנו בהפטרות יו"כ | אם תשוב משבת דיו"כ רגליך וקראת לשבת שבכל שבוע עונג | למה וקראת לשבת עונג מדרכי התשובה ומועיל לכפרת עונות? | האם ראוי להוסיף עוד קוגל מיוחד לכבוד שבת שובה? | טעינו בעצם החטא ותעתענו בצער שגרמנו להשי"ת להענישנו | עונג שבת בתשובה המשקל על הצער שגרמנו להשי"ת בצער הצום | עם מדושינו עונג בעת רצון של שבת שובה | ע"י שקוראים לשבת עונג כל השנה כשמגיע יו"כ מכובד בכסות נקיה | חלבי שבת קרבין ביו"כ ולא להפך לצד יתרון כפרת שבת מיו"כ | תשובה מאמא עילאה הו"ל לרשב"י והשתיקה בשבת לתיקון בעונג | תשובה עבור גבולים לאכול ולשתות בהילולים מעשות היום פעלים | מזמור שיר ליום השבת דאדה"ר משראה כוח פשרת תשובת קין | זדונות זכויות בתשובה מאהבה בחרטה על חשבון המצוה בזמן העבירה | ששת ימים תעבוד מיראה וביום השבת תשובת מיראת עבד לאהבת בן | ואהבת כנגד זכור את יום השבת דחול דרגא דיראה ושבת דרגא דאהבה | הפליג בכוח התשובה מאהבה דשבת משראה פשרת קין בתשובה מיראה | מתנה טובה בתשובה מאהבה דשבת שמהפכת הזדונות לזכויות

יום א' פרשת האזינו הכנה ליום כיפור תשפ"ו (מס' שיעור 42034011).....מ"ח

יוהכ"פ מכפר לשאינם שבים - למה יטהר בלא תשובה?!

רבי אומר יו"כ מכפר אף לשאינם שבים ובלא שיעידנו יודע תעלומות | לגבי מצוות קלות דעשה ולא תעשה פסק הרמב"ם כרבי | להאמין בכפרת יו"כ לענין הדין הגדול של האדם לאחר מיתה | מודה רבי באחטא ויו"כ יכפר והחוטא במכפר דיו"כ עצמו | חוץ מפורק עול מגלה פנים בתורה מפר ברית וחצי שיעור | שמע השם קול רבי דיו"כ מכפר על עשה ול"ת בלא תשובה | (ביטול תורה ואבה"ע סכ"ה החמורות בתקנת השבים דעשין | מנהג כפרות דעיו"כ כסוד שעיר המשתלח בלא תשובה) | דהוה באשכבתא דרבי מזומן לחיי עוה"ב בלא תשובה כשיטתו | את זו דרש ראב"ע ואמר ר"ע אשריכם ישראל - ג' דקדוקים | העלים רבי במשנה כפרת יו"כ בלא תשובה במימרא דראב"ע ור"ע | יש להפליא איך הדעת סובל שיו"כ יהא מכפר בלא תשובה? | האב מרחם על הבן לקרבו אף משחטא לו ובלא שיבקש מחילה | כרחם אב על בנים ביו"כ בלא תשובה ובקשת רחמים על כך | לפני השם לאפוקי בנ"א לחברו ולא אתטהרו בתשובה קאי | כ"ג ביו"כ מפסיק לקרא בין לפני השם לתטהרו כראב"ע | אשריכם ומי מטהר אתכם ביו"כ בלא תשובה לצד שהוא אביכם | מקוה ישראל השם ואינו מטהר אם שרץ דבנ"א לחברו בידו | אנו רעייך ואתה דודינו להטהר במקוה ללא כוונה | נצח רחימו דאבינו למלכינו כדוד המלך לאבשלום בנו | השומר שבת מוחלין לו רק בתשובה ולחסוך החילוקי כפרה | מבער החמץ לר"מ לפני השבת דשבת מכפרת בלא תשובה | בנים למקום בשבת שהיא שרביטו של מלך בלא תשובה | בין כך קרויים בנים להלכה כר"מ דדייקא קראי כוותיה | קם רבי כשיטת ר"מ והעמיד כפרת יו"כ לבנים בלא תשובה | הפותח שער לבן הדופק בתשובה אף ללא חודו של מחט

יום ב' פרשת האזינו הכנה ליום כיפור תשפ"ו (מס' שיעור 42035524).....נ"ד

ראשון ראשון באהבת הבורא - נקל לבוא לתשובה מאהבה

תשובה מאהבה ביום הולדת רבינו החת"ס ז"ל | מהו כפל הלשון מעביר ראשון ראשון? | מי הקדמני במצוה אבל בעבירה האדם מקדים | מעביר חשבון יתרון ראשון ראשון במצוה ובעבירה | האדם ראשון בזכויות שנעשו מהזדונות בתשובה מאהבה | להשיג אהבת הבורא מלהתבונן בחסד של תשובה מאהבה | אינו מדקדק בכיסא דין על פרטי העונות כפי שמדקדק במצוות | הא"ל הקדוש נקדש בצדקה של פרטי המצוה | זכות ההמתנה לעשות קידוש לבנה בשמחה גופא ליו"כ | סגולת קידוש לבנה לחיים במה שממתין לעשותה | היש חיר מתוך מזדונות לזכויות בתשובה מאהבה? | זכות המבטל תורה במקום מטונף בלא שמשים לב | רנטגן מיושן לעבירות ואם-איי מתקדם למצוות | מחשבת מצוה בכל פעולה עד ניקיון הבית ובהכ"ס | מצוות הכשרות ובדיקת המאכלים במחיר ההכשר | תשומת לב לריבוי המצוות שמקיים בכל פרט ופרט | אין בנין אהבה בלא עליות וירידות כאהבת בשרים | איך שיה"ש משל לאהבת הבורא וכולו ירידות ועליות? | לא יוכלו לכבות את האהבה שבאה מתוך הירידות | זדונות זכויות בתועלת הריחוק להגביר את האהבה | השפעת היראה נחלשה בעקבתא דסדר העולם בימינו - ב' סיבות | לחזור אחר מורא גברא רבא לבוא למורא שמים | אין תנועת התשובה בדורינו מיראה אלא מאהבת האמת | העובד מאהבה עוסק בתו"מ ועושה האמת מפני שהיא אמת | רוב עובדי השם בדורינו לצד ההכרה שאלו החיים המאושרים באמת | רוח הירידות להשלים השגת הנועם שבחיי האמת לעומת מה שכנגד | אם יו"כ מכפר רק בתשובה מה הוסיף באחטא ויו"כ יכפר מאחטא ואשוב? | יו"כ מכפר בתשובה כללית שעושים כל ישראל להתענג בפיוטים ושירים | יו"כ מכפר אפילו לעבירות שאין מקבלים בתשובה כל השנה | הגדיל משה חטא ישראל בעגל לכלול כל החטאים בסליחת יום הכיפורים | בערך מה שהאדם מאמין בכפרת יו"כ לשאינם שבים ימשיך לעצמו כפרתו | מכפר לשאינם שבים ולא נתלבן אלא מזדונות לזכויות בתשובה מאהבה | לבוא לאהבת הבורא מתוך כפרת יו"כ לשאינם שבים ותשובה מאהבה

הממהרים בתפילה, ו"עבירה גוררת עבירה" ורבי אברהם יצחק החל לנסוע לתלמידי הבעש"ט.

נשא בזו"ש את בת הרה"ק רבי מרדכי'לע נדבורנער זי"ע

חמיו היה איש עשיר מבוטשאן, הוא לקח אותו כחתן גאון בתורה ולא כחסיד שנוסע לרבותיו, והחל לעשות לו צרות, כמו השווער שמוזכר בתורה, חמיו של יעקב אבינו, עד כדי כך שגירשו חמיו וגרם להם להתגרש. ואח"כ נשא בזווג שני את בתו של הרה"ק רבי מרדכי'לע נדבורנער זי"ע. בוודאי הוא מאד מכיר טובה לחמיו הראשון שהוא הביאו לבוטשאן לשבת על כסאו של הבאר מים חיים, וממילא כבר למד חסידות, וכך נתגרש ובא לבית הצדיק הקדוש רבי מרדכי'לע זי"ע, ומשם גם למד דרך האותות והמופתים. ולימים כתב ספר שלם על דרך החסידות, ספרו כתוב בלשון מאד גבוהה, ואי"ה נזכיר להלן מדבריו הק' ענין השוה לכל נפש. זי"ע ועכ"ל.

היה דבוק מאד ב'מאור ושמש'

בחיים חיותו היה דבוק מאד בספה"ק 'מאור ושמש', וכל קוויטל קשה היה מכניס לתוך הספה"ק 'מאור ושמש' וראה בו אותות ומופתים, עד כדי כך, שלפעמים אחרי שהכניס את הקוויטל לספר הק', היה רבינו בעל ה'מאור ושמש' מתגלה אליו בחלום ואומר לו שהשם בקוויטל לא כתוב ברוח, קצת מחוק ואי אפשר לקרוא כראוי את השם... והיה בודק וכך הוה, וכתב עוד פעם את הקוויטל, פלאי פלאות בהתקשרות שהיה לצדיק הזה עם המאור ושמש. וסיבב מסבב כל הסיבות שאחר המלחמה הראשונה גלה לקראקא, ומנוחתו כבוד בתוך ד' אמותיו של המאור ושמש בבית החיים בקראקא הפלא ופלא.

רבי אברהם יוסף נולד בשנת תר"א, אמו בריינדל הייתה בתו של רבי הערש חתנו של רבי משולם איגרא זי"ע ועכ"ל.

יותר מכל צדיקי דורו

תפילותיו היו מבהילות מאד, היה נראה בעת התפילה כמלאך אלקים. הרה"ק מגלאנטא זי"ע אמר בהספדו שהוא צדיק הדור, צדיק גדול יותר מכל צדיקי דורו, הרה"ק מגלאנטא זכה להסתופף בצילו איזו תקופה והתבונן בעבודתו את ה', תפילות כאלה, וקדושה ופרישות מופלגת, לא לקח מעוה"ז רק מעט דמעט, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

צמאה נפשי לא'ל חי

בשיעור הקודם הזכרנו שע"י אהבת ה' יכולים לזכות יותר, כי הזדונות מתהפכים לזכויות ועי"ז אינו נצרך לד' חלוקי כפרה, והענין מיוסד ע"פ הכרת הטוב, כשאדם מתבונן

יום רביעי כד אלול תשפה

(מס' שיעור 42024789)

וְאַהֲבַת לְרַעֲיָךְ מֵהַכֶּרֶת הַטּוֹב - תַּמְלִיכוֹנִי עליכם באהבת ישראל

יארציט הרה"ק רבי אברהם יוסף איגרא זי"ע

היום יארציט הרה"ק רבי אברהם יוסף בן רבי אריה יהודה לייבוש זצוק"ל, אמו הייתה בתו של הגאון רבי משולם איגרא זי"ע. נלב"ע לפני מאה ושבע שנים. ומנו"כ בקראקא סמוך ונראה לציוה"ק של ה'מאור ושמש' זי"ע. על ציונו הק' כתוב שהיה פועל ישועות. וראיתי בספר 'תולדות אברהם יוסף' סיפורים מבהילים על צדיק זה. הוא התקרב לדרך החסידות למרות שמשפחתו לא הייתה מעדת החסידים. אביו הג"מ רבי אריה היה אב"ד בזאלישציק והיה חתן חתנו של הג"מ רבי משולם איגרא שהיה חתנו של הג"מ רבי איציק'ל המבורגר זקנו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע. אביו רבי אריה שלח אותו ללמוד תורה אצל דודו הגאון המופלג הג"מ רבי משולם ישכר הורוביץ זצוק"ל בעמח"ס 'בר ליוואי' אב"ד סטניסלב ועוד.

ישב על מקומו של ה'באר מים חיים'

רבי אברהם יוסף היה תלמיד חכם מופלג, ודודו מצא לו שידוך בעיר בוטשאן שברומניה, ומלפנים כיהן שם כרב הרה"ק רבי חיים מצ'רנוביץ ה'באר מים חיים' זי"ע, ובתקופה שרבי אברהם יוסף הגיע לבוטשאן, לא כיהן רב בעיר, מכיון שהוא היה ת"ח החשוב מכל לומדי בית המדרש הושיבוהו על מקומו של ה'באר מים חיים'.

החל לנסוע לתלמידי הבעש"ט

היות והוא לא היה חסיד, וגם אביו לא היה חסיד, וכן זקנו רבי משולם איגרא לא היה חסיד, אבל כיון שישב על כסאו של רבי חיים מצ'רנוביץ, האיר ה' עינו שלכל הפחות הוא צריך ללמוד את ספרו 'באר מים חיים', לאחר שהשיג את הספר, החל ללמוד בו. והרי כידוע שהספה"ק הזה יכול לגייר אפילו גוי, ולהפשיר כל קרח שבעולם ולהבעירו, החמימות של הספר הקדוש הזה חיבקה אותה באהבה יתירה, וממנו עבר לספה"ק 'סידורו של שבת' והתחיל להרגיש טעם בשבת, עד שהאריך מאוד בתפילה ולא היה משלים תפילתו עם הציבור, וכשכל הציבור כבר יצא מבית המדרש, הוא עדיין היה לוהט בפסוד"ז, ולאחר זמן כבר החל להתפלל ביחידות, שלא היה יכול לסבול את

לו. גם זו רעה חולה מצד הנותן והמטיב, כי צריך ליתן לחבירו אפשרות להשלים לו הכרת הטובה אליו.

ה' נתן לנו הרבה אפשרויות לבטא כלפיו הכרת הטוב

וממי יש לנו ללמוד דבר זה, מהקב"ה יוצר הכל, הוא מטיב איתנו כ"כ הרבה טובות וחסדים, ונתן לנו דרך להכיר לו טובה, הוא לא צריך את השמן שלנו, ולא את הברכה שלנו, אעפ"כ נתן לנו הרבה אפשרויות לבטא כלפיו הכרת הטוב, וזש"כ המדרש 'לא שאני צריך להם, אלא שתאירו לי כשם שהארתי לכם', היינו שיהיה לך דרך להביע רגשי הכרת הטוב לפניו ית'.

מדרך הטוב להטיב

וכן מצאנו הרבה לשונות שאנו פועלים לו ית' נחת רוח, תנו עוז לאלקים, ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, ישראל מתקנים עולמות עליונים, הכל מצד 'מדרך הטוב להטיב', הוא נותן לנו דרך להכיר לו ית' טובה. ולכן אמר לנו שהוא צריך את התפילין שלנו, את השבת שלנו, וכו' כדי שנזכה להראות לו ית' הכרת הטוב.

לעשות קצת יותר מהנדרש

הסטייפלער זי"ע כתב באריכות ב'ברכת פרץ' שעיקר בחינת אהבת ה' מצד הכרת הטוב ניכר בנו ע"י ההוספה על כל מצוה, כי עצם המצוה אנו מצווים מכח יראה מלפניו ית', אך כשאדם יכול לקרוא ק"ש בזמן השני, ומהדר לקרוא בזמן הראשון, היה יכול לקנות אתרוג פשוט ומהדר וקונה מהודר יותר יקר, וכן בתקיעות ובכל מצוה, נתן לנו ה' אפשרות תמיד להדר במצות, עי"ז אנו זוכים להוסיף ביטוי של הכרת הטוב, משל לקונה מתנה לחבירו ומוסיף פרח יפה, וברכה מכל הלב. זוהי הרגשה טובה שאנו יכולין לבטא לפניו ית' רגשי הכרת הטוב.

זה מבלבל את השטן

וכ"כ הגרעק"א זי"ע ע"פ דברי הגמ' 'מתוך שתוקעים כשהם יושבים ותוקעים כשהם עומדים, מתבלבל השטן', וצריך להבין איך מתבלבל השטן מזה. וביאר כי בני ישראל מהדרין במצוה ועושין כמה מיני תקיעות בכל ההידורים כולם, עי"ז הם מורים על אהבת ה', ולכן השטן מתבלבל, כי אם הם אוהבים את ה', השטן מפחד להביא את החבילות של העבירות, שמא ישובו עכשיו בתשובה מאהבה ויתאפכו כל אלו לזכויות. אוי ווי...

להביט בעין טובה על כל יהודי

הנה הקשר הזה שיש בהכרת הטוב הוא תועלת גדולה במצות אהבת ישראל, כי מלבד מה שהארכנו בשיעורים

בחסדים שהקב"ה עשה עושה ויעשה עמו, ובא לאהוב אותנו מתוך הכרת הטוב, וכך הוא מתבושש ושב אליו ית' מתוך אהבה ובושה. וכמ"ש הרמב"ם (יסודי התורה ב,ב) 'והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאווה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צְמָאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לֵאמֹר חַי'.

לקשר את אהבת הקב"ה בלבו

וכ"כ הרמב"ם בהל' תשובה (ו,ו) 'דבר ידוע וברור שאין אהבת הקב"ה נקשרת בלבו של אדם עד שישגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה שבעולם חוץ ממנה כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך אינו אוהב הקב"ה אלא בדעת שידעוהו ועל פי הדעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה'.

להתבונן כפי כוחו

ולכן יש להתבונן כמה שיוכל כפי כוחו, אחד מתבונן במעשה מרכבה, ואחד מתבונן ב'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה', ואחד מתבונן בגדולת הבורא בנפלאות התורה"ק, פשט רמז דרוש סוד, אוריתא וקוב"ה חד.

התבוננות בפלאי הבריאה

בקונטרס אמונה ובטחון כתב החזו"א, פרק מיוחד בהתבוננות בפלאי הבריאה, הרי שגם שהיה עסוק בנגעים ואהלות, הבין שיש מקום לעבודת הנפש להתבונן בפלאי הבריאה כדי לבא לאהבת הבורא. וכן עשה גיסו הסטייפלער זי"ע ב'חיי עולם' פרק ב', כמה פרקים בהתבוננות זו. אף שהיה יכול בינתיים לחבר עוד ספר קהילת יעקב, לא עזב את העבודה הזאת. ויותר בנקל לעבוד בזה, כי היצה"ר חושב שאתה סתם עוסק עם תפוחים, ובינתיים אתה בוער באהבת ה' ומתקרב אליו ית'.

צריך לתת אפשרות לשלם את הכרת הטוב

ועתה נתקדם בדרכו של הרבי רבי זושא זי"ע לאות ו' דתשובה ר"ת ואהבת לרעך כמוך. אי' במדרש פרשת תצוה [שמות לו,ב] 'ויקחו אליך שמן זית זה, לא שאני צריך להם אלא שתאירו לי כשם שהארתי לכם' ומבואר בספה"ק ביאור פשוט בזה. כי הנה יש מדה רעה חולה באדם, שאינו רוצה לקבל הכרת הטוב מחבירו, אין זה מצד שלימות החסד שבלבו, אלא שהוא מעדיף שפלוני יהיה משועבד אליו בעבור הטובה שעשה לו, ולא ליתן לו להביע את רגשי הכרת הטובה לפניו, כדי שישאר משועבד

הממשמשת לו לאדם ממקום אחר, מתנה עליו שלא יזכה בו. ונעבאך אין לו חלק בזכויותיהם.

לא שייך 'אהבת חינו'

ועכ"פ למדנו שאין 'אהבת חינו' בעולם כלל, כי הוא יקר המציאות למצוא אדם שלא עשה טוב מימיו, כל יהודי במקומו עושה נחת רוח להשי"ת ומוסיף הוד והדר לכתר שאנו נותנים לה' אלקינו, דוקא כשיש ריבוי הגוונים ביהלומים שבכתר, מתרבה יופיו וחנו של כתר מלך העולם.

כלם ביחד יתנו כתר

קו"ח - קדוש ק' וכשם שבכל עסק שבעולם, כדי שהעסק יצליח, צריך שכל אחד מהשותפים יכיר בטוב שבחלק חבירו. כך הוא בעסק של 'אתם נצבים היום כולכם', 'ראשיכם זקניכם, מחוטב עציך עד שואב מימך', הייטב לב והאיש הפשוט כולנו נכנסים בברית ה' אלקינו. הייט"ל בוכה בראותו את שואב המים מניח תפילין, ושואב המים בוכה בראותו את הייט"ל אומר נשמת בהתלהבות, ומתוך שניהם נתגלה כתר יפה להקב"ה. כי כל אחד 'מכיר בטובת חבירו'.

מחול מסמל שלימות ואחדות

כתוב בספר הנ"ל 'תולדות אברהם יוסף' ע"פ מאמר חז"ל (תענית לא) 'עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים.. וכל אחד מראה באצבעו הנה אלקינו זה'. וכנודע מדברי ה'אוהב ישראל' שענין המחול הוא שלימות ואחדות כולם בשוה, ומאידך מבואר בגמ' ב"ב שהקב"ה עושה לכל צדיק וצדיק חופה מיוחדת, וכל צדיק נכוה מחופתו של חבירו. ולכא' הדברים סותרים זא"ז? ועוד צ"ע שהרי עוה"ב אין בו קנאה כלל, איך שייך שם 'נכוה מחופתו של חבירו'?

'אכול עמי' בושט שלך...

ותירץ ע"פ מש"כ 'ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה, ואידך פירושא הוא, זיל גמור'. וצריך להבין איך נכלל בזה כל התורה כולה. וביאר כי מנהג העולם כשאדם יושב וסועד בסעודה בביתו, ונכנס אורח לבית, אומרים לו 'בא ואכול עמי'. וצ"ע מה הכוונה 'אכול עמי', והרי לכל אחד יש קנה וושט נפרדים בפני עצמן, לא שייך 'לאכול עמו' ביחד כשיש לכל אחד ושט אחר.

עיי"ז תאכל יותר בתאבון

וביאר שהאדם העובד את השי"ת בעולם, עושה נחת רוח להשי"ת לא רק בתורה ומצוות אלא גם בהנאות עוה"ז צריך להתנהג כן, כיון שמדרך הטוב להטיב, כשאורח יושב אצלך, יהיה לך כל כך הנאה משמחת האורח שעיי"ז תאכל בתאבון יותר.

הקודמים שיש לאדם לעסוק הרבה בהכרת הטוב לחבירו, יש עוד ענין בזה, להכיר בחלק הטוב שיש בכל יהודי, כן מבואר בזוה"ק שצריך להביט על כל יהודי בעין טובה, לראות את הטוב שבו. אתה נכנס לבית המדרש ורואה יהודים, אפי' שאתה לא מכיר אותם כלל, תתבונן בלבך על הטוב שבכל אחד מהם, מי יודע כמה פעמים היה העולם שקול מחצה זכאי מחצה חייב [גמ' קדושין] וזה היהודי נתן פרוטה לצדקה ובזכותו אני חי וכל העולם חיים בזכותו. זהו הכרת הטוב בפשטות לכל יהודי.

כולנו חבילה אחת

כי 'אתם נצבים היום כולכם' ונכנסנו כולנו בברית הערבות, מאז ועד עולם אין כל אחד מאיתנו ענין בפני עצמו, כולנו חבילה אחת. כשם שיש ערבות לחוב יש ערבות לטוב, כל מצוה שפלוגי עושה, מטיב איתך, ובערבות הזאת אנו מקושרים עם כל בתי מדרשים שבעולם, כל יהדות תימן ומרוקו, פולין ואמסטרדם, הונגריה וסוריה, אב אחד לכולנו, וכל אחד מישראל הוא בחזקת כשרות, כשאתה רואה יהודי או חושב על יהודי, עליך להתבונן מיד שבחלק הטוב שבו הוא מזכה את כל בני ישראל.

שייך שתהיה 'אהבת חינו'?

ולכן מצאנו רק לשון של 'שנאת חינו', לא מצאנו לשון כנגד זה 'אהבת חינו', כי אהבה לכל יהודי אינו בחינו לעולם, תמיד צריך שיהיה לך הכרת הטוב לכל יהודי שבעולם. כמובן שלא מדובר בערב רב במחרף ומגדף דעליו כתיב הלא משנאך ה' אשנא. כשאנו תינוק שנשבה.

להכיר טובה לכל יהודי

הרי לנו שני פירושים ב'הכרת הטוב', האחד הוא להכיר בחלק הטוב שבו, יש לה' בוודאי נחת רוח ממנו, ופעמים שדווקא כשהוא במקום מרוחק יש ממנו הרבה יותר נחת רוח. אל תתבונן ברע שבו אלא בטוב שבו. והחלק השני שצריך שיהיה לך הכרת הטוב לכל יהודי ממש, שהוא מוסיף בברית הערבות לכל ישראל, ומטיב עם כולנו.

כשראה בעלי בתים מניחים תפילין - זלגו עיניו דמעות

מין הייטב לב זי"ע, קדש הקדשים, נכנס לבית המדרש שבעירו סיגט, והיה נהנה לראות את בעלי הבתים מניחין תפילין, והיו עיניו זולגין דמעות, היה מתבונן שהתפילין שלו, שהוא בן של קדושים וכו' וכו', אינם עולים בשם לעומת התפילין של יהודי פשוט זה שהגיע במסירות נפש לבית המדרש. אף שלא כיוון כוונות כמותו וכו', היה אוהב את התפילין שלהם באהבה עצומה וכך יש לו חלק בהם. אך אם אדם מזלזל במצוות של אחרים, דינו כנחלה

ר"ת הוא יהיה לך לפה, הנאמר במשה, כ"כ האריז"ל. וממילא הוא 'גומל חסד עם הגוף הזה'.

לפחות להטיב עם זולתו

ואם אין אדם זוכה בינתיים להיות בדרגת הילל הזקן, יתחיל תחילה להטיב עם זולתו, שזה בוודאי הטבה אמיתית. וכמבואר בספרי ראפשיץ זי"ע, אדם שבאמת רוצה שיהיה נחת להקב"ה, רוצה שכל ישראל יעבדו להקב"ה, וגם כשרואה פלוני מתפלל יותר טוב ממני, שש וששמח שיש להקב"ה נחת רוח, מה זה משנה אם דרכי או דרכו, יהיה האתרוג המשובח במקום שיהיה, אצלי או אצלו, העיקר שיהיה נחת רוח להשי"ת. וכן האריך בזה ב'באר מים חיים'.

אכילתך שווה לי כאכילתי

וזש"כ 'ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה', כמה שאתה אוהב לראות יהודי אחר כשהוא עובד את ה' בלב שלם, הוא כלל גדול בתורה שלך שזה לשם שמים ולא לכבוד עצמך. ולא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, שאומר לחבירו 'בוא ואכול עמי' מרמז לו בעת הסעודה שווה אצלי אכילתי ואכילתך, ועי"ז בוודאי עושה נחת רוח להשי"ת.

מקנא קנאת סופרים בחופתו של חבירו

ובזה מתרץ מה שאמרו חז"ל 'כל צדיק וצדיק נכוה מחופתו של חבירו', לא לשון קנאה כלל ח"ו, אלא כבייתו של הייט"ל כשהוא רואה את השואב מים מניח תפילין בתמימות, מדוע הוא בוכה, כי הוא נכוה מחופתו. מקנא בתמימות שלו. נכוה, היינו מתלהב משלימותו. כי המזלזל במצותיו של חבירו, אינו נכוה ומתלהב ממנו, הייטב לב נכוה ומתלהב מאש התמימות של שואב המים כשהוא מניח תפילין ושומר שבת.

לייקר את העבודה של חברך

ובזה מיושבת הסתירה הנ"ל, שאדרבה, המחול לצדיקים שהכל מרגישים שווה בשווה, הוא רק כשכל אחד נכוה מחופתו של חבירו, היינו שמחשיב ומייקר את העבודה של חבירך. שיש להקב"ה בודאי נחת רוח. ומצד ברית הערבות הוא חפץ ומשתוקק שיתמיד בעבודתו. כמו שהייט"ל משתוקק לתפילין של שואב המים ושמח שגם הוא יזכה בזכויותיו. ואדרבה כמה שהוא נכוה מחופתו של חבירו, כך יזכו למחול לצדיקים. ובזה נכללו כל המצוות ב'ואהבת לרעך כמוך'.

אחר שהאריך בביאור הענין סיים וכתב שלאחר שביאר כן, שמע מאחד שכן ביאר הרה"ק רבי ברוך, מסתמא כוונתו להרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זי"ע ועכ"ל.

אפשר לאכול 'לא להנאת גופי'?

וזש"כ בצעטל קטן לאכול 'לא להנאת גופי', וחסיד קאצק נלאו להבין איך אפשר לשקר ולומר כן, אך כבר אמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע כשנתנו מזונות ושתייה בקבר רחל שהאמא אוהבת לראות את הילדים אוכלים, כל שכן שהקב"ה אוהב לראות אותך אוכל, כי הקב"ה זן את העולם כולו בחן בחסד וברחמים, והשפיע בעולמו כ"כ הרבה דברים שיהיה לך אוכל טעים, וא"כ תאמר כך, 'לא להנאת גופי בלבד אני אוכל, אלא שאני יודע שהקב"ה עומד עלי ומסתכל שאני אוכל, והוא נהנה מזה, והריני שמח בהנאתו באכילתי' וכלשון חז"ל הנ"ל 'בא ואכול עמי'.

לשמח אותם באכילתו

פעמים שבני הבית עשו איזה תבשיל בבית, ואין האדם פנוי לאכול עכשיו סעודה כזאת, אך היות והם ישמחו בהנאת אכילתו, בוודאי יוכל לומר באכילתו 'לא להנאת גופי אני אוכל', רק לשמח אותם באכילתו. וכן כשאדם נמצא בבית אמו והיא נותנת לו איזה קוגל, בנקל יוכל לומר 'לא להנאת גופי אני אוכל', גם אם הוא רעב באותה שעה, והקוגל טוב ומשובח, אעפ"כ כיון שהאמא עומדת ושמחה בראותה שהיא אוכל משלה, בוודאי הוא מקיים מצות כיבוד אם.

אני אוכל גם להנאת הקב"ה

וזהו 'בכל דרכך דעהו', לא להנאת גופי לבד אני אוכל, רק גם להנאת הקב"ה אני אוכל. והראיה שאיננו מרמה את עצמו, הוא כשהוא שמח גם כשעוד יהודי אוכל שם, שהוא גם ילד של הקב"ה, והקב"ה שמח באכילתו כמו שהוא שמח באכילתך, אם אתה מכניס את המנה המשובחת לקערה שלך, הרי שאתה אוכל להנאת גופך בלבד, כי אם בשביל הנאת הקב"ה, הרי הוא ית' ישמח גם אם פלוני היהודי יאכל את המנה היפה, כי גם הוא ילד שלו... אבל כשאתה נותן לחבירך את המנה היפה, תוכל לומר בקול בטוח 'לא להנאת גופי אני אוכל'.

הלל הזקן הביט על גופו כעל אורח

הלל הזקן זכה להתעלות לגמרי מעצמיותו, שהסתכל על גופו כאורח זר, וגמל 'עמו' חסד. וכמו שהארכנו בעש"ק שיש מדרגה ש'אני' הוא הגוף, ויש מדרגה ש'אני' הוא הנשמה, הגוף הוא רק מעטפה ובעקישטשע של עצמות וגידים על הנשמה הקדושה. היל"ל הוא נשמה קדושה,

***

ספר שלם על קיר ביהמ"ד

היום יארציט של מרן הח"ח הרה"ק רבי ישראל מאיר בן רבי אריה זאב הכהן זי"ע ועכ"ל. אחד מהספרים של מרן הח"ח זי"ע נקרא 'אהבת ישראל', ספר קטן בן כמה דפים, בימיו הדפיסוהו בפולין על דף אחד גדול והיו תולים אותו בבתי מדרשות.

איך אפשר לשנוא את מי שאהוב לה'!

וזלה"ק בפרק ד' 'הנה סתם איש ישראל מאמין הוא ב"ג עיקרי הדת, ובודאי שייך עליו הכתוב כי חלק ה' עמו, והוא אהוב למקום כדכתיב אהבתי אתכם אמר ה', ועוד כתיב כי מאהבת ה' אתכם, ועוד כתיב בנים אתם לה' אלקיכם, ועוד הרבה פסוקים המורים גודל אהבת ה' יתברך לעם ישראל. ואם כן איך יוכל האדם לפעול בנפשו לשנוא את מי שהוא אהוב לה', הלא בודאי יהיה להקב"ה תרעומת עליו עבור זה:

חברו לועס בשיניו בשר נבילה

מלבד כל זה, הלא ידוע, שכל אברי האדם מוכנים כל אחד ואחד על הענינים השייכים לו, למשל הפה להכניס בו המאכל, השיניים לטחון בהם את המאכל, האזניים לשמוע בהם, הלשון לדבר בו, הלב לחשוב בו מחשבות. והנה לו יצויר אם אחד רואה את חברו שלועס בשיניו בשר נבילה וטריפה מהבוקר עד הערב, בודאי היה מתועב בעיניו עבור זה, משום שהכתוב צווח ואומר אל תטמאו בכל אלה, והוא מטמא את עצמו בידים:

הלב נושא שנאה על חברו

ואיך לא ישים ענין זה על לבו הנושא שנאה על חברו, הלא הלב נברא לחשוב בו מחשבות טהורות וקדושות, והוא חורש בלבו מחשבות על חברו מן הבוקר עד הערב, והיא השנאה הטמונה והמושרשת בלבו, והלא הכתוב צווח ואומר לא תשנא את אחיך בלבבך, ובמאי עדיף הוא מהאוכל בשר נבילות וטריפות, וכשם שבאכילת מאכלות אסורות הוא מטמא את פיו, כן ע"י השנאה הוא מטמא את לבו:

הרי אתה ממש כמכניס בשר חזיר לפי

ועל האיש הנבון, אם בא היצר לפתותו לשנוא את חברו, צריך להוכיחו על פניו ולומר לו, מה לך יצרי שתמיד תרדפני ותפתה אותי לשנוא את חברי, הלא בכל רגע ורגע שהנך מכניס שנאה בלבי על חברי הרי אתה כמכניס בשר חזיר

ממש לפי. ומה שאתה מסיתני לשנואתו, אי אפשר לי בשום אופן להבין על מה עלי לשנואתו, כי נתברר אצלי שאיננו אשם בשום דבר כלל, והנך חפץ להכשילני לחשוד בכשרים. רק להפך תרעומת גדולה יש לי עליך, ועלי לשנוא אותך תכלית שנאה על מה שהנך חפץ להכניס שנאה בתוך לבי על ראובן שכני, הלא אתה יותר שונא לי ממנו כי אתה גורם לי שאה"ה שנאווי ומתועב בעיני ה', ועל כל רגע ורגע עלי לעבור על לאו דלא תשנא את אחיך בלבבך שהוא עון פלילי למאד. וכבר הכרתיך לשקרן, בראותי כי על כל מצוה ומצוה ממצות ה' שברצוני לקיימה, אתה בא בטענות שונות ומפתה אותי לבטל המצוה, או להיפך אם באה דבר עבירה לידי וברצוני שלא לעבור עליו, הנך בא גם כן אלי בטענות שונות, והנך מראה לי צדדי היתר על העבירה, ולולא שהתגברתי עליך בחדסי ה' יתברך בהרבה פעמים, כי אז כבר גרמת לי שהייתי שקוע בעבירות עד אין לשער. כללו של דבר, אחרי נסיון זמן רב, ואחרי פשפוש במעשים הרעים שעשיתי, הנני מוצא כי אתה בעצמך גורם לי לכך, וכמאמר הכתוב ואליך תשוקתו ופירש"י שם שתמיד היצר משתוקק ומתאוה להכשילך, ומהיום והלאה אין לי שום תרעומת ושנאה על חברי, יברכהו ה' בכל עניניו:

אתי דיבור ומבטל מחשבה

ובודאי אם ישים האדם דברים אלו נגדו, אז בטוח שלא ילכד במצודת יצרו הרע ותסור השנאה מלבו, משום דאתא דיבור שמברכו ומבטל מחשבתו הראשונה.

שנאת יהודי הוא עוון מתמשך

אם באכילת טריפה שייך להיכשל כמה דקות רח"ל, הרי שנאת ישראל הוא עון תמידי בכל שעה, ובהרהורא דיממא מסתמא יחלום גם בלילה כמה צריך לשנוא את פלוני, ונמצא שהיצה"ר מאכילו טריפה ונבילה ביום ובלילה, בהתבוננות זאת יתגבר להסיר השנאה מלבו. ויקיים 'ואהבת לרעך כמוך'.

תשמה שחברך מטיב לך

בספה"ק 'אהבת שלום' להרה"ק מקאסוב זי"ע מבואר בפרשת קדושים חשבון נוסף של הכרת הטוב איך לקיים מצות 'ואהבת לרעך כמוך'. וזלה"ק 'ואהבת לרעך כמוך' (יטיח) יש לפרש על דרך זה, דהנה אם אדם רוצה לעשות טובה לחבירו, וחבירו אינו צריך לה כל כך, והיינו שיכול הוא בעצמו לעשות הדבר הזה, אפילו הכי צריך להיות חשוב אצלו מה שחבירו עושה לו כאילו הוא עשה לעצמו הטובה הלזו: וזהו ואהבת לרעך כמוך, פירוש שתאהב

עם העניינים לתת להם לקט שכחה ופאה, לא אחרי חודשי החורף שעוסקים בהם בתורה, אלא לאחר שאנו מטיבים זה עם זה, ונותן לעניינים להסתובב בתוך השדה ולתפוס ממנו לקט שכחה ופאה, ואתה שותק ומחייך אליו באהבה, עתה הנך מוכן לצעוק 'המלך' בראש השנה.

ע"י לימוד זכות יוכל לייחד שמו באהבה

הרה"ק רבי אייזיק'ל קאלובער זי"ע [לא נשארו ממנו הרבה דברי תורה, וזה מהיחידים] אמר כי 'שמע ישראל הויה אלקינו הויה אחד' בגימ' 1108 כמספר 'דן את כל האדם לכף זכות', וכמבואר בר"ב ברטנורא שרק ע"י לימוד זכות יוכל לקיים מצות אהבת ישראל, וכך יוכל לייחד שמו באהבה.

בראש השנה - יחד שבטי ישראל

וכן מבואר בספה"ק שההכנה לר"ה היא 'אתם נצבים היום' היום הוא ראש השנה כמ"ש בזה"ק, והתנאי הוא 'כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם זקניכם וכו' כל איש ישראל', כל שבטי ישראל ביחד.

אנכי ולא יהיה לך מכוון כנגד ראש השנה

מבואר בספה"ק דמשמע בזה"ק שהק"ש של השנה הוא בראש השנה, ימי השנה מכוונים כנגד תרי"ג מצוות, היום המכוון כנגד אנכי ולא יהיה לך הוא ראש השנה. מהיכן זכו ישראל למצות ק"ש, מיעקב אבינו שאמר 'הקבצו ושמעו', וכתב החרדים שהתנאי למצוה זאת הוא האחדות והתקבצות. וזה הפירוש 'שמע ישראל', לשון התחברות, כמ"ש וישמע שאול את העם, ופרש"י קבצם ביחד. שמע ישראל, כשיש אחדות, אזי מתגלה הויה אלקינו הויה אחד. וכשיתבונן בדברי הח"ח שאם הקב"ה אוהב כל יהודי, אני גם מוכרח לאהוב אותו, ומאוהב עמו ישראל נעשה שמע ישראל, וממילא מתגלה אחדותו ית'.

השלום - כלי מחזיק ברכה

וכן סיים רבינו הקדוש את הש"ס, אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום. וביאר החת"ס בחיבור סוף הש"ס ותחילתו - מאימתי קורין את שמע', נעוץ סופו בתחילתו, כשיש שלום בישראל אזי קורין את שמע בערבית, וכן קורין את שמע בשחרית 'משיראה את חבירו הרחוק עמו בד' אמות', ופירשו הצדיקים, 'משיראה' לשון נשיאות חן, כמו 'רואה אני את דברי אדמוני'. ומבואר בתוס' מס' ברכות בשם הירושלמי שלא די בחברו אוהבו, כי אותו הוא מכיר גם בחשכת לילה, אלא שמדובר באכסנאי שבא לפעמים, חבר כזה שאתה לא יכול לעמוד בד' אמותיו כי יש לו בית מדרש אחר, והוא רח"ל מתפלל 'שם'... כשהוא ימצא

טובת רעך, כמון, כאילו אתה בעצמך עשית לך הטובה הלזו וד"ל'.

אני אוהב לעשות לבד...

כי לכאור' היה מקום לטעות שצריך להכיר לו טובה רק אם עשה לי טובה גדולה שלא יכלתי לעשות בעצמי, אבל אם עשה לי כוס קפה ויכלתי ב"ה לעשותו לבד, מה לי להכיר בטובתו. על זאת מצוה הכתוב 'ואהבת לרעך כמוך', תתן את ה'כמוך' 'לרעך', מה שאתה יכלת לעשות קפה לבד, תתן לו את זה, ויהא נחשב בעיניך כאילו לא היית יכול לעשותו לבד, כי נתת לו את ה'כמוך' שלך. ועי"ז יהיה לך הכרת הטוב בשלימות מה שהטיבו עמך בגשמיות ורוחניות, בדבר גדול ובדבר קטן, וכל זה מחובר עם 'בנים אתם לה' אלקיכם', כל אחד מאיתנו עושה נחת רוח להשי"ת.

'אין מלך בלא עם'

וזו הכנה גדולה לראש השנה, כנודע שהסבא מקלם זי"ע תלה שלט על דלת הישיבה בחודש אלול עם כיתוב 'אין מלך בלא עם'. היינו שהקב"ה צריך כל אחד ואחד מאיתנו.

לא שווה להיות מלך לעם של מריבות

פעם אחת דברתי עם רב גדול שהציעו לו לכהן כאב"ד בקהילה גדולה, בירר על בני הקהילה ושמע שבעלי הבתים מריבים זה עם זה, ולא רצה לנסוע לכהן שם כרב. כך כשהקב"ה מוזמן מאיתנו להיות לנו מלך, 'אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', הוא מברר אם יש שלום בינינו... וכמבואר בזה"ק 'יום תרועה' לשון אחוה ורעות, לזאת כתוב לשון 'תרועה' לשון מופלא, כי אימתי 'ויהי בישורון מלך' רק בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, וכלשון רש"י בפסוק זה 'בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם, הוא מלכם, ולא כשיש מחלוקת ביניהם'.

אהבת ישראל היא תנאי לקבלת עול מלכות שמים

כפי מדת אהבת ישראל שבינינו, כך יתקיים בנו 'ותמלוך'. ולכן כתב הסבא מקלם באותיות גדולות 'אין מלך בלא עם'. ומרומז ר"ת אלול 'איש לרעהו ומתנות לאביונים', האהבה והרעות הוא תנאי לקבלת עול מלכות שמים בר"ה.

רק מי שמטיב לעניינים יכול לגשת לר"ה

בגמ' מבואר מהיכן המקור שצריך לומר מלכויות בר"ה, דכתיב אני ה' אלקיכם - וידבר ה' אל משה לאמר באחד לחודש הראשון מקרא קודש יום תרועה יהיה לכם. וקשה שהרי 'אני ה' אלקיכם' שנשמך לזה הפסוק אינו מדבר בר"ה כלל, רק על מצות לקט שכחה ופאה שקודם לזה. וביאר הג"מ רבי מאיר שמחה זי"ע שאי אפשר לגשת לעבודת ר"ה רק ע"י שעומד כמה חדשים לפני ר"ה בשדה ומטיב

והרי שבכל התורה כולה כתוב שגילוי מלכותו ית' תלוי באהבת ישראל, ולכן אמר הרבי רבי זושא על אות ו' דתשוב"ה, שהוא ר"ת ואהבת לרעך כמוך, כי אי אפשר להמליכו ית' רק ע"י ואהבת לרעך כמוך. וכאותו רב שלא רצה לנסוע לכהן כרב באותה עיר, רק כשישמע שיש שלום ביניהם. וכדברי רש"י 'כשאין שלום ביניהם אין אני מלכם'. אימתי בישורון מלך, רק בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל.

וכל אחד צריך להשתדל בזה, בד' אמותיו וממילא גם מחוץ לד' אמותיו. ה' יזכנו אמן.

יום חמישי כה אלול תשפה

(מס' שיעור 42026371)

**בְּהִתְאַסֵּף יַחַד אֲנִי מַלְכָּם - הִילולת המגיד
מזלאטשוב והרה"ק מקאשאנוב זי"ע
<< תַּחֲלֵת מַעֲשֵׂיךָ בְּכָלִי חֲמֵדָה - אֶסְתַּכַּל
בְּאוֹרֵייתָא וּבְרָא עֲלֵמָא**

היום יארציט הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב בן הרה"ק רבי יצחק מדרוהביטש זי"ע ועכ"י והרה"ק רבי דוד מקשאנוב בן הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע ועכ"י

יַחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל

בשיעור הקודם הזכרנו דברי רש"י עה"פ בפרשת וזאת הברכה ויהי בישורון מלך בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עַם יַחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל, כשהם מתאספים יחד באגודה ושלום אני מלכם, ולא כשיש מחלוקת ביניהם. ונבאר הענין ע"פ דברי רבי מיכ'לע זלאטשובער וע"פ מעשה דרבי דוד'ל קשאנובער זי"ע ועכ"י.

המצרים חברים שלנו?!

כתוב בפרשת בא שהקב"ה אמר למשה רבינו דְּבַר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ פְּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב, וַיִּתֵּן ה' אֶת חֹן הָעָם פְּעִינֵי מִצְרַיִם... וְה' נָתַן אֶת חֹן הָעָם פְּעִינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאַלּוּם וַיַּנְצִלוּ אֶת מִצְרַיִם, והקשה רבינו יחיאל מיכל זי"ע האיך הפסוק קורא רֵעֵהוּ וְרֵעוּתָהּ למצרים הרשעים? ועוד כמה דיוקים בפסוק. וביאר שאם ח"ו יש פירוד לבבות בין בני ישראל, ממילא אומות העולם שונאים אותם, אבל כשיש שלום בין ישראל, אינם שונאים כ"כ בעיני העמים.

חן בעיניו, אזי תקום ותקרא ק"ש בשחרית. בלי אהבת ישראל אין ק"ש.

כשיש אחווה - תשים עליך מלך

צדיקי סלונים אמרו בשם הרה"ק רבי משה קוברנינער זי"ע עה"פ 'מקרב אחיך תשים עליך מלך', עם האחוה, תוכל לקבל מלכותו ית'. וכמ"ש 'את אחי, אנכי מבקש' אימתי תבקש ותחפש את 'אנכי ה' אלקיך', כשיש 'את אחי'. באהבה ואחוה.

השפעת שלום בין בני ישראל - זו ברכה בשם ומלכות

וכ"כ ה'אמרי אמת' מגור זי"ע במכתב ע"פ מש"כ בגמ' ברכות דף יב שבביהמ"ק היו המשמרות מתחלפות בשבת, והיו מוסיפין עוד ברכה אחת, משמר היוצא אומר למשמר הנכנס, מי ששיכן שמו בבית הזה, ישכין ביניכם אהבה ואחוה ושלום ורעות. והקשו בתוס' אין קורין לזה ברכה והרי כל ברכה שאין עמה שם ומלכות אינה ברכה? ותירץ האמרי אמת שהברכה הזאת המשפעת שלום בין ישראל, זהו שם ומלכות ממש. כמ"ש בתוס' ש'אלקי אברהם' הוא כשם ומלכות. לכן דווקא לא אמרו ברכת השלום בשם ומלכות, ללמדינו ששמו ומלכותו ית' מתגלה בעולם ע"י שלום שיש בין ישראל.

'אנכי' ו'לרעך' - היינו הך

אי' בשלה"ק על שבועות שהקב"ה פתח את הדברות ב'אנכי ה' אלקיך' וסיים ב'אשר לרעך', נעוץ סופן בתחילתן, אחדותו ית' מתגלה ע"י אהבת ישראל. ובזה ביאר לשון חז"ל 'כתובים משני עבריהם' היינו שיכלו לקרוא מצד זה מאנכי עד לרעך, ומצד שני היו קורין מ'לרעך' עד 'אנכי' למפרע! הרי שתיבת אנכי מצד זה, היה נקרא מצד שני 'לרעך', כי היינו הך.

נהגו בחצרות החסידים ברעוא דרעוין לאחר 'נמליכו ונייחדו' עומדים ואומרים 'שמע ישראל' ה' מלך וגו'. כדי לקיים ממש 'נמליכו ונייחדו'. ויש קהילות שלא נהגו כן. מדוע? אמרו בבעלזא כי תיכף אומרים 'שהשלום שלו ישים עלינו ברכה ושלום', כשיש שלום בין ישראל, זה בוודאי מגלה יחודו ית', ובכך נתקיים 'נמליכו ונייחדו'.

וכ"כ בשפת אמת וארא תרמ"ג בקצירת האומר, שהמלכות של הקב"ה בר"ה תלויה באהבת ישראל.

וכן אמרו צדיקי סלונים עה"פ 'ובני בריעה חבר ומלכיאלי', התולדות של אהבות ורעות בין ישראל, שיש חבר והתחברות בין ישראל, ועי"ז 'מלכיאלי', יתגלה מלכותו ית' עלינו ועל כל העולם.

וכי תכנונו להחזיר?!

ובזה מיישב רבי מיכל'ע עוד שאלה פשוטה, והרי הקב"ה אמת ותורתו אמת, איך יצוה ה' לישראל 'לשאול בתורת שאלה' מהמצרים, כשבאמת אין שום כוונה להשיב את הכלים והשמלות? והראשונים נלאו מאד בקושיא זאת.

להרבות רעות

אך לדברי רבי מיכל'ע פשוט מאד, כי הקב"ה לא צוה לשאול מהמצרים אלא לשאול מבני ישראל מזה לזה, כדי להרבות אהבה ושלוש ביניהם, ובלי ספק שהשיבו כל ישראל את ההשאלות האלו זה לזה, רק היה צריך שתיווצר שכנות ע"י ההשאלה, כיון שכבר היו שכנים באהבה, נתן ה' חן העם בעיני מצרים, וכאמור שכשיש אהבה ושלוש בישראל יש לנו חן מיוחד בעיני הגויים.

ישראל מפוזרים בגלות

ביום י"ח אלול הזכרנו מדברי מהר"ל זי"ע בעל היארצייט, שהגויים שואלים את ישראל מפני מה יש ביניכם פירוד לבבות, והשיב כי אנו בגלות ומצד מהותנו אנו שבורים ומפוזרים בכל קצוות תבל, ולדברים נפרדים אין נטיה להתחבר ביחד, אך הגויים ההולנדים ושאר האומות לא התפזרו לבין כל האומות.

ועכ"פ בדברי רבי מיכל'ע מבואר שכשיש אהבה וחיבור בין ישראל, יש להם נשיאות חן בעיני מצרים, ועי"ז יִנָּצְלוּ אֶת מִצְרָיִם, שהרי הם עצמם באו להציע לישראל שיקחו מהם, ועי"ז הוציאו מהם כל ניצוצי הקדושה, וכך יצאו ממילא ממצרים.

הקב"ה חשב את הק"ץ

כי נודע שמראשית הבריאה נתפזרו רפ"ח ניצוצי קדושה בכל העולם, כמ"ש וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, אותיות **רפח מת**, ומספר ר"ב מתוך רפ"ח הניצה"ק היו במצרים, וכמ"ש לְשֹׁפָר בָּרַ מִמִּצְרָיִם, ואיך יתכן שעברו רק רד"ו שנה וכבר הצליחו להוציא כ"כ הרבה ניצה"ק משם, עד שרוקנו את מצרים מכל ניצה"ק ונצטוו שלא לשוב מצרימה, שכבר אין מה לברר שם ולא נשאר לברר אלא בשאר העולם. אלא שבאמת היה צורך לברר שם ד' מאות שנה, אך כשהמצריים ראו את האחדות שבין ישראל עי"י וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רַעוּתָהּ, אזי וה' נתן אֶת חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאַלוּם בַּעַל כְּרַחֲם, וכך נגאלו ממצרים ק"ץ שנה לפני הזמן, כי עי"י וַיִּנָּצְלוּ אֶת מִצְרַיִם עֲשָׂאוּהָ **כמצולה** שאין בה דגים (ברכות ט:).

חברים - כל ישראל

אף ששנאת העמים לישראל היא חק בבריאה, מאי הר סיני - הר שעליו ירדה שנאה לאמות העולם על ישראל (שבת פט.), אעפ"כ יש מדרגות בביטוי השנאה הזאת, והדבר תלוי כפי האחדות שיש בין בני ישראל. וביאר רבי מיכל'ע פירוש נפלא, שהקב"ה צוה שבני ישראל בינם לבין עצמם וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רַעוּתָהּ כָּלִי כָסָף וְכָלִי זָהָב, וכך יהיה שלום ביניהם, וממילא תתמעט שנאת העמים עליהם.

להשאל פמוט ונועם אלימלך

יש להוסיף לזה מעשה שהיה בכ"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בבואו לירושלים בראשונה נתיישב בבתי וורשא, מהשכונות הוותיקות בירושלים, ואמר בביתו 'יהודי צריך שיהיה לו שכן, איך נהיים שכנים, ע"י ששואלים זה מזה דבר מה...' וצוה שידפקו בדלת של השכן וישאלו ממנו איזה פמוט וספר נועם אלימלך, אף שהיה לו בביתו את הספר, כי לא היה הולך לשום מקום בלי הספה"ק נועם אלימלך, אעפ"כ צווה לשאול מהשכן, כי השכנות מתבטאת בהשאלת דברים זה לזה. שכנים שאין שואלים זה מזה כלום, אינם שכנים כלל. כי שכן לשון שֶׁכֶן מנוחה, וזה מתבטא באהבה ורעות כשמשאלים זה לזה דברים.

השאלה יוצרת שכנות

כך ביאר רבי מיכל'ע שהקב"ה צוה שבני ישראל ישאלו זה מזה להראות קרבה של שכנות. וי"ל שהרי באותה לילה היו צריכים לקיים מצות קרבן פסח בראשונה, וכתוב בו וְאִם יִמְעַט הַבֵּית מִהְיוֹת מִשָּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֵב אֶל בֵּיתוֹ בַּמִּכְסֵּת נִפְשָׁתוֹ, ואיך יהיה לו שכן? לכן הקב"ה צוה לשאול זה מזה, שכן ביאר מהר"א מבעלזא זי"ע שעמם ההשאלה יוצרת שכנות. ומה נפלא הדבר, כי נודע שאמר כ"ק מהר"א זי"ע שכל דבריו שהוא מדבר, אם ילמדו, יראו שהכל כבר כתוב. וזה עתה נודע לנו פירוש בסמיכות הפסוקים, וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְהוּ, - וְאִם יִמְעַט הַבֵּית מִהְיוֹת מִשָּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ, ממש כדבריו זי"ע שע"י ההשאלה נעשים שכנים. כפי הפירוש של רבי מיכל'ע שהכוונה שישאלו בני ישראל זה מזה.

המצרים ביקשו שישאלו מהם

וכיון שנתחברו ישראל בשכנות ואהבה, כתוב תיכף וְה' נָתַן אֶת חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאַלוּם בַּעַל כְּרַחֲם, וכדבריו זי"ע שכפי האהבה והשלום שיש בין ישראל, תתמעט שנאת העמים עליהם, ותיכף המצרים התחילו לבקש מישראל שיבואו לשאול מהם כלים ובגדים.

להרבות בקיום מצוות חיפשו עוד ועוד חברים אוהבים, גם אם עד היום לא היה שלום ביניהם, הרבו ב**רעות** כדי לקיים מצוות עשה וַיִּשְׁאַלְוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ. ועי"ז נָתַן אֶת חֵן הָעַם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאַלְוּ, וינצלו את מצרים. ועי"ז וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם

ה' אָמַת - לא מצווה לשקר

כה לימד אותנו הרה"ק רבי אייזיק'ל קאמארנער זי"ע בהיכל הברכה פרשת בא, בשם רבינו יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע. וכ"כ בספה"ק 'יסוד האמונה' שחיברו בניו של רבי מיכל'ע ושם יש את ההוספה ליישב את הקושיא איך ה' אֱלֹהִים אָמַת צוה לעשות מעשה שקר? אלא שצוה שבני ישראל ישאלו זה מזה, ועי"ז מצאו חן בעיני מצרים וישאלו.

סייעתא דשמיא שלא להתפרסם

ועתה נספר מעשה מהרה"ק רבי דוד'ל קשנובער זי"ע בעל ההילולא. הרה"ק מקלויזנבורג זי"ע היה אומר שרבי דוד'ל היה במדרגה גדולה יותר מכל אחיו בני הגה"ק מצאנז זי"ע. אף שידוע שהרה"ק משינעווא זי"ע היה רבן של ישראל, אבל רבי דוד'ל קיבל סייעתא דשמיא מיוחדת שלא יתפרסם ברבים, וביקש מאביו הדברי חיים ברכה מיוחדת שהברכות שלו שהוא מברך את ישראל לא יתקיימו תיכף ומיד, כדי שלא יתלו את הישועות בברכותיו... יתקיימו הברכות אך לא מיד, כדי שלא יכבדוהו על כך. וכך הוה. ולכן לא נתפרסם כ"כ כשאר אחיו הגדולים.

לכפר על ה'קפידא' של רב העיר

רבי דוד'ל היה אב"ד בעיר קשאנוב, ובאחד הימים פרצה בעיר מחלוקת גדולה, בין חסידי צאנז לחסידי ראדאמסק. רבי דוד'ל היה לו חלישות הדעת גדולה מפירוד הלבבות שגרמה המחלוקת הזו. ויהי בשמוע אביו הגה"ק מצאנז זי"ע על הצער והיסורים שבנו עובר בקשאנוב, והתבונן ברוח קדשו מה הטעם ליסורי בנו, והשיג ברוח קדשו שמכיון שקרא שם בנו דוד ע"ש זקנו רבי דוד בן החכם צבי זי"ע [אחיו הצעיר של הג"מ רבי יעקב עמדין זי"ע, והיה גאון מופלג] רבי דוד בן החכם צבי לא כיהן כרב בעירו, מקום מגוריו היה בעיר יארטשוב, ומכיון שהיה רבי דוד גדול בתורה, הייתה קצת מתיחות בינו לבין רב העיר שהרגיש שרבי דוד גדול ממנו בתורה, וכשהיה מתפלל עמו בבית המדרש כדרכה של תורה, חלשה דעתו של רב העיר, אולי משום שבני העיר הכירו שרבי דוד גדול בתורה מהרב, ומסתמא אותו רב הקפיד על רבי דוד. ומכיון שקרא שם בנו ע"ש זקנו רבי דוד, ושורש נשמתו ממנו, לכן הוא צריך להזדכך ביסורי המחלוקת שיש בעירו.

לא להשתמש בהלוואה כתשלום לחוב ישן

ועתה אין כבר טענה מדוע לא החזרנו להם את הכלים השאולים, שהרי אנו לא בקשנו מהם אלא שבעל כרחנו הם השאילו לנו, אבל אנו לא נטלנו אותם בתורת שאלה אלא בתורת תשלום על השעבוד¹, וא"כ אין בזה משום חסרון במדת האמת. שכן מבואר בקצות החושן² בריש חו"מ שאסור לשאול מחברו איזה חפץ ואח"כ לומר לו שהוא מחזיקו בעבור חובו, שא"כ גם הקב"ה יעשה כן ח"ו בלילה כשהוא ישן ומפקיד נשמתו בידו ית', ואינו מחזיק בידו את הפקדון בעבור חובות עבירותיו ח"ו, אלא הַנְּאָמֵן בַּפְּקֻדוֹנוֹ, יַחְזִיקֶנָּה לוֹ כְּצֻנּוֹ, אִישׁ לֹא גִּוַע בְּעֻנּוֹ. כך לא יתכן לומר שאנו בקשנו מהמצרים בתורת שאלה ובסוף לא החזרנו משום תשלום השעבוד, כדברי גביהה בן פסיסא (סנהדרין צא). בזמנו, שהרי ה'קצות' אסר לעשות כן. אך לדברי הקדוש רבי מיכל'ע כלל לא הלכנו לשאול מהם, אלא ה' נתן חן העם בעיני מצרים והגויים באו מאליהם ונתנו, הגוי חשב בתורת שאלה אך אנו כבר לקחנו בתורת תשלום.

חיפשו עוד חברים חדשים

עוד אמר רבי מיכל'ע כי בלשון וַיִּשְׁאַלְוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ גנוז עוד ענין, שצריך שתהיה אהבה ורעות ביניהם, וכדי

1 **סנהדרין** (צא). שוב פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון, אמרו לו: הרי הוא אומר וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלו - תנו לנו כסף וזהב שנטלתם ממנו... תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא, ששיעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה.

2 **קצות החושן** (סימן ד) אבל מדברי הזהר מבואר דהוא איסור גמור ע"ש פרשת במדבר (ח"ג קיט). פתח ואמר ה' אורי וישעי (תהלים כז) כו' ובר נש בעי לאקדמא ולמפקד בידיה פקדונא דנפשיה כפקדונא דבר נש דיהיב פקדונא לאחרא דאע"ג דאיהו אתחייב לגביה יתיר מההיא פקדונא לאו כדאי לאתאחדא ביה הואיל ופקדונא אתמסר לגביה, ואי יסרב ביה ודאי נבדוק אבתריה דלאו מזרעא קדישא הוא ולא מבני מהימנותא וכו' ע"ש. ויש לזה פנים על פי נגלה והוא שיטת הריטב"א פרק הכותב (כתובות פד: ד"ה ההוא בקרא) דהיכא שבא ליד הנפקד בתורת פקדון צריך למיעבד השבה מעליא.

בישרון מלך בִּהְתָּאֶסֶף רָאשֵׁי עָם, אִזִּי מִמִּילָא יַחַד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהֲרִבִּים הִתְאַסְפוּ יַחַד בְּחַג הַשְּׁבֻעוֹת, מִמִּילָא נִהְיָה שְׁלוֹם וְשִׁלוּה בֵּין הַחֲסִידִים.

שלא תיגרם דרכי - עגמת נפש

ויש להתעורר מאד ממעשה זה, כי רבי דוד בן החכ"צ לא התכוון ח"ו לצער ולהחליש את דעתו של הרב של יארטשוב, אעפ"כ הגה"ק מצאנו ראה לאחר דורות שצריך לבקש ממנו מחילה, כי בין אדם לחברו צריך לתקן אפילו שגגות, אם לפלוני הייתה עגמת נפש דרכך, אתה צריך לתקן את הדבר, אם לא תקנת בגלגול זה, תצטרך לתקן בדור אחר. כך ראה הגה"ק מצאנו ברוח קדשו. לולא היה נוסע רבי דוד'ל לפייס את אב"ד יארטשוב מלפני מאה שנה, לא היה התפא"ש מגיע לצאנו לכבוד חג השבועות. זכות הצדיקים יגנו עלינו ועל כל ישראל, להשפיע אהבה ואחוה ושלום רעות בין כל בני ישראל, וממילא תהיה פרנסה בהרחבה.

להיות מתווכי השלום

כתוב בצוואת רבינו יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, צוואה שכתב לחמשת בניו הקדושים כחמשה חומשי תורה: 'להרחיק מן הכעס, מן הגאווה, ומכבוד וממחלוקת, אם יהיה ח"ו איזה מחלוקת בעיר שתדורו, תהיו מן המתווכים השלום, ולא תהיו בשום צד בשום מחלוקת, ומכ"ש שתזהרו ממחלוקת בתוך ביתכם, ומאד תיזהרו להיות שלום ואהבה ביניכם כראוי לאחים וכו' וכו', תמיד תרגילו עצמכם לדבר שלום עם כל אדם, מענה רך ולא דרך גסות ח"ו אפילו עם קטן שבקטנים, ואזי תהיו אהובים למעלה ונחמדים למטה, ובוודאי השי"ת יהיה עמכם.'

צוואה בתוה"ק - להיזהר ממחלוקת

אף שכבר כתוב כן במשניות וברייתות ובשו"ע, יש ענין מיוחד בצוואה שאבא כותב לבניו. וגם לנו צוה השי"ת בתוה"ק להיזהר ממחלוקת ולהרבות השלום.

***

יום בריאת העולם

היום כ"ה אלול תשפ"ה, הוא היום שהקב"ה התחיל לברוא את העולם. אי' בגמ' (ר"ה כז.) 'כמאן מצלינן האידינא ז'ה היום תְּחִלַּת מַעֲשֵׂיךָ זְכָרוֹן לְיוֹם רָאשׁוֹן, כמאן כרבי אליעזר', הוא נוסח התפילה בזכרונות דמוסף ר"ה, והוא כרבי אליעזר דס"ל דבתשרי נברא העולם. וכתבו התוס' והר"ן (שם) שזְכָרוֹן לְיוֹם רָאשׁוֹן הכוונה ליצירת אדם הראשון שהייתה בר"ה, יום ו' דבריאת העולם, כי תחילת הבריאה עצמה היה ביום כ"ה אלול. וכתב הר"ן דלכך נהגו בברצלונה לעמוד

אחרי הברית אדע איזו נשמה נכנסה בו

וכנודע שהגה"ק מצאנו לא קרא סתם שמות, כששאלוהו איזה שם לקרוא לרך הנולד, היה משיב 'והרי בשעת הברית מילה נכנסת הנשמה, כשאסתכל עליו בברית אדע איזו נשמה נכנסה בו, ואז אדע באיזה שם לקרוא לו'. וכך היה המנהג, שלפני 'אלקיננו ואלקי אבותינו קיים את הילד הזה לאביו ולאמו' היה הגה"ק מצאנו מסתכל בעיניו הטהורות על הרך הנמול, ותיכף היה אומר איזה שם לקרוא לו...

וְכָל אִשָּׁר יִקְרָא לִּוְ הָאָדָם רִ"ת אליהו

וכנודע שיש לכל אב ואם סייעתא דשמיא בזה, בבחינת נבואה קטנה. וכ"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע אמר שיש גם גילוי אליהו להורים כדי לדעת איזה שם לתת, וגם אם הוא בודק בסידור בשמות האנשים או הנשים, ונופלים עיניו על איזה שם, גם זה בבחינת רוח הקודש. ורמז לזה בפסוק (בראשית ב, יט) וְכָל אִשָּׁר יִקְרָא לִּוְ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ רִ"ת אליהו. עכ"פ כשקרא שם בנו רבי דוד'ל ע"ש זקנו רבי דוד בן החכ"צ, בוודאי הייתה להם שייכות בשורש הנשמה, וכדי לתקן את חלישות דעתו של רב העיר יארטשוב, נזדכך אח"כ ביסורי המחלוקת שבעירו קשאנוב.

'לכבוד השחרית שלכם - נוותר על הפיוטים'

לא פחות ולא יותר, קם הגה"ק מצאנו וכתב מכתב לבנו רבי דוד'ל שישע עם מנין אנשים לעיר יארטשוב, וילך לבית החיים להשתטח על קברו של אותו רב שכיהן שם כרב העיר לפני מאה שנה, ויאמר שם את נוסח בקשת המחילה הכתוב בשו"ע... וממילא ינצל מחלישות הדעת. תיכף כשעשה רבי דוד'ל כמצות אביו, ושב בחזרה לעירו קשאנוב. הגיעה טלגרמה לצאנו שהרבי מראדאמסק התפארת שלמה זי"ע החליט לבא לחגוג את חג השבועות בצאנו אצל ה'דברי חיים' זי"ע, אף שכבר הנהיג אלפי חסידים. ועיי"ז נתבטלה המחלוקת מעיקרה ומשורשה. כיון שכבר תיקן רבי דוד'ל את הענין בשורש ע"י בקשת המחילה, האיר ה' את עיני התפארת שלמה להכנע לפני הגה"ק מצאנו שהיה גדול הדור, ועיי"ז המחלוקת בטלה לגמרי. וכנודע שבאותו חג שבועות גדלה מאד התרוממות הרוח בצאנו, הגה"ק מצאנו כיבד את התפארת שלמה בתפילת שחרית, אמר לו התפארת שלמה שבראדאמסק נהגו שלא לומר פיוטים בחזרת הש"ץ דיו"ט שבועות, ובצאנו כן אומרים פיוטים. אמר לו הגה"ק מצאנו 'לכבוד השחרית שלכם, נוותר אפילו על הפיוטים', ובאותו שבועות לא אמרו 'יוצרות' לכבוד הביקור הגדול הזה. ומאותו יום והלאה נתבטלה המחלוקת בקשאנוב, והייתה אהבה ואחוה ושלום ורעות בין חצרות החסידים צאנו וראדאמסק. הה"ד וְיָהּ

חסד, וכתב גם שאין להתענות ביום זה, אלא לאכול בלילה וביום לחם ובשר. ולברך ברכת המזון בכוונה. ולאכול בו מיני מתיקה [בן איש חי] ותדליק אתה ואשתך חמשה נרות כנגד ה' אורות החסד, ואם יזדמן ביום שמוציאים בו ס"ת ישתדל לעלות לתורה ביום זה.

העולם נברא מהתורה

וכתב הכף החיים שבכל יום מימים אלו יש לעסוק בפרשת אותו היום, יום ראשון לבריאה יום שני לבריאה וכו'. ולכבוד יום כ"ה אלול נתבונן מעט בפרשת בראשית ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. הגאון מורינו רבי מאיר דן זצוק"ל כתב בהקדמת ספרו **כלי חמדה** מדוע קרא לספרו בשם זה, ע"פ לשון המשנה באבות (גיד) חפה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר (דברים יד), בנים אתם לה' אלהיכם. חביבין ישראל, שנפתן להם פלי חמדה. חפה יתרה נודעת להם שנפתן להם **כלי חמדה שבו נברא העולם**, שנאמר (משלי ד), כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו. מדוע התנא הוסיף **שבו נברא העולם**, אלא כדי ללמד שזה בעצמו הפלי חמדה, שהקב"ה הודיענו שהוא ית' ברא את העולם ע"י התורה. הידיעה הזאת שהעולם נברא מהתורה זהו בעצמו החיבה היתירה.

כמו סופר סת"ם שמסתכל בספר ומעתיק

שלא נטעה לחשוב שיש מציאות של עולם, העולם בפני עצמו, ובתוכו נתן לנו הקב"ה התורה ובה הוראות והדרכות. לא ולא! התורה קדמה לעולם, קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עולמא (זוהר תרומה קסא), כפועל הבונה בנין ומסתכל בשרטוטים של האדריכל כדי לדעת איך לבנות, הקב"ה כביכול הסתכל בתורה וברא את העולם, וכמו סופר סת"ם שמסתכל בספר קודם כדי להעתיק משם, כך הקב"ה הסתכל בתורה שהיא הספר הראשון שלו כביכול, וממנה העתיק ועשה את העולם.

מה תלוי כביכול בזרועו של הקב"ה?

וכמו שאמר המהר"ל מפראג זי"ע שבתחילה לא נקרא שמו ית' **מלך** כי אין מלך בלא עם, לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא, וזש"כ בפרשת המלך (דברים יז, יח) והיה כשבתו על פסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר, כביכול הקב"ה מקיים את כל התורה כולה, וגם את המצוה הזאת, וממילא כשבתו על פסא ממלכתו היינו בבריאת העולם, כתב לו את משנה התורה הזאת, ביאר המהר"ל שהתורה שקדמה לעולם היא התורה הראשונה, והעולם, כדור הארץ וכל הקיימים עליו, כל זה משנה תורה. וכתוב בגמ' סנהדרין (כא:): שאותה שיוצאה ונכנסת עמו המלך עושה אותה כמין קמיע, ותולה בזרועו. וכן כתוב במס' חגיגה (יב:): שכביכול העולם תלוי בזרועו של הקב"ה.

באשמורת הבוקר מיום כ"ה אלול, שהוא יום ראשית הבריאה.

אדם הראשון הוא תחלת מעשיך

והקשה מהרש"א (שם) דא"כ איך אנו אומרים על ר"ה זה היום תחלת מעשיך, והרי כ"ה אלול הוא יום תחילת מעשה בראשית? ותיירץ שמעשיך היינו אדם הראשון שהוא תכלית הבריאה. וחביב אדם שכולם נבראו במאמר ובו נאמר **נעשה אדם**, בכל שאר הנבראים לא כתוב 'נעשה רקיע נעשה פרי עץ', אלא יהי רקיע, תדשא הארץ, כך היה יכול לומר 'תוצא הארץ אדם', ולא אמר כן, אלא ויאמר אלהים **נעשה אדם** בצלמנו כדמותנו, ופרש"י שזה היה כביכול ממש כגבל הלש את העיסה, צבר עפרו, ואד יעלה מן הארץ והשקה, וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, בתחילה היה כגולם ואח"כ ויפח באפו נשמת חיים, ומאן דנפח וכו', ומכיון שבאדה"ר כתוב **נעשה אדם**, לכן אומרים שיום ר"ה שבו נברא אדה"ר הוא תחלת מעשיך.

יום הששי לבריאה - הוא יום ראשון בשנה

ומש"כ זפרון ליום ראשון היינו יום א' תשרי שנקרא יום ראשון, לא כיום א' דבריאת העולם שנקרא יום אחד ולא יום ראשון. יום אחד הוא כ"ה אלול שבו היה ה' אחד ושמו אחד, כמ"ש רש"י טעם למה כתוב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ולא יום ראשון כמו ההמשך יום שני ויום שלישי, אלא שהיה הוא ית' אחד. ובדברי מהרש"א למדנו שכתוב יום אחד כדי להבדילו מיום שישי שנקרא לדורות יום ראשון, ראשון בשנה, אף שהוא יום שישי לבריאה, הוא ראשון למנין ימי השנה.

ליום כ"ה אלול היה דרוש מיוחד

וכתב הר"ן שהוא יום מיוחד להתעוררות תשובה, וכן נהג הרבי רבי יונתן זי"ע לדרוש בכל שנה דרוש מיוחד ליום כ"ה אלול, והיה פותח בדרשתו שזהו יום מיוחד להתעוררות תשובה שבו הייתה תחילת הבריאה, ובו היה כלול כל העולם כולו, כמ"ש רש"י עה"פ (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם לימדך שכולם נבראו ביום ראשון, וכתב החת"ס שגם נעשה אדם היה כלול בכח ביום הראשון כשנבראו ארץ ושמים.

להדליק נרות בכ"ה אלול

כתבו רבוה"ק החיד"א והבן איש חי זי"ע שיש לציין יום כ"ה אלול כיום מיוחד, להדליק נרות בבית ע"ש יהי אור ויהי אור, ועוד סדר כוונות 'תיקון לכ"ה אלול' עם אמירות וכוונות אצל הנרות. וכתב עוד שביום זה יש להיזהר במיוחד שלא לכעוס, שהוא יום של חסד, יום הראשון הוא יום של

להם שהתוה"ק תינתן להם בתורת מתנה. וזאת מלבד מה שגילו להם שבתורה נברא העולם כנ"ל.

הר סיני התרחב כעור הצבי

וביאר רבי מאיר דן שזה מה שאחז"ל (ע"ז ב:) שלעתיד לבא אומות העולם ישאלו 'כלום כפית עלינו הר כגיגית'. גיגית היא כמו קערה הפוכה שנהפכה על כל מחנה ישראל, לכפות עליהם לקבל את התורה. והרי מחנה ישראל היה מהלך י"ב מיל מן הקצה אל הקצה, ואילו הר סיני הוא הר קטן, קל וחומר מהר תבור שהוא גדול מהר סיני, כמ"ש במדרש, וביום ניתן למדוד את הר תבור ולראות שמחנה ישראל כולו אינו יכול להיכנס מתחתיו, א"כ איך הר סיני נהפך כגיגית על כל מחנה ישראל? אלא שהר סיני התרחב כעור הצבי באופן שכל מחנה ישראל היו מתחתיו.

התוה"ק מתרחבת - כפי הלומדים

וביאר רבי מאיר דן שבזה הקב"ה הראה לישראל שהתוה"ק מתפשטת ומתרחבת כעור הצבי הכל כפי בני ישראל, אם רבי שמעון שקאפ אומר סברא אחת, ורבי נפתלי טרופ סברא נוספת, ורבי חיים בריסקער אומר סברא שלישית, וכן הרשב"א והריטב"א וכו' וכו', הר סיני יתרחב כפי שישים רבוא דעות של בני ישראל ההוגים בה לשמה. כביכול יש בהר סיני כח להתכווץ ולהתרחב הכל כפי דעותיהם של בני ישראל. וכל זה נכלל בתיבת 'ניתן להם' בתורת מתנה.

הר סיני מכיל את כולם

בפרשת וישלח (לג, כ) רש"י מפרש את הפסוק בכמה פירושים וכותב שדברי תורה (ירמי' כג, כט) כפטיש יפצץ סלע, מתחלקים לכמה טעמים. ומקורו מהגמ' (שבת פח:): מה פטיש זה נחלק לכמה ניצוצות - אף כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא נחלק לשבעים לשונות. וכשנשאל איך פירושי כל רבוה"ק יכנסו לתוך פסוקי משה רבינו, הרי משה רבינו אמר פסוק אחד (שמות כב, ל) וּבִשְׁׁר בִּשְׁׁדָה טִרְפָּה לֹא תֹאכְלוּ, ועליו נתחדשו תילי תילים של הלכה, וכל זה נרמז במה שלהר סיני אין את מגבלות הטבע, גם אם שישים רבוא מישראל יאמרו סברות בתורה, יש לתורה כח להתרחב ולקבל את כולם. מתוך מדבש.

אילו היית כופה עלינו הר כגיגית...

על כך הגויים ישאלו 'כלום כפית עלינו הר כגיגית', אילו היית עושה לנו את הנס הזה, גם אנחנו היינו מקבלים את התורה. אלא שבאמת הגויים לא יכולים לזכות לכך, רק בני אברהם יצחק ויעקב זוכים למתנה זו שהם חלק מהתוה"ק. וכל זה נתגלה בחיבה הגדולה שבמעמד הר סיני, שהודיענו שבה נברא העולם, וניתנה לנו בתורת מתנה.

גילו לנו שהתורה היא שורש העולם

הידיעה הזאת שהתוה"ק היא שורש העולם, היא החיבה היתירה שנודעת לנו, כלי חמדה שבו נברא העולם. וכתב הכלי חמדה שבשעה שהמלאך הציע את התורה לשאר האומות, לא גילו להם את הסוד שהעולם נברא מהתורה, אילו היו מגלים להם את הסוד הזה, כל האומות היו רוצים לבחור בתוה"ק, כי כל אחד מעניין אותו מהו השורש הקדום שלו. כביכול כשאדם קונה דירה הוא רוצה לראות את השרטוטים הראשונים, שאם ירצה להרחיב את הבית יוכל לדעת היכן ניצבים היסודות ואיזה קיר הוא מביטון וכו', וכשאנו יודעים שישור הבריאה היא התוה"ק, אנו כבר יודעים למשל שאי אפשר להרוויח ע"י הלואה בריבית, כי התורה היא יסוד העולם. לאומות העולם לא גילו את הסוד הזה. וזש"כ חֲבֵה יִתְּרָה נִוְדַעַת לָהֶם שְׁנִתָּן לָהֶם כָּלִי חֲמִדָּה שְׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, כלומר שהמלאך גילה לנו את האמת הזו, שהתורה היא שורש העולם, ולכן עמדו ואמרו נעשה ונשמע.

בי"ד של מטה קובעים אימתי ר"ה

עוד דייק שם רבי מאיר דן בלשון התנא שְׁנִתָּן לָהֶם, שהתוה"ק ניתנה לישראל בתורת מתנה ממש, שאם חכמי ישראל יחדשו חידושים אמיתיים, התורה תשתנה ממצבה הראשון, כביכול הקב"ה שואל מה נתחדש בבית המדרש, הסנהדרין למטה קובעים בכל העולמות אימתי ר"ה ואימתי יוה"כ וכו'.

התורה נקבעת בלשכת הגזית

וכתב מהרש"ק ז"ע ע"פ דברי המדרש בריש פרשת תרומה (שמות רבה לג, א) אמר הקדוש ברוך הוא לישראל נתתי לכם את התורה לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו שנאמר ועשו לי מקדש. וקשה מה שייך כאן לשון לפרוש והרי הקב"ה יושב בשמים ולומד את התורה, אלא שמכיון שהתוה"ק נעשית בכל דור לפי דעת חכמי ישראל בעוה"ז, כביכול הקב"ה צריך לשמוע מה חכמי ישראל פוסקים בבית המדרש, לכן ביקש שנעשה לו דירה אצל לומדי התורה, ולכן ביהמ"ק נבנה סמוך ללשכת הגזית. בוודאי הקב"ה יודע הכל מלמעלה ומלמטה, אלא שבא ללמדנו על החיבה היתירה שהתורה ניתנה לנו. וכמ"ש בשו"ע שמקבל המתנה יכול לעשות עמה כרצונו.

חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה

אבל לאומות העולם רק אמרו 'מה כתוב בתורה' אבל לא גילו להם שהתוה"ק תינתן להם, חביבין ישראל שהודיעו

שיש כח משיכה לכדור הארץ, הם ח"ו עלולים ליפול ולהזיק, אלא שהם מתפרקים ונשרפים מכח הטוטספירה שהקב"ה ברא סביב הכדור כדי לשמור עליו מכל הפצצות הנוראות האלו.

למה הברייתות לא נכנסו למשניות?

וכתב הרה"ק מקו"ז גלוב זי"ע דבר נורא, שהסברות האלו שלא התקבלו בבית המדרש בפנים אלא 'ברותא היא', עבודתם לשמור על העולם מבחוץ שלא יכנסו המזיקים החיצוניים. כל מה שרבינו הקדוש הכניס למשניות הם עמודי התווך שעליהם העולם קיים ועומד, ואת הברייתות רבינו הקדוש לא הכניס, כי מה שבחוץ יש לו תפקיד אחר לשמור על העולם ממזיקים חיצוניים.

נעשה אדם ר"ת נמלך עם שמאי הלל

היום יש אנשים שמפחדים מכך ששכבת האוזון פתוחה באיזה מקום, ושמא יכנסו דברים מבחוץ. כל זה משום שאין מתמידים בלימוד הברייתות כראוי, כשנעסוק כראוי בלימוד ברייתא, הכל יהיה מסודר. כי הקב"ה הסתכל באורייתא וברא עלמא, כביכול הקב"ה למד ברייתות כדי לבטח את המקום שבו הוא עתיד לברוא את כדור הארץ, ואח"כ למד משנה וברא את העולם. ולכן נקראו שמאי והלל במשנה³ 'אבות העולם' תמיה אני היאך נחלקו **אבות העולם** (ירושלמי חגיגה ב, א), וכמ"ש במגלה עמוקות **נעשה אדם ר"ת נמלך עם שמאי והלל**, נתייעץ עמהם הקב"ה אם לברוא את העולם. ושמאי והלל כבר אמרו אז את דעתם אם סומכין ביו"ט או לאו, ועל עמודים האלה הקב"ה ברא את עולמו.

הממונה על הגלות בטל ע"י לימוד ברייתא

וכתב שכן מבואר בתיקוני זהר (תיקון כא) שלימוד הברייתא מוציאה אתכם ואת בניכם משעבוד הגלות, כי אותו הממונה על הגלות מתבטל ע"י לימוד ברייתא. והרי שיסוד הרחקת הנזקים הוא ע"י לימוד ברייתא.

מדוע העולמות העליונים לא הוזכרו בתורה?

הרמב"ן בפרשת בראשית מקשה, מדוע העולמות העליונים לא הוזכרו בתורה, והרי הם נבראו לפני בריאת שמים וארץ, כמבואר בכתבי האריז"ל להדיא, שלפני כ"ה אלול היו עולמות קודמים, והכל בדרך השתלשלות, אנחנו

מזכירין דברי היחיד אף שאין הלכה כמותו

כתב הרה"ק מקו"ז גלוב זצוק"ל (שו"ת ארץ צבי סו"ס ג) ע"פ דברי הגמ' ביצה (יט) ביטוי ידוע בש"ס 'תנאי שקלת מעלמא? וצ"ע מדוע חז"ל נקטו ביטוי כזה 'שקלת מעלמא? וביאר כי כל דברי אלקים חיים שבתורה הם עמודי הבריאה, כי הסתכל באורייתא וברא עלמא, וממילא כשנחלקו בענין נדרים ונדבות אם קרבים ביו"ט, ורצה להעלים עין מהדעה האחרת שיש בזה, אומרים לו 'אל תקח עמוד מעמודי העולם', והרי מוכרחים עוד דעה כדי להעמיד עוד יסוד לעולם. וכמ"ש במשנה עדיות על כל מה שרבינו הקדוש סידר את דעות התנאים אף אלו שאינם להלכה, וְלָמָּה מְזַכְרִין דְּבָרֵי הַיָּחִיד בֵּין הַמֶּרְבִּין הוּאֵיל וְאֵין הַלָּכָה אֶלָּא כְּדִבְרֵי הַמֶּרְבִּין, שָׁאֵם יִרְאֶה בֵּית דִּין אֶת דְּבָרֵי הַיָּחִיד וְיִסְמֹךְ עָלָיו, שָׁאֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרֵי בֵּית דִּין חֲבָרָו עַד שִׁיְהִיָּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכָּמָה וּבִמְנִין.

העולם מיוסד גם דעה שלא נפסקה להלכה

כמו שבבנין גשמי אסור לנגוע ביסוד הבנין, ולמעט את רוחבו או את עומקו, כשבאים לשפץ בית מותר להוֹזִיז רק את הקירות הפשוטים שבין היסודות אבל לא לנגוע ביסודות עצמם, ויש בזה כמה דרגות. כך כביכול השיטות שהלכה כמותם, הם ממש היסודות שעליהם עומד הכל, אך גם שאר השיטות שלא נפסקו להלכה, גם הם מוכרחים לקיום העולם. כי הלומד רק רי"ף ורמב"ם ומעלים עינו מכל מה שאינו נוגע להלכה, עליו אמרו 'תנאי שקלת מעלמא', והרי אתה מזיז יסודות שעליהם עומד העולם.

ת"ח בונים את העולם

זה שאמרו חז"ל (ברכות סד.) 'אל תקרי בניך אלא בוניך', כביכול ת"ח בונים את העולם כפשוטו, ואסור להזיז שום עמוד מעמודי התמך התומכים בקיום העולם.

שלא יכנסו לעולם מזיקים מבחוץ

וכתב עוד שמצאנו בש"ס על מאמר אמורא שלא נתקבלו דבריו 'ברותא היא', ופרש"י שזה לשון חוץ. וביאר ב'ארץ צבי' כי יש סברות שאינם מעמודי העולם אלא עבודתם בחוץ להסיר הקליפות המרחיבים העולם מבחוץ.

אנחנו נמצאים על כדור הארץ שהקב"ה ברא בדרך נפלאה מאד מאד, יש להתבונן בזה ולראות את גדלות הבורא ית"ש. הקב"ה עטף את כדור הארץ בשכבת 'אטמוספירה' וסביבה שכבת 'טוטספירה', וסביבה עוד ועוד שכבות, וחלק מהתפקיד שלהם הוא שלא יכנסו לעולם מזיקים מבחוץ, כי בחלל החיצון מרחפים כל מיני חלקיקי מטאורים, בין המאדים ללבנה יש חגורה שלימה של אסטרואידים המשייטים בחלל, ומאה פעמים ביום כשהם מגיעים לאזור

3 **עדיות (א, ד)** וְלָמָּה מְזַכְרִין אֶת דְּבָרֵי שְׁמַאי וְהֵלֵל לְבַטֵּלָה, לְלַמֵּד לְדוֹרוֹת הַבָּאִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו, שֶׁהֲרִי אֲבוֹת הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶם.

שכתוב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר, אבל כשהפסוק פותח **וַיַּעַשׂ** אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ, מה שייך לכפול ולומר **וַיְהִי כֵן**. כשהפעולה כבר נעשית מה שייך לבשר שכך היה? והיה מקום לפרש וַיְהִי כֵן היינו שכך נקבע בקביעות בלי שינוי. אך עדיין צ"ע, כי בכל המקומות שכתוב שה' עשה' או 'ברא' לא כתוב וַיְהִי כֵן, רק במקום שכתוב וַיֹּאמֶר שייך לומר וַיְהִי כֵן.

למה הקדים תחתון לעליון?

עוד הקשה מהר"ש כי בדרך כלל כשמדובר על הבדלה בין שני דרגות, מזכירים קודם את הדרגה העליונה ואח"כ את הדרגה התחתונה, כמו המבדיל בין קדש לחל. בין אור לחשך. בין ישראלי לעמים. בין יום השביעי לששת ימי המעשה. ולא 'בין חול לקודש' וכו', בכל מקום שמדובר על מבדיל, מזכירים קודם את העליון ואח"כ את התחתון, [מלבד (שמות כו, לג) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים כיון שהנכנס לביהמ"ק פוגע תחילה בקדש ורק אח"כ בקדש הקדשים] וא"כ מדוע כאן הפך הכתוב והקדים תחתון לעליון כמ"ש וַיִּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ ובין המים אשר מעל לרקיע?

המים התחתונים שואפים להתעלות

וביאר כ"ק מהר"ש זי"ע ע"פ מש"כ בתיקוני זהר (תקונא ארבעין פ). שבאותה שעה היו מים תתאין בוכים ומיין מסטרא דימינא הוו בעאן לאסתלקא עליהו, עד דאלין אמרין אנו בעינן למיהוי קדם מלפא, ואלין אמרין אנו בעינן למיהוי קדם מלפא, וביקשו להתעלות למעלה, להיות לפני ה' כמו המים העליונים. וענין זה נוגע לכולנו, כי אנו בעוה"ז נבראנו מהמים התחתונים, וכמ"ש וַיֵּצֵא מִן הָאָרֶץ וַהֲשִׁקָהּ אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וַיֵּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֵר מִן הָאֲדָמָה. והתשוקה הזאת שיש לנו בלב להיות יותר קרוב להשי"ת, וכל כוס קפה מפילה אותנו למטה, ושוב אנו נמשכים כלפי מעלה להדבק בו ית' ולהתעלות בניגוד לכבידות משיכת הגוף. אף שאדם צריך להיות שמח בחלקו, ולהודות לה' על כך שהקפה היה כשר ולא גנוב, ושבירך את השי"ת על הקפה, מ"מ תמיד יש בלב רצון להיות יותר דבוק בה'. וזהו תנועת המים התחתונים שהם מבקשים להיות יותר קרוב לה'.

המים התחתונים פרשו בבכיות

וכן אי' ברבינו בחיי פרשת ויקרא בשם המדרש 'מים התחתונים נקראו מים בוכים, ולמה נקראו מים בוכים, כי בשעה שחלק הקדוש ברוך הוא את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים, וזהו שכתוב (איוב כח, יא) מִבְּכֵי נְהָרוֹת חֲבֹשׁ. אמר רבי אבא בבבלי נתפרשו המים התחתונים מן העליונים, אמרו, אוי

כאן בעשיה דעשיה, למעלה מעוה"ז יש יצירה דעשיה, מעליו בריאה דעשיה, מעליו אצילות דעשיה, מעליו עשיה דיצירה, יצירה דיצירה, בריאה דיצירה ואצילות דיצירה, מעליו עשיה דבריאה, יצירה דבריאה בריאה דבריאה ואצילות דבריאה, ומעליו עשיה דאצילות יצירה דאצילות בריאה דאצילות ואצילות דאצילות, ולמעלה בקודש מה שאין הפה יכול לדבר, והקשה רמב"ן למה לא נכתבו כל אלו בתורה?

בתגין שעל הב' של בראשית רמוזים כל העולמות

ותירץ ע"פ מש"כ במשנה (חגיגה ב א) אין דורשין... ולא במעשה בראשית בשנים, היות ואי אפשר לדבר ברבים מעולמות העליונים, לכן אי אפשר לכתוב כל אלה לבן חמש למקרא, רק החכם ומבין מדעתו יעיין בד' תגין שיש על ב' של בראשית ובהם רמוזים כל העולמות הקודמים, כנודע שהב' שבבראשית צריך ארבעה תגין (מס' סופרים ט, א). ועל כל תג יש כעין כתר על אות ו', ו' רומז על אור פנימי וראשו על אור המקיף.

הבריאה התחילה בעולמות עליונים

וכתב החת"ס זי"ע (מאמרי שמחת תורה) להסמיך את סיום התורה לראשיתה, לעיני כל ישראל - בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, כלומר שרק לעיני כל ישראל כתוב שהראשית הייתה בריאת שמים וארץ, אבל לעיני האריז"ל והבעש"ט והגר"א וצדיקי הדורות זי"ע, הבריאה לא התחילה בשמים וארץ, אלא בעולמות עליונים וספירות עליונות. ה' יזכנו לראות במלכות שמים שלימה אמן.

יום שישי כו אלול תשפה

(מס' שיעור 42028110)

**חמדת הימים באור הראשון - שבת
(שלפני הבריאה) מתורת השר שלום
מבעלזא זי"ע**

מה שייך לומר ויהי כן על מה שה' עשה?

מחר בשבת קודש יחול היארציט של כ"ק ה'שר שלום' מבעלזא, הרה"ק רבי שלום בן הרה"ק רבי אלעזר רוקח זי"ע ועכ"ל. היות והיום כ"ו אלול, הוא יום שני לבריאת מעשה שמים וארץ, נזכיר מה שדרש מהר"ש על יום זה. בפרשת בראשית כתוב שהקב"ה אמר ביום שני וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיִּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ ובין המים אשר מעל לרקיע וַיְהִי כֵן. והקשה מהר"ש בשלמא אילו הפסוק היה פותח בַּיּוֹמָא אֱלֹהִים היה שייך לומר וַיְהִי כֵן, כמו

הספה"ק שיהודי הוא גבוה יותר ממלאכים. וזש"כ ויהי כן
ללמדנו שכך זה בכל הדורות, בעצם הצעקה והכיסופים
להתקרב לה' מתוך הריחוק, זוכה להתקרב יותר ויותר.
הרבה יותר קרוב מהרגעים שהוא מרגיש קרוב לה'.

צמא לה נפשי כמה לה בשרי

וכן מצאנו בדוד המלך ע"ה שרוב פסוקי תהילים עוסקים
בענין מצבו השפל והמרוחק והוא צמא וכמה לה' שיקרבנו,
ויהי כן, כך הוא בכל נפש מישראל, כשרואה את ריחוקו
ומשתוקק לשוב לה', מקרבים אותו בכפליים.

למה חלק מהתפילות והפיוטים הם בארמית?

ואין הכוונה שהמים העליונים מתרחקים ח"ו, כמו כן צריך
האדם לייקר ולהעריך את הרגעים הגדולים שהוא זוכה
לדבוק בה'. וכמ"ש הללוהו שמי השמים והמים אשר מעל
השמים, יהללו את שם ה' כי הוא צנה ונברא, ויעמידם לעד
לעולם חק נתן ולא יעבור, המלאכים העליונים משוררים
מצד שה' נתן בהם חק להיות למעלה, מדוע יהללו, כי
הוא ית' צוה ונבראו, אבל בני ישראל העשויים ממים
תחתונים, בוכים ומשתוקקים להתקרב יותר ויותר, ועי"ז
אמר ה' שהמלאכים אין אומרים שירה לפני שבני ישראל
אומרים שירה. ולכן תיקנו כמה דברים בלשון ארמית כדי
שלא יקנאו המלאכים, שהם אומרים שירה רק פעם אחת
ולעולם, סיומא דלעלם, ואוף לא לשבועתא, אבל - עדב
יקר אחסנתה, חביבין דבקבעתא, עבדין ליה חטיבא, בדינח
ושקעתא (מתוך אקדמות), יהודי יכול להודות ולהלל לה'
תמיד בכל יום בכל עת ובכל שעה.

חד גדיא - לחש נגד עין הרע

ועל זה מקנאים המלאכים בבני ישראל, וכמ"ש הרה"ק
מראפשיץ זי"ע שהקב"ה יורד עם פמליא של מעלה לראות
את בני ישראל מספרים בשבחו בסיפור יציאת מצרים
בליל פסח, והמלאכים עומדים מסביב ועיניהם מרצדות
מרוב קנאה, ולכן תקנו לומר 'חד גדיא' שהוא לחש בלשון
ארמית כנגד עין הרע שלא יקנאו המלאכים.

המרגיש רחוק - רוצה קירבה

ובשעה שנתוועדו החפץ חיים והאמרי אמת באהבה,
הקשו עה"פ (דברים יג, ה) 'אֲחֵרֵי ה' אֲלֵהֶיכֶם תֵּלְכוּ, והרי
אמרו חז"ל (בראשית רבה לך מ, ה) 'אחר סמוך, אחרי
מופלג, א"כ היה צ"ל אחר ה' אֲלֵהֶיכֶם תֵּלְכוּ, להיות סמוך
וקרוב אליו ית'? ותירץ האמרי אמת שכפי מה שאדם
מרגיש את עצמו מופלג ורחוק מהשי"ת, כך הוא הולך
עם השי"ת. משא"כ אם הוא מרגיש שהוא קרוב, פל דרך
איש ישר בעיניו וגו' (משלי כא, ב).

לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו,
מה עשו, העיזו פניהם ובקעו תהומות ובקשו לעלות עד
שגער בהן הקדוש ברוך הוא, וכו' אמר להם הקדוש ברוך
הוא הואיל ולכבודי עשיתן כל כך אין להן רשות למים
העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכם, וכו' ולא
עוד אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח
ונסוך המים'.

המלאכים רק מצטרפים לשירת ישראל בעוה"ז

והענין הוא כי מבואר בזה"ק שהמלאכים נבראו מהמים
העליונים, ואילו אנחנו בני אדם נבראו מהמים התחתונים,
והכל יודעים מה שאמרו חז"ל שאין המלאכים יכולין לומר
שירה לפני שמבקשין רשות מאיתנו. וכמ"ש פתח יתנו לה'
ידוד אלהינו מלאכים המוני מעלה, עם עמך ישראל קבוצי
מטה, עם כלומר שהם נטפלים ומצטרפים לשירת ישראל
בעוה"ז שנוצרו ממים תחתונים. זוהי המתנה שהקב"ה
נתן למים התחתונים, 'הואיל לכבודי עשיתם' שבקשתם
להתקרב אלי, אין רשות לעליונים לומר שירה עד שיטלו
רשות מכם, ולא עוד אלא שעתידים אתם להיקרב על
גבי המזבח, כמ"ש על כל קרבנך תקריב מלח, וכן ניסוך
המים ביו"ט סוכות.

הרחוק מתקרב יותר מהקרוב

וביאר מהר"ש שמכל זה למדנו דבר נפלא, שבשעה
שהרחוק מבקש להתקרב, הוא מקבל מתנה מיוחדת
שהוא מתקרב יותר מהקרוב. כמ"ש (ישעי' נז, יט) שְׁלוֹם
שְׁלוֹם לְרִחוּק [והדר] וְלִקְרוֹב. כיון שהמים התחתונים
השתוקקו להתעלות, הם זכו להתקרב יותר מהעליונים.
מים בכים ר"ת פרוץ פבוד ידוד ממקומו, כן מבואר בכתבי
האריז"ל, מי אומר פרוץ פבוד ידוד ממקומו? המלאכים
אומרים שכביכול הקב"ה עזב את העליונים וביקש להשרות
שכינתו בתחתונים, המלאכים הגדולים מאד, [יותר ממלאכי
קדוש] הם מעידים כי כבוד ה' ממקומו בעוה"ז.

להשתוקק ולכסוף

והרי שמאותה בכיה זכו להתקרב יותר ויותר, וממנו נקח
לעבוד את ה', כי דווקא כשאדם מרגיש שהוא רחוק
מהשי"ת, ומשתוקק יותר ומוציא בפיו דברי כיסופים
והשתוקקות, הוא זוכה להתקרבות יתירה ויתירה.

יהודי - יותר גבוה ממלאך

ובזה מיושב מדוע הפסוק הקדים תחילה ויבדל בין המים
אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע, כי באותה
בכיה זכו למעלה יותר גדולה מהמים העליונים, כי הרחוק
שמשותקק להתקרב גבוה יותר מהקרוב. וכמ"ש בכל

הצדיק - מרגיש תמיד בפתח

וכן כתוב ב'נועם אלימלך', ו'ליקוטי שושנה' על אאע"ה בפרשת וירא והוא יִשָּׁב פֶּתַח הָאֵהָל, הצדיק תמיד מרגיש את עצמו שהוא עדיין רק בפתח, ועוד לא נכנס כלל אל הקודש פנימה. וירא את המקום. מרחוק.

וַיָּכַל - לשון חמדה

לכבוד שבת קודש נזכיר עוד מדברי "ק מהר"ש מבעלזא זי"ע עה"פ וַיָּכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, כתב בעל הטורים בשם תרגום ירושלמי וַיָּכַל - וחמדה, לשון כלתה נפשי, ועל זה אמרו חמדות ימים אותו קראת. היכן מצאנו ש' קרא לשבת בלשון חמדה? אלא שזה נכלל בתיבת וַיָּכַל והוא לשון חמדה. וכ"כ בסידורי הראשונים ושבולי הלקט, וַיָּכַל אֱלֹהִים, אין וַיָּכַל אלא לשון חמדה, כמ"ש (תהלים פדג), נִכְסְפָה וְגַם פִּלְתָּה נַפְשִׁי.

הקב"ה חמד את המלאכה שעשה!?

הקשה כ"ק מהר"ש זי"ע והרי לשון וַיָּכַל לא כתוב ביחס לשבת, אלא ביחס למְלֶאכֶתוֹ כמ"ש וַיָּכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, האם נפרש שהקב"ה חמד את כל המלאכות אשר עשה, וא"כ דווקא ששת ימי המעשה הם נחמדים אצלו, ולא שבת? והיה מקום לפרש כטייטש חסידי וַיָּכַל אֱלֹהִים - בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, כלומר חמד ה' ביום השבת, אבל אין זה פשוטו של מקרא, אלא שביום השביעי חמד את כל אשר עשה. וא"כ איך אומרים חמדות ימים אותו קראת על יום השבת? ועוד צריך להבין מה משמעות הענין שהקב"ה חמד לכל מלאכתו אשר עשה?

כל הטענות - מושרשים בתוך מידותינו

וביאר מהר"ש כי בכל ששת ימי המעשה הייתה איזו אחיזה לצד הרע, רק ביום אָחָד לא היה שום פירוד, הכל היה אחדות פשוט, אבל מיום שני התחיל חסרון וטענה, חוסר הביטול של המים התחתונים כנ"ל, ורצו לבקוע ולעלות עד שכביכול דרך עליהם שישארו למטה, ביום שלישי כבר היה מעשה, הקב"ה אמר לארץ להוציא יַעַץ פָּרִי, והאדמה שינתה והוציאה יַעַץ עֵשָׂה פָּרִי, ביום ד' הלבנה קיטרגה

והוצרך להקטינה, ביום ה' נבראו הלוויתן ובת זוגו והוצרך להרוג אותה (רש"י א, כא), ביום ו' הנחש כבר קלקל מה שקלקל. וכל זה אינו 'בדיעבד' אלא מתחילה עלה ברצונו שרק באופן כזה יהיה לו נחת רוח. כל הטענות של מים תחתונים, ושל הלבנה הטוענת 'אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד', הם מושרשים בתוך מידותינו.

תעשה בתמימות בלי חשבונות

כי בעולם המתוקן צריך לקיים (דברים יח, ג) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ, אם כך רצונו ית' שכשתהיה למטה אל תטען לשנות רצונו, ואם ה' אומר לך 'עץ פרי' אל תשאל קושיות שאם אנשים יאכלו את העצים לא ישאר כלום, תעשה בתמימות, אל תבקש חשבונות רבים.

להפחית מהתביעה על אדה"ר

וכתב מהר"ש שהבגידות שבששת ימי בראשית נקראים בגד ע"ש ימי ב' ג' ד' שהיה בהם קטרוגים, ב' מים תחתונים, ג' עץ פרי, ד' קטרוג הלבנה. וביום שישי הקב"ה רצה להליץ יושר על אדה"ר, ולכן הקב"ה נתן להם בגד וַיַּעַשׂ לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פָּתָנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם, כלומר שאתה לא אשם במה שנעשה עמך, כבר קדמוך ב'ג'ד', נוצרת מעפר הארץ שכבר שינתה, ועיסתך מגובלת מהמים התחתונים שבכו, וא"כ אין עליך טענה גדולה.

עכ"פ מלבד ביום אָחָד, בכל שאר הימים הייתה איזו אחיזה של רע, אבל בשבת קודש הקב"ה רצה להסיר את כל הבגידות הקודמות, כאשר עלה במחשבה תחילה, שיהיה טוב לגמרי.

למה אין מקדשים לבנה בשבת?

וביאר מהר"ש וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, לשון השבתה וביטול דמסכת פסחים, ביום השביעי הקב"ה עשה ביטול חמץ, כָּל חֲמִירָא וְחֲמִיעָא דְאִיפָא בששת ימי המעשה, יהיו בטלים ומבוטלים, מכל מה שנתערב במְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וכך בשבת לא יהיה לא פגם של מים תחתונים ולא פגם של עץ עושה פרי, ולא פגם של קיטרוג הלבנה. וכמ"ש הרמ"ע מפאנו זי"ע שאין מקדשים לבנה בשבת, כי בשבת אין להסתכל על מיעוט הלבנה. כי ביום השבת הקב"ה השבית את כל החסרונות.

שבת מכניסה חמדה לששת ימי המעשה

וזש"כ וַיָּכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, כיון שנטהרה המלאכה מכל פגם, מעתה חמד הקב"ה בששת ימי המעשה, לאחר שנטהרו וקבלו פנים יפות כאשר היה ברצונו ית'. לפני כן, כשהייתה שם תערובת לא חמד בהם, אך עתה כשבטלו כל התערובות, כמו שאנו אומרים ב'כגוונא' שהרע מתבטל ובורח, ובזמירות

4 דרכו של מהר"ש בספרו 'מדבר קדש' שהוא שואל ומשיב בפשט הפסוקים, הגם שאין לשער גדולתו בתורת הנסתר, היה מלביש את דבה"ק בפשט ממש. ואחר ששומעים את ביאוריו, רואים שכן הוא ממש הפירוש הפשוט בפסוקי התורה.

אכילת שבת - כולה קודש

וזש"כ שאכילת שבת כולו קודש - כולו אלקות, כי ביום השבת אין תערובת טוב ורע, וגם הדברים הגשמיים אין מושכים לצד הרע, אדרבה, נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לפי ובשרי ירננו אל אל חי, כשם שנפשי צמאה לך כך רמ"ח איברים צמאים לך. וכל אחד זוכה לטעום בזה כפי עבודתו בששת ימי המעשה. וכמו שית' להלן בהרחבה.

שבת זו כוללת את השפע של כל השנה הבאה

הנה מצאנו מעט בדברי רבוה"ק בדרך רמז, ענין דק מן הדק. לכאור' יש להקשות והרי הקב"ה ברא את העולם בששת ימי המעשה, ובזוה"ק (יתרו פח.) כל ברכאן דלעילא ונתתא, ביומא שביעאה תליין. ונתאנא, אַמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה, משום דההוא יומא, מתברכאן מיניה כל שיתא יומין עלאין, וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא, כל חד ביומו, מההיא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה. מבואר שכל הברכות דלעילא ולתתא תלויים ביום השבת, היינו בשבת שלפני כן. בסידורים הישנים יש 'יוצרות לשבת לפני ראש השנה', ואומרים אותם באמצע ברכות ק"ש, ותוכן אותם היוצרות הם בענין יום הדין. כי השבת מקדימה את כל מה שיהיה בימות השבוע העתידיים לבא עלינו לטובה, ולכן גם ימי ר"ה העתידיים לבא עלינו לטובה, מושפעים מהשבת הזאת הבעל"ט. אין זה שבת אחרונה של השנה, אלא כלול בה כל השפע של ראש השנה הבאה. וזהו ענין שבת הגדול וכל שבתות שלפני המאורעות הגדולים, כי כל ברכאן דלעילא ותתא, ביומא שביעאה תליין.

שבת שלפני ששת ימי בראשית

וקשה שהרי בששת ימי בראשית הקב"ה ברא את כל פרטי העולם, היכן הייתה השבת שלפני בראשית שנוכל לומר על אותה השבת כל ברכאן דלעילא ונתתא - ביומא שביעאה תליין. ובאמת שזה ענין דק, כי אסור לדבר מזה, ככתוב במשנה (חגיגה ב, א) כל המסתפל בארבעה דברים, ראוי לו כאלו לא בא לעולם, מה למעלה, מה למטה, מה לפני, ומה לאחור. אבל מה נעשה אם זה כואב לאדם, איך נשפכו כל הבריות שנבראו בששת ימי בראשית ביום השבת שלפני כן, כולל יום שישי שבו נברא אדה"ה, שהוא הראש השנה הראשון, וכי אסור לנו לשאול מה היה בשבת שלפני ר"ה הראשון? ואם לא נשאל את זה, הרי זה פירכא למאמר כל ברכאן דלעילא ונתתא, ביומא שביעאה תליין, אם כל הברואים שבעולם לא היו כלולים בשבת שלפני בראשית?

ליל שבת שביטין ושביקין, מסאבין דרחיקין, וכן ברעוא דרעוין לבר נטליו, ולא עאליו, הנך פלבין דחציפין, כל מה שאינו כרצון ה' מתבטל מהבריאה, ולכן ויכל - וחמד אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. ומש"כ חמדת ימים אותו קראת, בדרך כלל מפרשים ששבת קודש היא חמדת ימים, אבל עתה נתבאר ששבת קודש מכניסה חמדה לכל ששת ימי המעשה.

לכבוד שבת הציון עלה לטוב מאד

נמצא שהקב"ה הסתכל על הבריאה ב' פעמים, בתחילה הסתכל על בראי כל יום ויום, וירא אלקים כי טוב. [כדרך מלמדי תשב"ר שאם ילד לא מצליח במבחן, נותנים לו ציון 'טוב'...] אף שעדיין יש בהם תערובת. אבל אח"כ כשהתקרב יום השבת, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי. בימות החול הטוב היה מעורב ברע, לא היה שייך לומר טוב מאד, אך בשבת קודש התבטל כל תערובת הרע, ואז ויכל - וחמד אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. וכביכול הקב"ה אמר לבריאה, הלוואי שתמיד תמצאי חן בעיני כמו היום בשבת.

מלאכתו אשר עשה ר"ת אין עוד מלבדו

וכתב עוד ברמז כי מתיבות מלאכתו אשר עשה יוצא שם קדוש ונורא שהוא ר"ת אין עוד מלבדו. כי בשבת קודש חמד אלקים את כל מלאכתו כי התבטל מהם הרע ונשאר בהם רק הטוב. ונתגלה שאין עוד מלבדו, וכמו שרבי חנינא אמר למכשפה (סנהדרין סז:), איני פוחד מכם כי אין עוד מלבדו כתיב. ואכן הרמב"ם לא הודה כלל למציאות הכישוף, כי היה יהודי של שבת, ובשבת אין שום מקום לכוחות הרע, אין עוד מלבדו כתיב.

בשבת העולם נראה אחרת לגמרי...

ועפ"ז נוכל להבין מעט מה ששאל הרה"ק מרוזין זי"ע בהיותו נער קטן בחידה, כשלמדו את ההלכה (שבת סט:): של ההולך במדבר ואינו יודע מתי שבת, והקשה הנער רבי, איך יכול להיות שאדם אינו יודע מתי שבת, והרי בשבת העולם נראה אחרת לגמרי... כי בעינינו ראה טוב מבורר בלי תערובת רע, ולכן הקשה כן. אבל 'ההולך במדבר' שנשמתו יבשה וחסרה, במקום נחש שרף ועקרב, הוא כן יכול להסתפק באיזה יום שבת. כי לא למד גמ' עם תוס' במשך השבוע, הבור ריק אין בו מים, אבל נחשים ועקרבים דכלים טכנולוגיים יש בו, איש כזה אינו מבחין בעיניו שהיום שבת. כפי הזדככות האדם והיטהרותו, כך הוא זוכה לראות אור השבת, והנה טוב מאד.

מתי נבראה שבת?

ובמדרש (בראשית רבה ג,ז) יש גילוי קצר אר"י בר סימון יהי ערב אין כתיב כאן, אלא ויהי ערב, מכאן שהיה סדר זמנים קודם לכן. והוא סוד. יש בזה כמה דרכי ביאור, הן מהמקובלים הקדמונים והן מהאריז"ל. וב'נזר הקודש' על מדרש רבה כתב בשם הרמ"ק זי"ע בספה"ק פרדס רימונים, אגלה לך סוד שאכן הייתה שבת לפני ששת ימי המעשה. ומש"כ בזה"ק עה"פ בפרשת יתרו פ' **שַׁשַּׁת יָמִים** עֲשֶׂה ה', לא כתוב פ' בַּשַּׁשַּׁת יָמִים עֲשֶׂה ה', אלא שַׁשַּׁת יָמִים, כלומר שבתחילה ברא את הימים עצמם ואח"כ ברא בהם את כל ברואי שמים וארץ. והקשה הרמ"ק דאם צריכים לברוא גם הימים עצמם, א"כ אימתי ברא את השבת? והרי אי אפשר לברוא את השבת בשבת ח"ו, כמ"ש פ' בו שַׁבַּת מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, וא"כ מוכרח שגם את השבת בעצמה ברא בימות החול? אתמהא!

ה' ברא את הזמן

כן מבואר ברמב"ן שבריאת הזמן היא בריאה בפני עצמה, אנו נמצאים בתוך קופסת זמן שאי אפשר לצאת ממנה, אבל באמת בשורש, הזמן עצמו הוא בריאה. וכל יום בימות החול הוא ענין בפני עצמו, הרגשה מיוחדת לכל זמן. כך הקב"ה ברא כל יום ויום מימי בראשית, שבתחילה ברא את היום ואח"כ ברא בו עוד דברים, וא"כ צ"ע אימתי ברא את השבת, והרי אי אפשר לומר שברא את השבת בשבת, דא"כ איך כתוב וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה!?

שיעור זמן לפני שהתחילו ששת ימי המעשה

וכתב הרמ"ק 'אומר אני' שיום השבת נברא בשבת שלפני בראשית, יום אחד לפני ששת ימי המעשה.

והרמב"ן⁵ מביא ראשונים עה"פ וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר, בדרך כלל עֶרֶב פירושו לפני שבא אותו הזמן, כמו 'ערב שבת'. והרי 'יום אחד' לא נעשה לילה, שהרי תחילתו הוא בלילה?

5 **רמב"ן בראשית (א,ד)** ואמרו קצת המפרשים (עיי' כוזרי ב,כ) כי האור הזה נברא לפניו של הקב"ה, כלומר במערב, ושיקעו מיד כדי מדת לילה, ואחרי כן האיר כמדת יום. וזה טעם ויהי ערב ויהי בקר, שקודם היה לילה ואחר כך יום, ושניהם אחרי הויית האור. ואיננו נכון כלל, כי יוסיפו על ששת ימי בראשית יום קצר. אבל יתכן שנאמר, כי האור נברא לפניו יתברך ולא נתפשט ביסודות הנזכרים, והבדיל בינו ובין החשך שנתן לשניהם מדה, ועמד לפניו כמדת

ותירצו שהקב"ה ברא אור ושקעו מיד, כדי שיחול היות הערב. הרי לנו להדיא בדברי הרמב"ן שהיה איזה רגע לפני מוצ"ש דיום אחד, איזה שיעור זמן לפני שהתחילו ששת ימי המעשה.

שבת שקודם הבריאה

הנה אנו מתקרבים לקבלת השבת שבה כלול הר"ה הבעל"ט, נמצא שהוא כערך אותה השבת שקודם הבריאה. ולדברי הרמ"ק באותה שבת לא שַׁבַּת אלקים כי באותו יום ברא את השבת עצמה. באותה שבת נכללו כל הברכות דלעילא ותתא, היינו כל ברואי שמים וארץ, ובה עצמה לא ברא מאומה אלא את יום השבת בעצמו.

יום השישי הוא גם יום השביעי

הרמ"א זי"ע כתב בספרו 'תורת העולה' (פרק נט) כעין דברי הרמ"ק [מבלי להזכיר את בן דורו הרמ"ק] עה"פ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וכי ביום השביעי כלתה המלאכה, והרי לא עשה שום מלאכה ביום השביעי, כמו שהקשה ברש"י. וכתב הרמ"א שיום השישי שבו נברא אדה"ר, יכול גם להקרא בשם יום הַשְּׁבִיעִי כי הוא שביעי למנין משבת קודש הקודמת. וזש"כ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.

למה לא כתוב ויהי ערב ויהי בקר יום ראשון?

ובזה מיישב הרמ"א עוד שאלה מדוע נאמר וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יום אֶחָד ולא נאמר יום ראשון, כי שבת שלפניו היה יום ראשון. ואח"כ התחיל יום אחד לנבראים, ואחריו בא 'יום שני' לבריאת הנבראים. ומש"כ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי היינו יום שישי שהוא יום **שביעי לשבת** שלפני בראשית.

בראשית ב' שלפני ראשית

ומצאנו עוד קדמון אחד שפירש כן, ה"ה רבי שבתי דונולו, בן דורו של רבי סעדיה גאון, שכתב ביאור על ספר יצירה בשם 'חכמוני', [הוא מוזכר ברש"י (עירובין נו). בזה"ל: ור' שבתי דונול"ו הרופא זכר צדיק לברכה פירשו היטב בספר חכמוני שלו למה נסדרו הכוכבים בענין זה]. וזלה"ק 'בתחילה טרם כל ימי השבוע נברא יום שבת באות ב' והוא אות ב' לפני ראשית דבראשית. ומבאר שם דברים נשגבים איך ה' ברא את השבת מהאות ב', ואי אפשר לדבר מזה, כי הוא בגדר 'מה לפני'.

לילה, ואחר כך הזריח אותו על היסודות, והנה קדם הערב לבקר.

ה', ברא ענין שהיה צריך לסלקו, כך היה אותו אור הגנוז שנברא ביום ראשון וכבר ראה שאין העולם ראוי לו.

אור לצפיה עד סוף העולם

האור הגנוז אינו האור שאנו מכירים מהשמש והירח, המאור הגדול לממשלת היום והמאור הקטן לממשלת הלילה. עם האור ההוא אדם היה צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו. האור שיש היום, הוא רק כבבואה דבבואה מאותו אור הראשון שגנוז הקב"ה לצדיקים לעתיד לבא.

אפשר לראות אור?

הבה נתבונן מדברי רבוה"ק כמה גדול האור הראשון בהשוואה לאור שאנו מכירים. כי הנה באמת האור שיש לנו היום, ע"י השמש או אש או עלעקטרי, שעל ידו אני רואה עכשיו את השולחן את הספר ואת הכוס, איפה הוא האור הזה? האם אתם יכולים לתפוס אותו בידיים? האור הזה אינו קיים בעצם. האור רק גורם לי לראות את המציאות שסביבי, אבל אינני רואה את האור עצמו. אי אפשר לראות אור. גם כשמסתכל על פנס הוא רואה חפץ שבתוכו נמצא האור, אבל את האור בעצמו, אי אפשר לראות.

באמצעות האור אפשר לראות

וכמו שהארכנו לבאר בשיעור הסידור בברכת פוקח עורים, אנו לא רואים את עצם האור ע"י החושים שיש לנו, אלא שהקב"ה עשה שכשיש אור על איזה חפץ אנו רואים את החפץ באמצעות האור.

האור האלוקי מחיה את כלם

והרי מובן בפשטות שהאור הראשון שהאיר 'מסוף העולם ועד סופו', אין הכוונה שראינו את החפץ, אלא ראינו את המציאות האמיתית של כל חפץ, שהוא דבר הויה שמחיה ומהווה את הכל בכל רגע. המציאות של כל חפץ היא חיות אלוקית. וכמו שכבר נתגלה בדור האחרון גם בדרכי החקירה והטבע, שכל חכמי האומות כבר יודעים שכל חפץ שאדם רואה אינו דומם, כי באמת אין דומם בעולם כלל, כל דומם מורכב מאטומים, אלקטרונים המקיפים גרעין אטומי, והם מסתובבים סביבו מליוני פעמים בכל רגע ורגע, ולכן זה נדמה בעינינו כדבר קשה ופיזי ודומם, כי במילימטר אחד יש מליוני מליונים אטומים, ומכיון שהם רצים במהירות מופרזת, זה נדמה לנו כגוש דומם. כמו חומש שיכולים לדפדף בין דפיו. אבל הצדיקים לא רואים מציאות גשמית אלא נאִתָּה מִחַיָּה אֶת כָּלָם בכל רגע ורגע. וגם מה שהזכרנו אטומים גשמיים, זה כבר הגשמה, כי המציאות היא אור אלוקי שמחיה את הכל.

רְעוּא דְרַעוּיָן שלפני ששת ימי בראשית

והנה בספרי רבוה"ק בדרכי החסידות גם מוזכר גילוי זה ברמז. בבני יששכר הביא בשם הרבי רבי מענדלע רימנובער זי"ע וכ"כ מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע מדוע נקראת השעה אחרונה של שבת קודש כשיושבים עובדי ה' בצוותא בשם רְעוּא דְרַעוּיָן? כי בתחילה עלה במחשבה לברוא עולמו, היינו בשבת שלפני יום אחד דמעשה בראשית, ותכלית הבריאה בשביל התורה בשביל ישראל שנקראו ראשית. אימתי היה 'רצונו הפשוט לברוא עולמו' בשעת רְעוּא דְרַעוּיָן שלפני ששת ימי בראשית.

הרצון שלפני הבריאה

רבוה"ק הזכירו ענין זה בהתעוררות גדולה לגבי עבודת רעוא דרעוין שהוא זכר לאותה שבת שלפני הבריאה, כי בכל שבת עושים זכר ליום השביעי של ימי בראשית, וההתעוררות ברעוא דרעוין הוא מצב מיוחד להתעסק ברצון העליון שהיה לו ית' לפני שברא עולמו 'בתחילה עלה ברצונו הפשוט'.

מתחילים את הסליחות לפחות מכ"ה אלול

והנה מנהגינו להתחיל הסליחות ממוצאי שבת קודם ר"ה, אבל בשנה כזו שר"ה חל ביום ג', מתחילים במוצאי שבת שלפני זה, ועיקר הענין שיש להתחיל משבת שלפני יום כ"ה אלול שהוא יום בריאת העולם. כי אנו צריכים לחזור לרצונו הפשוט, ואם כ"ה אלול חל בשבת, מתחילים הסליחות בו ביום, ואם כ"ה אלול חל ביום ה' כמו בשנה זו, צריך להתבונן בתחילת הבריאה בשבת שלפני כן. וכמו שהזכרנו לעיל מדברי המהרש"א שראש השנה נקרא 'יום ראשון', זֶה הַיּוֹם תַּחֲלֹת מַעֲשֵׂיךָ זְפָרוֹן לַיּוֹם רֵאשׁוֹן, וכ"ה אלול נקרא 'יום אחד'. שבת סליחות צ"ל לפני שניהם.

גם ביום ראשון היה איזה פגם

ועלינו להתבונן בנקודה הזאת לכבוד שבת קודש הבעל"ט שהיא שבת שלפני הבריאה. כי הנה נודע שביום הראשון הקב"ה ברא אור גדול, וכשהקב"ה ראה שאין העולם ראוי לו, גנוז לצדיקים לעתיד לבוא (חגיגה יב.), והוא הנקרא 'אור הגנוז'. ובעצם בזה כבר מצאנו איזה פגם גם ביום ראשון, שהקב"ה כבר ראה ביום הראשון לבריאה איזה חסרון, שהרשעים אינם ראויים להשתמש באותו האור הגנוז. ובאמת שהקב"ה כבר צפה את הרשעים עוד לפני הבריאה, שהרי כבר הכין תשובה תחילה, כמאמרם ז"ל (נדרים לט:) שהתשובה נבראה קודם שנברא העולם. וכן היה ענין סילוק אור הגנוז, כעין פגם הריגת הלוויתן ביום

מגדל אייפל יכול להיכנס לכפית קטנה

וכ"כ הגה"ק מצאנז זי"ע (מאמרי חנוכה) שמש"כ שאאע"ה ראה 'בירה דולקת', מה הכוונה **דולקת**? מלשון רדיפה במהירות כמו (איכה ד"ט) עַל הַהָרִים דִּלְקָנוּ, אברהם אבינו ראה עולם רץ רץ ורץ. אע"פ שאנו רואים את העולם עם הרבה **דוממים**, אאע"ה ראה דברים רצים אחרי השי"ת. והיום רואים את זה גם בגשמיות. החוקרים אומרים שאפילו מגדל אייפל במדינת צרפת שהוא דומם גדול מאד בעולם העשיה, אם יסלקו ממנו את האויר שבין האלקטרונים המקיפים את גרעין האטום, הנפח האמיתי של האטומים שלו יוכל להצטמצם לתוך כפית קטנה.

המציאות - אשליה אופטית

היוצא מדברינו שכל המציאות הגשמית היא אשליה אחת גדולה, בירה דולקת, כל המציאות היא רדיפת אלקטרונים סביב גרעין אטומי. אלא שאין הגויים יודעים ומבינים 'מי גורם להם לרוץ'? אותו בורא שמגלגל את השמש והלבנה סביב העולם, הוא עושה את כל המציאות. וכמ"ש האור החיים הק' עה"פ **וַיִּכְלֹ הַשָּׁמַיִם** שהוא מלשון נִכְסְפָה וגם **כָּלֶתָה נִפְשִׁי**, כולם רצים ומחפשים לומר להשי"ת 'עשינו שליחותך'. כמו שהשמש שוקעת במערב ואומרת לקב"ה 'עשיתי שליחותך' (סנהדרין צא:).

גם שולחן וכיסא צועקים מלכות ה'

נחזור לעיל. כשהאיר האור הראשון שנגנז, ראו את המציאות האמיתית, איך שהוא מחיה את הכל בכל רגע. צדיקים גדולים זכו למדרגה זו, כי הקב"ה גנז את האור הזה לצדיקים. כשבעל התניא זי"ע הסתכל על הר בסוף ימיו, לא ראה הר גשמי אלא חיות אלקות בלבד. ועל זה אנו מתפללים **וַיַּדַּע כָּל פְּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וַיִּבֶן כָּל יְצוֹר כִּי אַתָּה יִצְרָתוֹ, וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ יִדְוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה, גם שולחן וכיסא צועקים מלכות ה'.**

בליל ר"ה המים ישנים

מעשה שהיה בהרה"ק רבי פינחס'ל קאריצער זי"ע שישב בעת עריכת השלחן הטהור בליל ראש השנה, ואמר שמכיון

שבילל ראש השנה יש' דורמיטא' שכל החיות חוזרת לה' כדי לקבל מחר חיות חדשה, מי שיסתכל על כוס מים בליל ר"ה, יראה שגם המים ישנים. חסר בהם את הבחינה של 'בירה דולקת', כי בליל ר"ה הבריאה כולה מחזירה להשי"ת את החיות הקודמת, ועומדים ומצפים לַנִּפְח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים מחדש.

לתקוע שופר בעלות השחר

המקובלים שידעו סוד האריז"ל שבשעת תקיעת שופר הקב"ה חוזר לתת חיות חדש בבריאה, לא יכלו לסבול ולהמתין עד זמן תקיעת שופר, וכאן בירושלים נהגו המקובלים לתקוע כבר ל' קולות בעלות השחר, לפני תפילת שחרית. וכן נהגו עד היום בישיבת בית א-ל.

רבי פינחס'ל קאריצער זי"ע זכה להנות מהאור הגנוז

אין לנו הבנה במה שאנו מדברים, כי אנו רגילים להסתכל על האור שנברא ביום רביעי ולא באור הגנוז, באור של יום רביעי אין שום שינוי בין דורמיטא לאחר תקיעת שופר, כמו שלא כולם רואים הבדל בין יום חול לשבת. אבל אנשים כשרים רואים באור הרוחני, וכמבואר ב'בני יששכר' מאמרי חנוכה שהרה"ק רבי פינחס'ל קאריצער זי"ע זכה לגלות את האור הגנוז. הוא לא ראה את העולם באור שמש וירח, אלא גנוז לצדיקים בתוה"ק. וזהו האור שנברא ביום ראשון, שבו היו רואים מסוף העולם ועד סופו. וכמה שאדם דבוק בקדושת התוה"ק הוא רואה יותר את חיות האלקות שיש בבריאה, וכל אחד צריך להשתדל לזכות לזה.

האם חמור יודע שהשמים למעלה כחולים?

בשבת קודש אדה"ר זכה לקבל בחזרה את האור הראשון, פתח ואמר (תהלים צב, ב) טוֹב לְהִדּוֹת לַה'. ונתבונן בזה עוד מעט. לבני אדם יש עיניים לראות, וכן לחמור יש עיניים לראות, החמור רואה את המציאות לא כמו שאנו רואים, לכל בריה יש עיניים והיא תופסת את הבריאה כפי המציאות שלה. האם החמור יודע שיש שהשמים למעלה כחולים? רק כשהאריז"ל והבעש"ט היו אומרים 'לכו נרננה' העיזים שסביבם היו נעמדים על שתי רגליים, והסתכלו כלפי מעלה כבני אדם. אבל בדרך כלל בעלי חיים אינם רואים שמים כחולים. וכן בכללות החמור אינו רואה את העולם כבעיני אדם.

6 **בראשית רבה** (לך לך לט, א) ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וגו'... משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת **דולקת** אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה וכו'.

7 **זוהר** (בראשית ויגש רז:) אִיכָא שְׁתֵּין נִשְׁמִין אַחֲרָנִין, דְּאִינֻן כְּלָהוּ מִסְטָרָא דְּמוֹתָא, וְדָרְגָא דְּמוֹתָא עֲלִיָּהוּ, וְאִקְרוּן דּוֹרְמִיטָא, וְכָלְהוּ טַעֲמָא דְּמוֹתָא.

והרי יש בורא עולם והוא נמצא בכל מקום. והוא יפרנס אותך כאן. אותו אמגושי החזיר לחסיד את האור שנעלם ממנו. כך אנו נמצאים בעולם הזה, שהוא מקום שהאמונה נעלמת ותמיד צריך להזכיר לעצמנו ולזולתנו.

הרואה את האור הגנוז - הוא אָמַר וַיֵּהִי

הרה"ק רבי מיכל'ע זלאטשובער זי"ע היה מפרש את לשון הפיוט אור עולם בְּאוֹצֵר חַיִּים אֲוֹרוֹת מְאֻפֵּל אָמַר וַיֵּהִי, אור עולם הוא האור הגנוז שבו ברא הקב"ה את העולם, היום הוא נמצא בתוה"ק שהיא אוֹצֵר חַיִּים, צדיק שיודע להוציא אורות מְאֻפֵּל, לגלות אלקותו ית' בגשמיות עוה"ז, הוא אָמַר וַיֵּהִי, הוא יכול לתת כח לחומץ שידלק כמו שמן. כי רבי חנינא בן דוסא לא ראה כלל שהשמן דולק, אלא הקב"ה בלבד, וא"כ באמת אין חילוק בין שמן לחומץ. מה בין חיות אלוקית שבשמן לבין חיות אלוקית שבחומץ. הוא ראה רק בירה דולקת - רודפת אחרי ה', וכיון שגילה אורות מאופל, אמר ויהי.

חושך זה יון שהחשיכה עיניהן של ישראל

לא צריך להיות בעל מח גדול בשביל להבין את הדבר הזה. צריך להיות אדם פשוט מאמין. כי הנה מלכות יון נקראת 'חושך', והם מאד פגועים מהתואר הזה, שהרי האוניברסיטה שלהם 'המציאה' את העלעקטרי בעולם, וכן כל כלי הטכנולוגיה ה'חכמים' רח"ל. והטעם האמיתי שהם נקראים 'חושך', כי כל הכלים שהם מודדים בו את העולם הכל עשוי כדי לכסות על האמת האמיתית שהוא חיות אלקותו ית', וכל דבר שמכסה את האמת נקרא חושך, גם כשהוא ממציא כלי עלעקטרי להאיר, הוא מחשיך את החיות האלוקית שמחיה את הכל.

הפיצוץ הוליד שמש...

כל עצותיהם וחקירותיהם של תיאוריות אטומים וקוונטים וחוקי קפלר וניוטון וכל מיני הבלים, סך הכל רק דבר אחד, כדי שבני אדם לא יראו את ה'בירה דולקת של אברהם אבינו', וכבר אמר רבי פינחס'ל קאריצער זי"ע שכשהוא לומד פרשת בראשית ונח, חשוך לו, עד שבא פרשת לך ואברהם אבינו מאיר לו את האמונה בבעל הבירה. היוונים מוצאים הסברים 'טבעיים' לכל דבר, איך השמש הופיעה ביום מן הימים... ע"י אוסף גדול של אנרגיות שהיו דחוסות במקום אחד, וכשהתפוצצו נעשתה השמש, כך הם אומרים ע"פ חקירות, לטמא את העולם בחושך.

הגוים לא קיבלו תורה

והתשובה לעומתם היא, שהקב"ה נתן להם את כל הכלים לחקור את העולם, ולא נתן להם את התוה"ק שבה מוצאים

אם ראשונים כמלאכים - אנו כחמורים

כך כביכול ההבדל ביחס שיש בין העיניים שלנו לעיניו הטהורות של רבי פינחס'ל קאריצער זי"ע, אנו רואים ע"י האור של יום רביעי והוא ראה באור הגנוז שנברא ביום ראשון. הידיעה האמיתית של המציאות של העולם זוהי ראייה אמיתית.

כשבא אוֹרָךְ לא צריך שמש וירח

בקרוב כשמשיח צדקנו יבא, העולם כולו יהיה עסוק בלדעת את ה', לא לדעת את החפץ עצמו אלא לדעת שם ה' המחיה את הדבר. וכמ"ש (ישעי' ס,א) קוֹמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרְךָ וּכְבוֹד ה' עָלֶיךָ זָרַח... לֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם רק הקב"ה יאיר לך, כשהקב"ה מאיר אתה לא צריך שמש וירח, אתה רואה באור הגנוז מסוף העולם ועד סופו, כלומר מסוף העלמה עד הקצה השני.

ההבדל הוא רק לעיני האדם

כתוב וְלַחֲשֹׁךְ קָרָא לַיְלָה, בלילה כשהשמש אינה מאירה, וכל העלעקטרי כבוי, אני נכנס לבית ולא רואה את החפצים שלי. האם הם אכן לא נמצאים כאן?! ודאי שהם נמצאים אלא שאין אור שיאיר עליהם. הרי שאין חילוק במציאות, כי החפצים נמצאים בחושך כמו באור, ההבדל הוא רק לעיני האדם בלבד.

מי תלה את הנברשת על התקרה?

אבל עוה"ב, אור הגנוז, הוא האור האמיתי במהותו, לעומת הבלי עוה"ז שהם חושך אמיתי במהות. כי אדם יכול לחיות בעוה"ז מבלי להבין שהקב"ה מחיה את הדבר. כל נברשת התלויה על תקרה כלשהי, ברור ובטוח לכל אדם שבאיזה זמן מן הזמנים עמד כאן אדם ותלה את הנברשת על התקרה. ואילו השמש והירח תלויים אלפי שנה על השמים, ועדיין לא מתבוננים שיש בורא אחד שהוא תלה אותם למעלה. זה נקרא 'חושך' של עוה"ז.

עולם - העלם - חושך

אילו לא היו בעולם אנשים שטועים לחשוב שהשמש נעשתה מעצמה עפ"ל, לא היה עוה"ז 'העלם' ו'חושך', בשעה שהכל יודעים בהכרה פשוטה שיש בורא המחיה ומהוה הכל, הופך להיות העוה"ז לאור ולא לחושך.

לא להתעלם

והדבר מתבטא גם אצלנו בשעה שעוסקים במלאכה לפרנסה, ולא בכל רגע ברור לנו שהקב"ה לבדו זן ומפרנס, ויש רגעים ביום שנדמה לנו ש'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה'. וכמעשה דחסידי אחד שבחובות הלבבות שנסע למרחקים לצורך פרנסתו, אמר לו אמגושי אחד,

להתפעל ממישהו שהוא צדיק, בו זמן שהאמת היא שהוא רקוב לגמרי מראשו ועד רגליו. כי האדם יראה לעיניים והוא מתפעל מהרושם החיצוני שלו. וכן חוש המישוש והטעם משקרים לנו את החיים, ומסלקים מאיתנו את הדעת האמתית כי הייתה לנו התפעלות מדבר שאינו. משל לסם המוות שהכניסו שם ריח טוב. וכאשר עשה לנו הנחש כאילו עץ הדעת נחמד למראה וטוב למאכל והשכיח מאיתנו שהדבר ממית את האדם רח"ל.

רואים את העולם ב'אור' האמונה

הרמב"ם כתב שאריסטו לא האמין לדבר שלא ראה בחוש הראיה, אך אנו בני ישראל רואים כל דבר בעולם בעין אחרת לגמרי, כשרואים פרח או תפוח, יש לנו התפעלות שמוכרח להיות שבורא אחד סידר לנו את הדבר הזה. וכך רואים את העולם ב'אור' האמונה ולא ב'חושך' המדע.

מי ברא את המחקר שמחשך את האור?

ומי ברא את ה'מדע' ואת החקירות, גם את זה עשה ה' ביום ראשון, 'ויברא אלקים את האור ואת החושך', כשם שברא את האור הגנוז, כך ברא דרכי המחקר שמחשיכים את האור. והעבודה שלנו הוא תמיד לחזור ולמצוא את השי"ת. בעולם שלנו לא מאיר האור הגנוז, אילו היו רואים את כל הבריות כוספים להשי"ת, כבר היה מתקיים 'והיה ה' למלך על כל הארץ', ואין שום הסתרה כלל.

מחפשים הסבר - רק לא בורא עולם

בגבול שבין צרפת לשווייץ הגויים הקימו מעבדה ענקית לחפש מה גורם לאלקטרונים לרוץ סביב לאטומים, ועדיין אינם יודעים מי מגלגל את כל זה. אבל אנחנו בני ישראל מאמינים שהשי"ת מסבב כל הסיבות וכל הסיבובים שבעולם. החוקרים רוצים למצוא הסבר טבעי לזה מבלי להזדקק לבורא העולם, הם כבר בזבזו מליארדי דולרים במשך עשרים וחמש שנה למצוא את המקור של האנרגיה של האטום, מי מגלגל את זה, יש להם כל מיני קושיות על זה. עד שיבא היום שהקב"ה יתגלה, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך.

רק לעיני ישראל תכתוב בראשית ברא אלהים
התורה"ק מתחילה בבראשית ברא אלהים, אבל כשחכמי ישראל כתבו את הס"ת למלך יון (מגילה ט.) הבינו שצריך לשנות ולכתוב 'אלקים ברא בראשית', וכתב החת"ס שהייתה להם ראייה מן התורה שצריך לשנות בשביל הגוי, מצד חיבור סיום התורה לתחילתה, שרק לעיני כל ישראל תכתוב בראשית ברא אלהים, אבל לעיני האומות תכתוב 'אלקים ברא בראשית'.

את האור הגנוז, את החיות אלקות, את האמונה הפשוטה שהקב"ה מחיה ומהווה הכל.

חוקרים עד חצי מ"מ...

מרגלא בפומיה דהגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל לבאר הענין ע"ד משל, חוקר אחד נכנס למעמקי האוקיינוס לחקור אם יש בים דג או בריה שהיא קטנה מחצי מילימטר. שהרי אין להם מה לעשות בחיים, כל אחד צריך לגלות משהו חדש, לכן יצא למסע ארוך לחקור אם יש בריה קטנה מחצי מילימטר. והיות והייתה לו רשת שהנקבים היו יותר מהשיעור הנ"ל, לכן כשהעלה את הרשת לא מצא בה שום בריה. והתרגש מאד ופירסם בקול גדול לפני כל חוקרי הדור שהוא חקר ודרש ומצא ידיעה נפלאה שבכל האוקיינוס אין בריה שהיא פחותה מחצי מ"מ.

גם השותף שלו במחקרים, העלה מחקר גאוני, שאי אפשר להמציא רשת עם נקבים פחותים מחצי מילימטר. הפלא ופלא! שניהם קיבלו תואר חוקר מופלא, אחד מברר על חברו ששניהם מדברים דברי הבל.

אין שאלות על מה שנהיה לבד

כך בכל הכלים של החוקרים והפילוסופים אי אפשר לתפוס את הקב"ה. את הקב"ה תופסים כביכול רק עם אמונה פשוטה. מה שכל ילד יכול מבין בחידר שהעולם לא נעשה לבד, אם יש כאן בריאה מסודרת, פשוט שמישהו סידר אותה כך.

אם אדם יכנס לכאן לביהמ"ד וישאל מדוע הדלת אינה בצד השני, ויענהו שוטה אחד 'כי זה נעשה לבד, לכן אי אפשר לשאול למה', אין לך שוטה גדול ממנו. ומליארדי אנשים עסוקים בכסילות וטיפשות כזאת, הם שואלים מדוע המרחק בין מאדים לצדק הוא כך וכך, ובין צדק ושבתאי יש יותר מאה אלף קילומטר מרחק. והם אומרים שזה נעשה לבד באופן כזה.

כלי המדע מגושמים מדי מלקלוט את הבורא

הכלל שאין להם אמונה, וממילא אין להם את הכלי שבו יכולים לתפוס את הקב"ה, ולא לחינם נקרא בשם 'עולם' ע"ש ההעלמה הגדולה שעשה ה' בעולמו. שכל הרשתות שהמדע יכול לפתח ולהמציא, אין בהם אפשרות לתפוס את הקב"ה, רק האמונה הפשוטה של ילד יהודי קטן יכול לדעת את האמת הפשוטה, שאם יש דברים מסודרים כאלה בעולם, מוכרח להיות שבורא אחד ברא את הכל.

סם המוות בניחוח מעולה

נתבונן עוד, העיניים, החושים, הטעם, המישוש, הטעם, הם באמת שקרנים ולא מגלים לנו את האמת. לפעמים אפשר

אָנֶה מִפְּנֵיךְ אֶבְרָחָם - מְרֹב בּוֹשָׁה

בעש"ק הקב"ה מחזיר את האור הגנוז, ולכן נִיִּתְחַבֵּא מְרֹב בּוֹשָׁה. ואינו מוצא מקום להתחבא, כמבואר בתהילים (קלטז), אָנֶה אֵלֶיךָ מְרֹוּחָךְ וְאָנֶה מִפְּנֵיךְ אֶבְרָחָם, אִם אֶסְק שְׁמִים שָׁם אָתָּה וְאֶצִּיעָה שְׁאוֹל הֵנָּה, אֶשָּׂא כִנְפֵי שָׁחַר אֶשְׁכְּנֶה בְּאַחֲרִית יָם, גַּם שָׁם יִדְּךָ תִּנְחֲנִי וְתִאחֲזֶנִי יְמִינֶךָ, כמבואר באריכות באחד מפיזי הסליחות.

נִפְגָּשִׁים רַק ג' פַּעֲמִים בְּיוֹם...

ההכרה הזאת מאירה בלבנו בזכות האור הגנוז. כי בחשכת הבלי עוה"ז בכל ימות החול, אפשר לעשות מחיצה ח"ו, כאילו הקב"ה נמצא בבית המדרש ואני נמצא עכשיו בעבודה. נִפְגָּשׁ ג' פעמים ביום בתפילה, זה נקרא חושך, המאורות שברא הקב"ה ברקיע השמים הוא חושך גמור לעומת האור הגנוז. בשבת קודש זוכים לטעום את זה.

לֹא אוֹתוֹ אוֹר מִמֶּשׁ

ב'לשם שבו ואחלמה' מבואר באריכות כי לא הרי האור הראשון שהיה לפני החטא, לאותו האור הגנוז שהושב לאדה"ר לכבוד שבת קודש. כיון שכבר היה החטא, לא היה לו את האור ממש כמו שיהיה לעתיד לבא.

יֵשׁ כְּמֵה דְּרָגוֹת בְּאוֹר הַגִּנּוּז

והנה הזכרנו לעיל כמה דרכים אימתיות האיר האור הגנוז ל"ו שעות. ויש עוד דעה שמכיון שכבר כתוב תיכף אחר יום ראשון 'ויבדל', אלא שהכוונה על י"ב שעות בשבת שלפני הבריאה כנ"ל, ועוד כ"ד שעות של יום הראשון. וה'לשם' מבאר שהאור של י"ב שעות שבשבת דלפני הבריאה היה גילוי אלקות ממש, אור גבוה ונשגב מאד מאד. ואח"כ היו בו כמה וכמה מדרגות. וכמובן שגם בין הצדיקים יש מדרגות, לא הרי הצדיקים שהיו בזמן שביהמ"ק היה קיים, לצדיקים שיהיו בימות המשיח, כי יש כמה וכמה מדרגות באור הגנוז.

נֵרוֹת שַׁבַּת מֵאִירִים מֵהָאוֹר הַגִּנּוּז

ובמידת מה זוכה כל יהודי בשבת קודש לראות באור הגנוז, אפילו לאחר חטא עץ הדעת, יכולים לראות את העולם באופן גבוה יותר, לא בצורה מגושמת אלא בצורה רוחנית. וכמו שמפייט האריז"ל וּבְמִנְרֵתָא טְבִיטָא, דְּנִהָרָא עַל רִישֵׁין, אֵין הַכוּוּנָה לַפְּמוּטִים הַנָּאִים בַּגְּשְׁמִיּוֹת אֵלֹא אֶסְדֵּר לְדְרוֹמָא, מִנְרֵתָא דְּסִתִּימָא, כלומר אור הגנוז, כי נרות שבת מאירים בבית את האור הראשון שהאיר בעולם.

לִמָּה הַצַּדִּיקִים הַסֹּתְכָלוּ עַל נֵרוֹת הַשַּׁבַּת?

וזו הייתה עבודת הצדיקים שהסתכלו הרבה על נרות שבת, וכמ"ש בשו"ע (או"ח רעא,י) שלפני קידוש יש להסתכל

אֲנִי מִסְתַּכֵּל עַל הַכּוֹכֵב אוֹ הַכּוֹכֵב עֲלַי?...

וביאור הענין שלגוי צריך לחדש שיש מי שברא את העולם, יהודי כבר יודע ומאמין מתחילה שיש בורא, הפסוקים באים רק לספר איך היה סדר הבריאה מתחילתה, אם תספר לילד יהודי 'אלקים ברא', הוא יגיב: פשיטא! מאי קמ"ל? ולכן לא כתוב בתורתנו שהקב"ה ברא את העולם, אלא 'בראשית ברא', כמבואר כמה פירושים בזה, בראשית בריאת העולם ע"י הקב"ה, עשה כך וכך. ומהיכן אנו יודעים כבר שיש בורא, כי זה דבר פשוט שכל דבר מסודר אינו נעשה במקרה, רק משוגע חושב כן. וכן דרכם של החוקרים לשבת באוניברסיטה ולשאול קושיות של הבל, מי אומר שאני מסתכל על הכוכב אולי הכוכב מסתכל עלי ועוד כל מיני הבלים. אשרינו שהבדילנו ה' מן התועים.

לֹאֲדַה"ר הִיָּה אֶת הָאוֹר הַגִּנּוּז לְמִשְׁךְ ל"ו שָׁעוֹת

והנה מבואר בספה"ק שהקב"ה החזיר לאדה"ר את האור הגנוז למשך ל"ו שעות. ויש כמה חשבונות באיזה ל"ו שעות האיר האור הגנוז. י"א שזה היה י"ב שעות של יום ראשון וי"ב שעות של יום שני ושל יום שלישי, כי השמש עדיין לא האירה בעולם, אך ביום רביעי האור הראשון כבר נגנז וברא את השמש, ואח"כ הקב"ה השיבו לאדה"ר מעש"ק, י"ב שעות של יום ששי ועוד כ"ד שעות של שבת. וי"א ו' שעות של עש"ק ועוד ו' שעות של מוצאי שבת. כי לכבוד שבת קודש הקב"ה החזיר לאדה"ר את המתנה הזאת לראות את הבריאה על אמתתה.

לִמָּה לֹא הִתְחַבְּאוּ קוֹדֵם?

כיון שקיבל אדה"ר את האור הגנוז וְנִיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאֶשְׁתּוּ מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הָנָן, למה התחבאו רק עכשיו ולא קודם לכן? בדרכי הפשט מבואר שרק ע"י עץ הדעת נתעורר להתבייש ולהתחבא. אבל בספה"ק מבואר שבזכות קדושת שבת שהאירה עליהם נראתה המציאות האמיתית לעיני אדה"ר, ועי"ז היה בוש וירא מהשי"ת.

הֵייתָה לָנוּ בּוֹשָׁה לַחֲטוֹא

משל למי שעשה מעשים מגונים ולא ידע שבפינת הבית עמד אדם שראה הכל, ולפתע הרגיש שפלוגי עומד כאן וראה את כל המעשים שלו, הוא מתבייש ומתחבא. בשעת החטא של עץ הדעת אדה"ר לא הרגיש שהקב"ה מסתכל עליו, כמו שאתה לא מרגיש שהכוס קפה מסתכל עליך, אילו הייתה לנו ידיעה בחיות האמיתית שיש בבריאה, והיינו זוכים לקיים שויתי הוי"ה לנגדי תמיד, הייתה לנו בושה ממצאות הבורא שנמצא בכל דבר, כי לית אתר פנוי מניה, אין מקום לחטוא כלל.

בלי שום הפסק ושהיה כלל, או שכן ניכר שהוא ענין חדש אלא שהם בנשימה אחת.

צריך לנשום בפועל ממש

ושמעתי מהבחורים שבבריסק למדו שענין 'שתי נשימות' אינו רק שיעור של הפסקה 'כדי נשימה' בין שברים לתרועה, אלא שיש דין לנשום בפועל נשימה ממש בין השברים לתרועה. ולא רק התוקע צריך לנשום אלא גם כל השומעים צריכים לנשום נשימה בין שברים לתרועה!

הקיצו מתרדמתכם

וכמובן שאסור לנו להיתפס לחיצוניות הדברים אלא להתבונן בפנימיותם, תקיעת שופר בראש השנה היא מצוה, ויש לדקדק בה כבכל המצוות לצאת ידי חובת כל השיטות. אך אין לנו להפסיד את עיקר המצוה המובא ברמב"ם (תשובה ג,ד) אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה. פעמים שהיצר מבלבל את האדם בר"ה שעדיין לא יצא ידי חובת שיטה פלונית ופלונית, כל היום עובר עם חומרות ושיטות, ועדיין לא נתעורר לבו להשי"ת, כי היה עסוק בדברים טכניים וספקות וחששות.

לא התעורר מקול השופר - לא יצא

כמובן שדקדוק המצוות הוא ענין חשוב ביותר, אך כתוב בזוה"ק (ח"ג פרשת אמור דף ק), ובפרט בפירוש אור יקר להרמ"ק שאם לא נתעורר מקול השופר לתשובה, לא יצא ידי חובתו. עד כדי כך. בשאר המצוות נקטינן דמצות אין צריכות כוונה, וי"א שבמצוה דאורייתא מצות צריכות כוונה, אך רק לכוון לצאת ידי חובת המצוה, משא"כ בשופר מבואר בזוה"ק שעיקר המצוה היא להתעורר בנשמתו להתקרב לה'.

כל הקולות כשרים בשופר

כתב רבינו מנוח בפירושו על הרמב"ם (שופר א,ז) לפי שאין הכוונה בשמיעת קול עצום צלול יוצא מתוקע בעל כח, כמו שדימו רבים, שלא תעלה להם שנתם אם לא ישמעו התקיעות מאיש חזק ואמיץ תוקע בכח גדול, וזה הבל, כי לא בחיל ולא בכח ירצה השם יתברך רק בהעיר הלב מתרדמת הטפשות... ולכן אמרו בגמ' (ר"ה כז:): 'שכל הקולות כשרין בשופר'. ומכיון שכח הפועל בנפעל, לכן כשהתוקע אינו בעל כח, אלא כוחו חלוש ולבו נשבר, אדרבה, עי"ז יעורר את לבב השומעים מתרדמת הטפשות יותר ויותר. כך כותב רבינו מנוח, מרבתינו הראשונים, שהעיקר הוא להעיר את הלב מתרדמת הטפשות.

על הנרות, כי אני בא לקדש על היין במבט שבת'דיק של אור הגנוז ולא במבט מגושם, וזהו הפירוש ויכלו השמים שהוא מלשון נכספה וגם כלתה נפשי. לא לראות בעולם דוממים מתים, אלא אור אלקי שמחיה כל דבר ודבר בעולם. כי נרות השבת מאירים את עיני האדם שיראה עולם אחר לגמרי של 'כלות הנפש', 'בירה דולקת'. בראשונים יש דעה שההלכה שצריך לקדש במקום הנרות היא לעיכובא.

החשכת את העולם במחקר

וכשם שבמוצאי שבת מבדילים בין קדש לחל. בין אור לחשך. בין ישראל לעמים, והכל אחד, כי ההבדל שיש בין אור לחשך, כלומר בין אמונה לטבע, הוא אותו ההבדל שיש בין שבת לימות החול. וזהו ההבדל בין ישראל לעמים. גוי מסתכל על מחקר מדעי כאילו שהאיר את העולם, ומקבל פרס נובל, אבל היהודי המאמין אומר לו 'מוחל טובות, הבאת עוד חושך על העולם'. ונזכה שבמהרה בימינו ידע כל פעול, כי אתה פועלתו, ויבין כל יצור, כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו, ידוד אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

יום ראשון כח אלול תשפה

(מס' שיעור 42029222)

להודות לה' בראש השנה - תוכן הנשימות בתקיעת שופר

שברים תרועה - בנשימה אחת או בב' נשימות

בליל שבת קודש דברתי עם כמה בחורים משיבת בריסק על נקודה מסויימת בהלכות שופר, ואציע את הדברים בפניכם. הפוסקים נחלקו אם שברים ותרועה צ"ל בנשימה אחת או בשתי נשימות, ונהגו לעשות פשרה, שבתקיעות דתפילת לחש תוקעין בנשימה אחת, שאז אין 'מקריא', ובחזרת הש"ץ שיש 'מקריא' תוקעין שברים תרועה בשתי נשימות. והנהוגים שלא לתקוע בתפילת הלחש, בסדר אחד מקריא 'שברים תרועה' ביחד כדי שיתקע אותם בנשימה אחת, ואח"כ מקריא בהפסק, לרמז לתוקע שיתקע בב' נשימות. כי למאן דאמר דבעינן ב' נשימות, ס"ל שבנשימה אחת אין יוצאין ידי חובה. ואנן מחמירין ככל השיטות, ולכן אנו תוקעים סדר אחד של שברים תרועה בב' נשימות, וסדר אחד בנשימה אחת.

התרועה יוצאת מתוך השברים

ובאופן התקיעה של 'בנשימה אחת' נחלקו בזה המ"ב והחזו"א איך לעשותו, האם התרועה יוצאת מתוך השברים

הייתה חיות לאילנות שבעולם, וממילא לא הייתה לנו חיטה לחלה ולמצה, כשם שלאדם נחוץ לנשום חמצן נקי, כן האילן נושם את פסולת האוויר שהאדם נושף, והוא עיקר חיותו של האילן.

הנשימה היא 'מתנה על מנת להחזיר'

וכתב ה'ברית עולם' שבאמת כל נשימה היא 'מתנה על מנת להחזיר'. בהבנה ראשונה משמע שהקב"ה נותן לך נשימה לנשום, ועל כל נשימה ונשימה תהלל יי, מי שהיה חולה והתקשה פעם אחת לנשום, יודע להבחין במתנה הגדולה הזאת שהקב"ה נותן לנו בכל נשימה ונשימה, כל הנְשָׁמָה תְהִלָּה יי, אך המתנה הזאת היא 'על מנת להחזיר', שאנו מחזירים את פליטת הנשימה, וכאמור שאין זה 'פסולת' אלא נתינת חיות לאילנות. הרי שכל נשימה היא מתנה על מנת להחזיר לאחר ב' דקות.

לפני הנשימה הבאה - יש להחזיר את הקודמת

וזה שאמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ח, ח) אֵין אָדָם שְׁלִיט בְּרוּחַ לְכָלֹא אֶת הָרוּחַ, כי אין אדם יכול לשאוף שתי נשימות זו אחר זו מבלי להחזיר את הנשימה הראשונה. הקב"ה אינו נותן לו עוד נשימה לפני שיחזיר את המתנה הקודמת, אֵין אָדָם שְׁלִיט בְּרוּחַ לְכָלֹא אֶת הָרוּחַ, כי כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, נושם רוח ומחזיר את הרוח למי שבראו, מתנה על מנת להחזיר, ועל כל נשימה ונשימה תהלל יי, בין על הנשימה בין על החזרה.

אדם לא פולט את האוויר לצורך הצמחים

הקב"ה אינו נצרך לבריותיו, ולא יעלה על הדעת שאדם יכוון לפלוט את האוויר לצורך האילנות או הפירות, אלא האדם מוכרח להחזיר את הנשימה, אלא שעלה ברצונו הפשוט ית' להשתמש באוויר הנפלט כמזון לאילנות. ועלינו להודות לו ית' הן על הנשימה הן על החזרה. כי אם אינו יכול להחזיר, מיד כלה ואבד מן העולם.

זה לא מובן מאליו

השי"ת עשה עמנו חסד נפלא בענין הנשימה, שהמחשבה אפילו לא צריכה להתעסק בזה, כשם שהיא מתעסקת באכילה ושתייה. ועל זאת אמרו לנו חז"ל שלא נקח את זה כדבר המובן מאליו, אלא להלל להשי"ת על כל נשימה ונשימה.

אדם נידון בכל עת ובכל שעה

ובספרי קבלה וחסידות מבואר שפעם אחת בשנה צריך לעשות עסק מענין הנשימה שיש לנו בכל רגע ורגע, וזה יתן השפעה כוללת לכל הנשימות שבכל השנה. וכמ"ש וְתַתִּיתָ קֶצֶבָה לְכָל בְּרִיּוֹתֶיהָ, מלבד מה שאדם נדון בכל יום

יוצאים ידי חובה גם בשברים או בתרועה לבד

והאמת שיוצאים ידי חובה גם בשברים לבד, ובתרועה לבד, והרא"ש כתב בשם הגאונים שבאמת יוצאים בכל קול, אלא שרבי אבהו תיקן בקיסריה שיתקעו באופן זה, אבל באמת יוצאים ידי חובה בשברים או בתרועה. והעיקר הוא 'להתעורר מתרדמת הטפשות, ולהיותו חרד לעזוב הבלי זמנו, כענין שנאמר אם יתקע בשופר בעיר ועם לא יחרדו, ויתכוון לערבב השטן העומד על ימינו לשטנו, ויטיב דרכיו ומעלליו ושב ורפא לו'.

מה ענין הנשימה בין השברים לתרועה?

וב"ה אנו מקיימים ככל הדעות ע"פ הפשט, ועתה יש לנו להתבונן מהו ההתעסקות בנשימה תוך כדי שמיעת שברים תרועה. אין אנו נכנסים לפרטים טכניים אלא העיקר לעורר הלב, ולכן נתבונן מעט בענין זה, שנזכה להכנה למצות שופר בראש השנה הבא עלינו לטובה.

גילויים מן השמים

יש ספר קדמון 'ברית עולם' שנתגלה ע"י מלאך מן השמים, כספה"ק 'ברית מנוחה' על עבודת יוה"כ, כך יש ספר 'ברית עולם' על כ"ב אותיות התורה, דורש על כל אות כמה וכמה אופנים, ובדף השער כתוב שחיברו רבי יצחק ברבי יעקב אשכנזי, ובהקדמה כתוב שזה נגלה ע"י מגיד מן השמים, והוא ספר קבלה קדום מאד.

אדם נושם חמצן

וכתוב שם חידוש נורא; האדם נושם בכל עת, בכל נשימה הוא מכניס אויר לבפנים ותיכף מוציא אויר לחוץ. בימינו נודע לחכמי הטבע שהאוויר היוצא בנשיפה שהאדם נושף, אינו אותו אוויר שהוא שָׁאף בנשימה שקדמה לנשיפה הזו. כי הוא מכניס לתוך כלי הנשימה חמצן - המתנה הגדולה שהשי"ת נותן לנו, ואותו אוויר מתפשט בתוך הריאות וחודר לדם, וע"י פעימות הלב הדם נשאב מהריאות לתוך כלי הדם, והדם שהתעשר זה עתה בחמצן מתפשט לכל פינות הגוף עד ראשי האצבעות שבידיים וברגלים, ולאחר כשתי דקות, פסולת הנשימה [דו תחמוצת הפחמן] חוזרת החוצה, וזה האוויר היוצא בנשיפה. הנשיפה שאנו נושפים החוצה אוויר, היא הפסולת של האוויר שנשמנו מאת ה' לפני שתי דקות. הנצרך לדם נבלע בדמנו, והפסולת נפלטת לאחר ב' דקות.

הצמחים נושמים דו תחמוצת הפחמן

והנה פסולת האוויר שאנו פולטים, היא דבר חשוב מאד לקיום האדם, כי האילנות נושמים את מה שאנו פולטים, לו יצויר שבני האדם לא היו פולטין את החלק הזה, לא

ע"ש הנשימה של הקב"ה

וא"כ נקראת נשמה לא ע"ש הנשימה שלנו אלא ע"ש הנשימה של הקב"ה שנפח חיות בתוכנו כביכול מתוך נשימתו של הקב"ה. נורא נוראות.

ואם לעיל למדנו שכל נשימה ונשימה היא בתורת מתנה על מנת להחזיר, פעם אחת בשנה אנו עושים 'מעמד היסוד לכל נשימות השנה', שהקב"ה תוקע בשופר ואנו תוקעים בשופר, מתנה והחזרת המתנה.

יצונו להחזיר את הנשימה לבית"ש

אנו תוקעים תקיעות דמיושב, ע"י יושבי חושך בעוה"ז, ומחזירים את החיות לקב"ה, כל השנה לא חשבנו על זה, רק בתקיעת שופר אנו מברכים אשר קדשנו במצותיו וצונו כביכול להחזיר את הנשימה והחיות אליו ית', אנו מתחברים עם השפופרת הזאת, השופר הקדוש, עם הקב"ה, ע"י שאנו מחזירין לו את הנשימה בחזרה. זהו תקיעות דמיושב.

אח"כ יש תקיעות דמעומד, רמז לתקיעה עליונה, כמבואר בטור בהל' יוה"כ שלמעלה יש רק עמידה ולא ישיבה, אפילו כלפי המלאכים. אנו עושים זכר לַאֲדֹנָי אֱלֹהִים בְּשׁוֹפָר יִתְקַע בתקיעות דמעומד, כביכול הקב"ה מחזיר לנו את הנשימה.

לפני התקיעות העולם ישן

וכמו שהזכרנו בשיעורים הקודמים מדברי הרה"ק רבי פינחס'ל קאריצער זי"ע שכל העולם ישן לפני התקיעות, כולם מצפים לחיות חדשה, בליל ר"ה אפילו המים ישנים. והחיות החדשה הזו נכנסת בנשימה החדשה שהקב"ה נופח באפנו במעמד התקיעות. אף שאנו נושמים תמיד, ראש השנה הוא הזמן המיוחד שאנו מתבוננים בזה, שהנשימה היא מתנה על מנת להחזיר.

למה נושמים בין שברים לתרועה?

ובזה באנו להבין מדוע בברית נהגו שכולם נושמים בין שברים לתרועה, כי זוהי עבודה גדולה בעת תקיעת השופר, לעשות עסק מענין הנשימה של האדם, בקבלת הנשימה ובחזרתו חזרה.

נותנים לקב"ה מתנה על מנת להחזיר

אך כשמעיינים עוד בספר 'ברית עולם' מוצאים בו טעם חדש, הרבה יותר אמיתי. כי עד עתה למדנו שהקב"ה נתן לנו מתנה את החמצן, על מנת להחזיר דו תחמוצת הפחמן. אך ב'ברית עולם' כתוב בדיוק הפוך, שאנחנו נותנים להקב"ה מתנה על מנת להחזיר!! אדרבה, אנו נושמים החוצה את הפסולת כדי לקבל חיות חמצן חדש

ובכל רגע ונתפקדנו לבקרים לרגעים תבחנונו (איוב ז, יח), אעפ"כ יש השפעה כוללת בראש השנה.

וכמו בענין הפרנסה שאנו מקבלים מהקב"ה בכל יום ויום, כמאמרם ז"ל (ע"ז ג:) שבכל יום הקב"ה יושב ודן את העולם שלש שעות, אעפ"כ קצבת פרנסתו של אדם היא מראש השנה, וכך גם בנשימות של האדם.

עשר וחצי מליון נשימות בשנה

בדרך כלל אדם נושם פעם אחת בכל ג' רגעים, כשנבא חשבון כמה דקות וכמה שעות וכמה ימים שיש בכל שנה, נמצא בערך כ"ח אלף נשימות בכל יום ויום, אף שבליילה נושמים קצת פחות כי האדם נח, הרי ביום כשהוא רץ, הוא נושם יותר, ואמרנו בערך. וא"כ בכל שנה נושם האדם בערך עשר וחצי מליון נשימות. והקב"ה חותך קצבה לכל בריותיו כמה נשימות ינשום בשנה הזאת. אם הקב"ה קצב לו רק תשע מליון נשימות, הרי שכמה שבועות יהיה מחובר למכשיר הנשמה רח"ל. וגם זו מתנה מאת ה'.

הקב"ה נופח בנו נשמת חיים

בספרי קבלה נקרא ענין הנשימה בשם 'קבלת החיות' ו'החזרת החיות', כשנושם ומקבל אויר הוא מקבל חיות, וכשחוזר להוציא האויר הוא מחזיר את החיות. וכל זה נעשה בעת תקיעת שופר, באותה שעה מתקיים בנו בכל שנה מחדש 'ויפח באפיו נשמת חיים', כביכול אנו נופחים בשופר והקב"ה נופח בנו נשמת חיים.

גם ה' יתקע בשופר

וכן הוא להדיא בספרי (בהעלתך יט) 'רבי נתן אומר... אלא המליכהו עליך תחילה ואחר כך בקש מלפניו רחמים כדי שתזכר לו, ובמה בשופר של חירות, ואין שופר אלא של חירות שנא' (ישעי' כז, יג) וְהָיָה בַּיּוֹם יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל. אבל איני יודע מי תוקעו ת"ל (זכריה ט, יד) וְאֲדֹנָי יְיָהוּהוּ בְּשׁוֹפָר יִתְקַע'. כתובים כאן בספרי דברים נפלאים, אנו תוקעים בתוך השופר להחזרת הנשימה, דו תחמוצת הפחמן, והקב"ה כביכול תוקע בשופר של חירות, חיות נשימה חדשה, וה' אלקים בשופר יתקע.

למה קוראים לה נשמה?

ובנפש החיים שער א' כתב מדוע נקראת הנשמה בשם נשמה, ע"ש הנשימה של הקב"ה כביכול, שנפח בנו נשמת חיים, ואע"פ שאינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף, הרי לשבר את האוון אמר הכתוב וְאֲדֹנָי אֱלֹהִים בְּשׁוֹפָר יִתְקַע, וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים, ומאן דנפח מתוכו נפח. כביכול כביכול הקב"ה נפח מתוכו את הנשמה בתוך האדם.

הקצות החושן מביא כמה ראיות שאעפ"כ נקרא שקיבלתי ממנו הנאה בכך שקיבל ממני, ועי"ז גמר ומשעבד נפשיה, והאשה מתקדשת בהנאה זאת.

נתינת אוויר ע"מ להחזיר - למלך העולם

וא"כ לפי מה שלמדנו לעיל שהנושף אוויר, הוא כביכול נותן מתנה להשי"ת, והרי אין לך חשוב בעולם כהשי"ת, והוא מקבל ממך את הדבר החשוב ביותר בחיים, אוויר לנשימה, ואף שאתה נותן לו 'כמתנה על מנת להחזיר' שיחזיר לך שוב נשימת חמצן טרי, הרי למדנו בקצות החושן שגם זה נקרא הנאה חשובה, ואגב זה גמר ומשעבד נפשיה, כלומר שכל מה שאנו מקבלים עלינו עול מלכותו ית' בראש השנה הוא בזכות הנאת קבלת מתנה זאת שאנו נותנים לו 'החזרת החיות' והוא מחזיר לנו נשימה חדשה. והרי לנו ב' פעולות שנעשות בשעת תקיעת שופר, בתקיעות דמיושב אנו מחזירין לו את החיות שלנו, ובתקיעות דמעומד זוכין לקבל ממנו חיות חדש, לנו ולכל ישראל.

רק הנפש והרוח נפגמים מהחטא

בסדר הזכרונות נאמר הכל גלוי וידוע לַפְּנֵי ה' אֲלֵהֶנּוּ צוֹפֶה וּמִבֵּיט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, פִּי תִבְיֵא חֶק זִכְרוֹן לְהַפְקִיד כָּל רוּחַ וְנֶפֶשׁ, לְהַזְכִּיר מַעֲשִׂים רַבִּים וְהַמּוֹן בְּרִיּוֹת לְאִין תִּכְלִית. וצ"ע מדוע מזכיר רק דרגת רוח ונפש ולא דרגת נשמה. ומבואר ב'נפש החיים' שכונדע יש ג' מדרגות באדם, וזה סדרן מלמטה למעלה, נפש רוח נשמה, ומבואר בספה"ק שמדרגת הנשמה אי אפשר לפגום ע"י עבירה, כי בשעה שאדם חוטא רח"ל, דרגת הנשמה מסתלקת ממנו, מי שנפגם מהחטא הם רק מדרגת הנפש והרוח. וכשישוב בתשובה ויתוקנו נפש ורוח, תשוב הנשמה אל מקומה. כי הנשמה היא חלק א'לוה ממעל ממש.

נר"ן ביצירת כלי זכוכית

ומצאנו בגמ'⁸ בענין תחיית המתים, דמיון נפיחת הנשמה בתוך הגוף כנפיחת כלי זכוכית, כשהזכוכית על גבי האש והיא רכה, מנפחין בתוכה ע"י נשיבת הרוח ועי"ז נעשה חלל הכלי. ואמרו חז"ל דכשם שכלי זכוכית שנשבר יש לו תקנה, כך יש תחיה אחר המיתה.

8 **סנהדרין (צא).** דבי רבי ישמעאל תנא, קל וחומר מכלי זכוכית, מה כלי זכוכית שעמלן ברוח בשר ודם, נשברו - יש להן תקנה, בשר ודם שברוחו של הקדוש ברוך הוא - על אחת כמה וכמה.

מאת ה'. אנו כביכול אומרים להקב"ה קח לך פליטת נשימה ותן לי נשימה חדשה.

כשמוציא את האף מהמים

כשאדם שווה דקה שלימה במקוה מתחת למים, כשהוא יוצא, מה הוא עושה דבר ראשון? והרי יש לו שני חובות, כי עברה דקה שלימה שלא נשם נשימה חדשה ולא פלט פליטה ישנה, איזה מהם הוא עושה קודם בצאתו מן המים? התבוננו ונראה שבמציאות הוא פולט תחילה. [כמעט בטוח, צריך עוד לעיין בזה.]

שְׁחִזְרַת בִּי או שנתת לי?

וכן אמרנו היום בבוקר, מוֹדֶה אֲנִי לַפְּנֵי מֶלֶךְ חַי וְקַיִם, **שְׁחִזְרַת בִּי נְשָׁמָתִי בְּחֶמְלָה**, מדוע לא אומרים **שְׁנַתָּה בִּי?** הרי ה' נותן ואני מחזיר בלילה, ולא אני נותן וה' מחזיר לי! וכן מברכין בְּרוּךְ אַתָּה יְיָדֵינוּ הַמַּחְזִיר נְשָׁמוֹת לַפְּגָרִים מֵתִים, הַמַּחְזִיר נְשָׁמוֹת, ולא הַנוֹתֵן נְשָׁמוֹת. א"כ הרי נהפכו היוצרות, מקודם חשבנו שהקב"ה נותן לנו מתנה נשימה, ואנו מחזירים לו את הפסולת, ועתה מתברר לאידך גיסא, שאנו נותנים לו תחילה את פליטת הנשימה, והוא מחזיר לנו נשימה חדשה, חמצן חדש.

נושפים במתנה על מנת להחזיר לנו נשימה

וצ"ע שהרי הנשימה הראשונה גם קבלנו ממנו ית', ומנא לן דו תחמוצת הפחמן די לתת לו? אלא כמשל ההורים שנתנו מעות לבנם כי רצה לקנות להם מתנה, ואעפ"כ הם נהנים מהמתנה. כך הקב"ה נתן לנו הרגשה כאילו אנו נותנים לו מתנה בנשיפת הנשימה בחזרה, אף שהוא נתן לנו את האוויר הראשון, ולא עוד אלא שאנו נותנים לו את הנשיפה הזאת כמתנה על מנת להחזיר לנו נשימה חדשה. כך מדויק היטב בלשונו הק' של המגיד משמים 'כי כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, שומר רוח ונותנה למי שבראו מתנה על מנת להחזיר, ועל כל נשימה ונשימה תהלל י"ה, בין על הנשימה בין על החזרה.'

מתנה ע"מ להחזיר - לאדם חשוב

והנה מבואר בספה"ק 'קצות החושן' ס"ק ד' דסימן ק"ץ ודסימן קצ"ה שנחלק על הב"ח בדין הנותן מתנה לאדם חשוב, שנחשב שקיבל מהאדם חשוב את ההנאה הזאת שזכה לתת לו מתנה, ואשה יכולה להתקדש לאדם חשוב ע"י שהיא תתן לו, ונחשב שקיבלה ממנו את ההנאה הזאת שהוא קיבל ממנה. וצ"ע מה הדין אם נתן לאדם חשוב מתנה על מנת להחזיר, האם זה נחשב שהוא קיבל ויש לנותן הנאה שקיבל ממנו, אף שזה היה ע"מ להחזיר.

מחזירים את החיות הקודמת ומקבלים חיות חדשה

היוצא לנו לענייננו שמלבד מה שראש השנה הוא יום הדין, יום המלכת המלך, יש עוד ענין גדול ביום הנורא הזה, שאנו מחזירים את החיות הקודמת ומקבלים חיות חדשה, וכמ"ש מהרש"א (ברכות נה.) שהוא יום מיוחד להודות להקב"ה על הנשימה שנתן לנו בשנה הקודמת בכל יום ובכל עת ובכל שעה, לא רק על הנשימה בלבד, אלא על כל המתנות שנתן לנו הקב"ה בשנה הקודמת, לפני שבאים לבקש על שנה חדשה, צריך תחילה להודות על השנה הקודמת.

צריך להודות לה'

דברים נוראים מצאנו בדברי המדרש, ולולא הדברים כתובים א"א לאומרם, לכן רק נעתיק את המדרש כלשונו [מדרש אגדת בראשית, סב] 'ד"א למה תאמר יעקב. זש"ה אולת אדם תסלף דרכו וגו' (משלי יטג). ר' אומר שלש עשרה פלטריות בגן עדן ועשר חופות שנאמר בעדן גן א'להים וגו' (יחזקאל כחג). ואמרתי לא טוב היות האדם וגו', לא היה צריך לשבחני אלא התחיל מתרעם ואומר האשה אשר נתת עמדי וגו'. וכך אברהם ירד למלחמה ועשיתי מלך על ששה עשר מלכים, והחזרתי לו את השביה, והי' סבור שמא שכרו הוא ואמרתי לו שכרך הרבה מאוד, לא היה צריך להודות אלא אמר ה' א'להים מה נתן לי וגו'. חס ושלום לומר כן על אאע"ה, שהרי כל חייו ומהותו רק לגלות כבוד ה' בעולם, אלא שאמר 'מה נתן לי' כלפי שמיא, רבונו של עולם אם לא שאיר בעולם בן שימשיך את הדרך הזאת לגלות אלקותך בעולם, אין בעיני שום ערך כל מה שנתת לי, כי אני צריך לגלות בעולם הזה את אלקותך לנצח נצחים.

להודות ואז לבקש

אמנם המדרש בא ללמד אותנו, שאנו לא נדבר כך, רק תזכור כמה חסד ה'עשה עמך בשנה הקודמת, ואל תקדים לבקש ולבקש על השפע של השנה הבאה, אל תאמר על השנה החולפת כאילו הלכת בה ערירי ח"ו.

הנשיפה מודה על הנשימה

בתחילת יום הנורא ר"ה, אנו אומרים אָחוֹת קִטְנָה תְּפִלּוֹתֶיךָ, עוֹרְכָה וְעוֹנָה תְּהִלּוֹתֶיךָ, אף שהיא מכינה את עצמה להתפלל ולבקש בר"ה, אך תחילה היא עונה תהילותיה, להכיר בטובתו של הקב"ה על כל נשימה ונשימה. וכפי המבואר לעיל נמצא שבכל נשימה ונשימה אנחנו כבר מודים ומהללים לה', כשחוזרים להוציא את הנשימה לחוץ, כביכול אנו מודים להשי"ת על נשימת החמצן הטרי שנתן לנו לפני שתי דקות. כמו קרבן תודה, ריח ניחוח

ביצירת כלי זכוכית יש ג' שלבים. בתחילה האוויר נמצא בתוך גוף היוצר, שהרי הוא ממלא את פיו באוויר, וזה נקרא 'נשימה'. ואח"כ כשנושף את הרוח לתוך השפופרת, זה נקרא 'רוח', וכשמנפח חלל בזכוכית, נקרא 'נפש' בתוך הכלי. הנשימה יצרה את החלל בתוך הכלי. ובאמת הכל אחד, כי צורת החלל כפי נשיבת נשימת היוצר.

הרוח והנפש מצפים שהנשמה תשוב

וכן הוא פעולת האדם, ע"י חטאיו הוא איבד את חלק הנשמה, וכח הרוח והנפש שבו חסרו את אור הנשמה, וזה שאנו משבחים את השי"ת 'אתה זוכר כל יצורי קדם להפקד כל רוח ונפש' כלומר להשיב להם את נשימת החיים, כי הרוח והנפש יושבים ומצפים לאור הנשמה שתפקדם. וזה הדבר שנעשה בשעת התקיעות, כי בעובדא דלתתא אתער לעילא, כשאנו תוקעין בשופה הקב"ה תוקע באפינו נשמת חיים לשנה החדשה. וה' אלקים בשופר יתקע.

אָנְכִי ר"ת א'נא נ'פשי כ'תיבה י'הבית

וכן מזכירין בר"ה מעמד הר סיני 'אתה נגלית בהר סיני', כי מבואר במס' שבת בפרק הבונה כי תיבת אָנְכִי שהקב"ה אמר בסיני היא ר"ת של אָנא נפשי כתיבה יהבית, וביאר הרמח"ל זי"ע שעד אז היו לישראל רק את דרגות הנפש והרוח, ובמעמד הר סיני הקב"ה נפח בנו את דרגת הנשמה, אָנא נפשי, כביכול נפח בנו מתוכו ית' את דרגת הנשמה. וכן כתב רבי סעדיה גאון שהשופר מזכיר לנו את השופרות דהר סיני, מי תקע באותו השופר בקול חזק גדול מאד, הקב"ה בכבודו ובעצמו, נשב בנו נשיבת הנשמה.

התקיעות מתחברות

והרי ששני השופרות מתחברים כאחד, אנו תוקעין מלמטה התעוררות הנפש והרוח בכיסופין לזכות לנשמה, והקב"ה תוקע מלמעלה ונושב בנו נשמת חיים. כך היה במתן תורה וכך נעשה בשעה שאנו תוקעין בשופר.

המצוה היא לשמוע או לתקוע?

שמעתי מהגה"צ רבי משה שפירא זצ"ל שמצאנו שיש ייחוס גדול במצות שופר, בפשטות אנו נוקטים שעיקר המצוה היא השמיעה ולא התקיעה, וכן הוא נוסח הברכה 'לשמוע קול שופר', אלא שצריך לשמוע את קול השופר מאדם בר חיובא התוקע בשופר. אמנם אעפ"כ מצאנו הרבה דינים בתוקע בעצמו, שצריך שלא תהא חציצה בין פיו לשופר, ועוד כמה הלכות. ואם העיקר הוא השמיעה, מה לנו לדקדק כ"כ בדיני התוקע. אלא שמצדינו אנו צריכים לשמוע, אך מצד תקיעת הקב"ה כביכול, נצרך שתהא עבודת תוקע. ויש הרבה רמזים בשופרות שמרמזים כביכול לתקיעה מלמעלה.

לכמה שמחות וישועות זכינו השנה?

שכך היא מציאות הכרת המלך והכתרתו, הכל כפי מה שהוא מטיב עם האזרחים שבמדינתו. ולכן מקדימים להזכיר ולהכיר טובה ואז צועקים המלך. אבל אם אדם נכנס לר"ה עם הרגשת חסרונות, ומכין לעצמו רשימה ארוכה מה לבקש, הרי הוא כאומר 'מה תתן לי ואנכי הולך ערירי'. צריך להגיע לבית מדרש עם רשימה של הכרת הטוב, ב"ה נולדו השנה כמה נכדים ונינים, היו כמה בריתות וקידושים, חלאקה ובר מצוה, אירוסין וחתונה, בסוף תזכור גם לבקש עוד על הישועות הנצרכות.

אחר ההודאה - מקבלים שפע

וכן הוא לשון הזה"ק בפרשת בראשית 'כל מאן דידע לשבחא למאריה, קוב"ה עביד ליה רעותיה', מי שידע לשבח את ה', קוב"ה עושה לו רצונו.

וכן את סדר ברכת כהנים שבו מקבלין שפע חדש יְבָרְכֶךָ יְדִיד וְיִשְׁמְרֶךָ וגו'. קבעו דוקא אחר הַטּוֹב שְׁמֶךָ וּלְךָ נָאָה לַהּוּדוֹת. כיון שזכית לעסוק בהודאה להשי"ת, עתה הגיע הזמן לברך אותך בברכות ושמירות.

להודות לך זה כנגד ראש השנה

ראיתי דבר נפלא בדברי הגה"ק בעל ה'שם שלמה' ממונקאטש זי"ע (בן ה'יודעי בינה' בנו של ה'בני יששכר' זי"ע) ע"פ מה שכתוב בסידור האריז"ל בסוף ברכת האבה לפני ק"ש שיש לזכור זכירת מתן תורה בְּקִרְבָּתָנוּ מִלְכָּנוּ, וזכירת עמלק בְּלִשְׁמָךְ הַגָּדוֹל שבגלל עמלק אין השם שלם, וזכירת מרים בְּהוֹדוֹת לָךְ שהלשון והפה ישמשו רק להודות לו ולא ח"ו ללשה"ר. כן הוא בשער הכוונות. אך בסידור האריז"ל הוסיף שיש כאן סוד כל הימים טובים. וְקִרְבָּתָנוּ מִלְכָּנוּ יכוון למתן תורה והוא חג השבועות שבו ניתנה תורה. לִשְׁמָךְ הַגָּדוֹל סֵלָה בְּאַמַּת כנגד חג הסוכות, כי עמלק פגע באלו שנפלטו מענני הכבוד, שחג הסוכות הוא למען ידעו דורותיכם וגו'. **לְהוֹדוֹת לָךְ זֶה זְכִירַת מַרִּים**, והוא כנגד **ראש השנה**. וכתב שם כוונות ושמות ע"פ קבלה. וּלְיַחְדָּךְ זֶה יוֹם הַכִּיפּוּרִים שהוא יום היחוד השלם, ואומרים אפילו בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ בקול רם. וּלְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ זֶה שְׁמִינִי עֲצֵרֶת, רגל בפני עצמו, יחודא שלים. וכ"כ ב'אמרי יוסף' שמכאן למדנו שראש השנה הוא יום הודאה. שהרי לְהוֹדוֹת לָךְ הוא כנגד ראש השנה.

ראש השנה הוא יום מיוחד להודות

וכ"כ מהרש"א זי"ע (ברכות נה.) על דברי רבי יהודה שלשה צריכין רחמים, **יום ראש השנה הוא יום מיוחד להודות להקב"ה מלך מלכי המלכים.**

לה'. על כל נשימה ונשימה תהלל י'ה, היא נשיבת הרוח לחוץ. ורק כך יכול אדם לחיות. בלי הודאה אין חיים. אם אדם אומר 'מה תתן לי', הרי הוא כמו מי שמבקש לנשום ולנשום רק חמצן כלפי פנים ולא לנשוף כלל החוצה, אי אפשר לחיות כך.

מתחילים מיד בבקשות

הנה עברה שנת תשפ"ה, ב"ה נשמנו בה יותר מעשר מליון נשימות, איך נוכל להכיר טובה לה', עכ"פ לא לומר 'מה נתן לי ואנכי הולך ערירי', אלא להודות לה'. וזש"כ בתיקוני זהר על הצועקים בר"ה ככלבים 'הב הב', עיקר המכוון שמתחילין מיד לבקש ולבקש, לפני שמודים ומהללים על החסדים שכבר נתן לנו השי"ת.

שההודאה תגיע מהלב

ולמה לא כתוב במחזור נוסח של הודאה להשי"ת על כל השנה שעברה? כי אם זה כתוב במחזור, אתה אומר את זה כי כך כתוב, צריך שתצא ההודאה מלבך, ע"י התבוננות בכל החסדים שעשה עמך השי"ת. עשר מליון נשימות אינו דבר של מה בכך, לצערינו יש מאחינו בני ישראל שמתאמצים בכל נשימה עם מכשירים מיוחדים, ירחם ה' וירפא אותם במהרה ממש. וכי דבר קל הוא שזכית לנשום עשר וחצי מליון פעמים בשנת ה' תשפ"ה? ולכן מתעוררים לנשום בין שברים לתרועה, לזכור להודות לה' על הנשימה.

נשמת כל חי ... המלך

הנה נודע שתחילת התעוררות הלב ביום ר"ה הוא בקריאת **הַמִּלָּה**. והיכן כתוב הַמִּלָּה, בַּנְשָׁמַת כָּל חַי, שם אנו מודים ומהללים לה' על כל השנה שעברה, נשמת זה הוא הנשמת הגדול ביותר מכל השנה, כי ביום זה אנו מחזירים את החיות הקודמת לה' ומקבלים חיות חדשה. עד הנה עזרנו, ואל תטשנו, מתנה על מנת להחזיר, ומבקשים שימשיך ליתן לנו עוד שפע בשנה הבעל"ט.

סדר 'נשמת' מקביל לסדר 'אין כאלקינו'

והנה סדר 'נשמת' הוא כסדר 'אין כאלקינו', בתחילה אומרים ומְבַלְעֵדֶיךָ **אין** לנו מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמַפְרִיֵּס וְעוֹנֶה וּמַרְחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה. **אין** לנו מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֶלָּא אַתָּה. והוא כעין '**אין** כאלקינו'. אח"כ אומרים 'מי כאלקינו': אֱלֹהֵי הָרְאוּשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת. אֲדוֹן כָּל תּוֹלְדוֹת. הַמְהַלֵּל בְּרֹב הַתְּשַׁבְּחוֹת. הַמְּנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים: ואז פותחין להודות להשי"ת כעין 'נודה לאלקינו' באריכות גדולה 'ואילו פינו'.. 'עד הנה עזרונו'.. ובסוף אומרים 'אתה הוא אלקינו' בצעקת 'המלך'.

בן נורי מזכיר מלכיות בברכת 'המלך הקדוש' ואינו תוקע, כי אין תוקעים בג' ברכות ראשונות, א"כ למה להזכיר שם את פסוקי מלכיות? אלא רבי עקיבא חולק ולדעתו אומר אבות וגבורות וקדשות השם, וכולל מלכיות עם קדשות היום דהיינו בברכה רביעית, ותוקע. זכרונות, ותוקע. שופרות, ותוקע. כמו שאנו נוהגים כיום.

י' פסוקים או ט'?

על תמיהת רבי עקיבא 'אם אינו תוקע למלכיות, למה הוא מזכיר' הקשו בגמ' 'למה הוא מזכיר?! רחמנא אמר אדכר! איך אפשר לשאול שאם אינו תוקע שם, מדוע אומר פסוקי מלכויות, והרי מצוה לומר מלכויות. ותימצו בגמ' 'אלא למה עשר, לימא תשע'. תמיהתו של רבי עקיבא היא שלפי רבי יוחנן בן נורי די להזכיר רק ט' פסוקים בלבד, 'הואיל ואשתני אשתני', פרש"י מכיון שכולל מלכויות בקדושת השם ואינו תוקע, היה לו לעשות שינוי ולומר רק ט' פסוקים ולא עשרה.

למה בברכה שלישית צריך רק ט' פסוקים?

מעודי לא הבנתי למה אילו היו אומרים אותם בקדושת השם יש ענין לשנות ולהזכיר רק ט' פסוקים? והמפרשים על הדף לא הסבירו הענין. ואתמול בר"ה ה' האיר עיני בביאור דברי הגמ', כי הנה נודע שבפסוקי מלכויות זכרונות שופרות אומרים ג' פסוקי תורה, ג' פסוקי נביאים, ג' פסוקי כתובים, ואח"כ חוזרים ומשלימים פסוק עשירי מהתורה 'ובתורתך כתוב לאמר'.

פסוק אחד כבר מוזכר ממילא

והנה אנשי כנסת הגדולה תקנו לומר בברכת 'קדושת השם' ותמלוך אתה הוא ה' אלהינו מהרה לבדך, על כל מעשיך, בחר ציון משכן כבודך, ובירושלים עיר קדשך, כפתוב פדברי קדשך, ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה. ונמצא שכבר הזכרנו פסוק של מלכויות בברכת קדושת השם. ולכן רבי עקיבא תמה 'הואיל ואשתני', שמזכירים מלכויות ב'קדושת השם', א"כ אין טעם לומר עוד י' פסוקים, שהרי שם פסוק אחד של מלכויות כבר הוזכר.

***

צום גדליה

אי' שו"ע (תקמט) 'חייבין להתענות בתשעה באב, ביי"ז בתמוז, בג' בתשרי, ובעשרה בטבת', וכתב המ"ב 'בג' בתשרי, בו נהרג גדליה בן אחיקם, ומינוהו לראש לאחר החורבן על הפליטה הנשארת, ועי"ז נכבה גחלת ישראל הנשארה, כי ע"י שנהרג גלו כולם למצרים ונהרגו מהם לאלפים'.

ובחת"ס ביאר שזו תמיהת המלאכים לפני הקב"ה, מפני מה אין אומרים שירה לפניך בראש השנה, והרי זה יום הודאה על כל החסדים שה' עשה לנו בשנה שעברה, על כל החסד אשר גמלנו, ורב טוב לבית ישראל, היה לנו לומר שירה ביום ר"ה.

המתים אינם יכולים להודות

אמר להם הקב"ה, היות והמת אינו יכול להלל, כי לא המתים יהללו י"ה, ומכיון שהמתים משתתפים עם תפילותינו בר"ה ויוה"כ בבית הכנסת, האבוה"ק והצדיקים ונשמות ישראל, אין אנו רוצים לומר חלק מהתפילה שהם אינם יכולים לומר עמנו. ולכן אין אומרים הלל בר"ה. אך ב'נשמת' יש לנו בוודאי להודות ולהלל להשי"ת על כל החסד שעשה עמנו.

תודה וברכה

עתה בסיום שיעורי שנת ה'תשפ"ה, רציתי להודות לכל החברים היקרים, שאנו יושבים כאן כל ימות השנה בצוותא. וכמובן שכל אחד מהחברים מוסיף לכל המעמד והמצב, כי הקב"ה משפיע רק לפי השומעים. הריני מודה לכל אחד מהחברים בפרטיות, שאנו יושבים כאן עם גישמאק כזה, באהבת חברים, עתה הוא זמן של הודאה על כל המתנות שקבלנו בכל ימות השנה. כך אני מכיר בטובת כבוד האכסניה, וכל העוסקים בקודש להצלחת השיעורים. יתן השי"ת לכולכם שנה טובה ומבורכת, לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ולשלום.

יום חמישי ג תשרי תשפו

(מס' שיעור 42031514)

למה עשר לימא תשע << כבתה גחלת ישראל הנשארת >> דרשו השם בלשון רבים - יתרון תפילת הציבור בעשי"ת

באיזו ברכה מזכירים פסוקי מלכיות?

בגמ' ר"ה (לב). נחלקו רבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא איך הוא סדר הברכות בר"ה, לדעת רבי יוחנן בן נורי, מברכים במוסף אבות וגבורות וקדשות השם, וכולל מלכיות עמהן, כלומר שמזכירים כל סדר מלכויות בתוך ברכת המלך הקדוש ואינו תוקע שם, ואח"כ מברך קדשות היום, אתה בחרתנו - מקדש ישראל ויום הזכרון ותוקע. זכרונות, ותוקע. שופרות, ותוקע. אומר לו רבי עקיבא, אם אינו תוקע למלכיות, למה הוא מזכיר? שהרי לדעת רבי יוחנן

בקול ה' אליהינו נשמע

וראיתי בספר 'זכרון שמואל' להגה"צ רבי שמעלקא טויבנפעלד זצ"ל שכתב לבאר ע"פ מש"כ בספר ירמיה (מ) שלאחר החורבן היה צדיק גדול בשם גדליה בן אחיקם שהנהיג את פליטת ישראל הנשארת, ולדאבון לב גדליה נהרג שלא ע"י נכרים, ואחר שהרגוהו, פליטת ישראל לא ידעו מה לעשות, כי נבוכדנצר העמיד אותו להנהיג את פליטת ישראל, ובני ישראל באו (שם מב,ב) ויאמרו אל ירמיהו הנביא תפל נא תחננתנו לפניך והתפלל בעדנו אל ה' אליהיך בעד כל השארית הזאת כי נשארנו מעט מהרבה כאשר עיניך ראות אותנו, ויגד לנו ה' אליהיך את הדבר אשר נלך בה ואת הדבר אשר נעשה, אמר להם ירמיה שמעתי הנני מתפלל אל ה' אליהיכם כדבריכם והיה כל הדבר אשר יענה ה' אתכם אגיד לכם לא אמונע מכם דבר, אמרו לו בני ישראל, ככל הדבר אשר ישלחך ה' אליהיך אלינו כן נעשה, אם טוב ואם רע, בקול ה' אליהינו אשר אנחנו שלחים אתך אליו נשמע, למען אשר ייטב לנו כי נשמע בקול ה' אליהינו.

אל תברחו למצרים

וכתוב שם ויאמר אליהם כה אמר ה' אליהי ישראל אשר שלחתם אתי אליו להפיל תחנתכם לפניו: אם שוב תשובו בארץ הזאת ובניתי אתכם ולא אהרס ונטעתי אתכם ולא אתוש כי נחמתי אל הרעה אשר עשיתי לכם: אל תיראו מפני מלך בבל אשר אתם יראים מפניו אל תיראו ממנו **נאם ה' כי אתכם אני להושיע** אתכם ולהציל אתכם מידו: ואתן לכם רחמים ורחם אתכם והשיב אתכם אל אדמתכם: ואם אמרים אתם לא נשב בארץ הזאת לבלתי שמע בקול ה' אליהיכם: לאמר לא כי ארץ מצרים נבוא אשר לא נראה מלחמה וקול שופר לא נשמע וללחם לא נרעב ושם נשב: ועתה לכן שמעו דבר ה' שארית יהודה כה אמר ה' צבאות אליהי ישראל אם אתם שום תשמונו פניכם לבא מצרים ובאתם לגור שם: והיתה החרב אשר אתם יראים ממנה שם תשיג אתכם בארץ מצרים והרעב אשר אתם דאגים ממנו שם ידבק אחריכם מצרים ושם תמתו: ויהיו כל האנשים אשר שמו את פניהם לבוא מצרים לגור שם ימותו בחרב ברעב ובדבר ולא יהיה להם שריד ופליט מפני הרעה אשר אני מביא עליהם.

ירדו מצרימה ולקחו גם את ירמיה

כך הזהירים שלא יברחו מנבוכדנצר למצרים. אבל אח"כ כתוב (פרק מג) שלא שמעו בקול נבואת ה': ויהי ככלות ירמיהו לדבר אל כל העם את כל דברי ה' אליהם אשר שלחו ה' אליהם אליהם את כל הדברים האלה: ויאמר עזריה בן הושעיה ויוחנן בן קרח וכל האנשים הזדים אנשים

אל ירמיהו שקר אתה מדבר לא שלחך ה' אליהינו לאמר לא תבאו מצרים לגור שם: כי ברוך בן נריה מסית אתך בנו למען תת אתנו ביד הפשדים להמית אתנו ולהגלות אתנו בבל: ולא שמע יוחנן בן קרח וכל שרי החילים וכל העם בקול ה' לשבת בארץ יהודה: וגו' ויבאו ארץ מצרים כי לא שמעו בקול ה' ויבאו עד תחפנחס. ולא עוד אלא שלקחו עמם את ירמיה ואת ברוך בן נריה. ובסוף הקב"ה שלח נבואה לירמיה על מה שיהיה עמם במצרים, וכך הוה שהחרב הלכה אחריהם למצרים, וכולם נהרגו מלבד ירמיה וברוך בן נריה שנשארו חיים ואח"כ הלכו לבבל.

הזקנים שעוד ראו את הבית הראשון - בכו

והנה ידוע שבבית ראשון היה גילוי שכינה במדרגה מופלגת מאד, ארון וכפורת, אורים ותומים ורוח הקודש ונבואה, וניסים ונפלאות. אך בבית שני נחסרו הרבה גילויים, לא אורים ותומים, לא נביאים ועוד כמה שינויים. עד כדי כך שהזקנים שעוד זכרו את ביהמ"ק הראשון, היו בוכים על המצב של בית שני, ורבים מהפזמונים והלויים וראשי הקבוצות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון בייסודו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול (עזרא ג,יב).

המשך מבית ראשון לבית שני

וביאר רבי שמעלקא, שהקב"ה רצה שלאחר שבעים שנה כשיבנה הבית השני הוא יחשב כהמשך לבית הראשון, וזאת ע"י שבארץ ישראל נשאר ישוב של בני ישראל במקומם. אילו באותה תקופה לא היו עוזבים את א"י, היה המשך גדול וחזק מבית ראשון לבית שני, אף שהיו בגלות, הבית השני לא היה נחשב 'פנים חדשות באו לכאן', וממילא היו נמשכים יותר מעלות מהבית הראשון גם לבית השני.

ארץ ישראל עושה 'צירוף סל'

וכן מבואר בגמ' הוריות (ג) שיושבי ארץ ישראל נקראים בשם 'קהל' 'יושבי ארץ ישראל הוא דאיקרי קהל אבל הנך לא איקרי קהל' דהיינו שכולם נחשבים למציאות אחת, אבל היושבים בחוץ לארץ, אף אם הם בונים קהילות לשם ולתפארת, זה רק שם מושאל, כי באמת לא חל עליהם שם קהל אלא בהתיישבות בארץ ישראל. ועי' ב'ארץ צבי' להרה"ק מקוויז'גלוב זי"ע שביאר שארץ ישראל מצרפת את יושביה כצירוף סל להלכות חלה.

ארץ ישראל הייתה שוממה נ"ב שנה

ולכן הקב"ה רצה שלא יעזבו את ארץ ישראל, שאילו היה נשאר כאן ישוב, לא היה הפסק בין קהילת יהושע לקהילת עזרא, אותו קהל היה ממשיך. ואע"פ שגדליה בן אחיקם נהרג ע"י בעל בחירה, הקב"ה לא רצה שבעבור זה יעזבו את ארץ ישראל, אלא שימשיכו לגור בקהילות

מקוננים על חורבן הבית

ואכן בסליחות דצום גדליה מקוננים על חורבן ביהמ"ק, אֲבֵלָה נִפְשֵׁי וְחַשֵּׁן תְּאֵרִי, בֵּית תְּפִאֲרָתִי כְּנִשָּׁף בּוֹ הָאֵרִי, גַּם פְּלִיטָתִי אֲשֶׁר עָזְבוּ וְשָׁאֲרִי, דַּעְכוּ כְּהִיּוֹם בְּשִׁלְשָׁה בְּתִשְׂרִי. הָאֵשׁ וְהַמָּיִם הַיִּזְדוֹנִים שִׁטְפוּנוּ בְּדִלְקָם, וּבְסָסוּ מִקְדָּשׁ וּבְזָזוּ חֻלְקָם, זָקְנֵי שְׂאֲרִית אֲשֶׁר פָּלְטוּ מִיּוֹם נָקָם, חָפְלוּ עִתָּהּ בְּיוֹם צוּם גְּדֻלָּהּ בֵּין אֲחִיקָם. הֵן מִשּׁוֹם שִׁשְׁקוּלָה מִיתַת צְדִיקִים כִּשְׂרִיפַת בֵּית אֱלֻקֵּינוּ, וְהֵן מִשּׁוֹם שֶׁהֲרִיגַת גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם הִיטְתָּה מִמֶּשׁ שְׂרִיפַת בֵּית אֱלֻקֵּינוּ, שְׁעִי"ז לֹא נִשְׁאָר זָכָר טוֹב מִבֵּיהֶמ"ק הָרָאשׁוֹן לְבִיהֶמ"ק הַשֵּׁנִי. וְעַל כֵּךְ צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן בְּיוֹם זֶה, לְהִשְׁתַּוְּקֶק לְקִדּוּשַׁת בֵּיהֶמ"ק.

איך לבנות את ביהמ"ק

כי העבודה הפנימית אינה עוסקת בענין שכבר היה בעבר, כי העבר אין, ואנו עוסקים רק בהווה ובעתיד, איך לבנות מעתה את ביהמ"ק. ב"ז בתמוז ותשעה באב אנו מעוררים תשוקה לביהמ"ק השלישי, וכמו כן בצום גדליה, יש להתבונן שאין זו בכיה על העבר, האם העיקר הוא לקבל על עצמנו שלא להרוג צדיקים, והרי ברמב"ם כתוב שביום תענית יש להתבונן איך לתקן מעשינו, האם הכונה להביא צדיק שיחיה את גדליה בתחיית המתים? אך לפי הדברים האמורים, ענין גדליה בן אחיקם הוא ממש אותו ענין, כי עשרה בטבת היה תחילת הדין על החורבן, י"ז בתמוז היה ראשית הפורענות, וגמר הפורענות היה לכאורה בתשעה באב, כי לולא הריגת גדליה לא היה הפורענות גדולה כ"כ, שהיה נמשך האור הראשון לבית השני, אך כיון שהרגו את גדליה וירדו למצרים ולא נשאר גחלת ישראל, נעלמה התקווה האחרונה מקדושת ביהמ"ק השני.

***

סתירה בין הפסוקים

ועתה נתבונן בעזרת השי"ת בענין כללי השייך לעשרת ימי תשובה. בענין דאמרי אינשי בשם הג"מ רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצוק"ל [כן שמע מפיו הג"ר שלמה טנא זצ"ל] ע"פ דברי הגמ' במס' ראש השנה (יח.) וכן במס' יבמות (מט.): ויבואר להלן.

ישנם שני פסוקים שלכאן יש ביניהם סתירה, פסוק אחד אומר (דברים ד, ז) כִּי מִי גוֹי גְדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו פֶּה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאֵנוּ אֵלָיו, מִשְׁמַע שֶׁבְּכָל עַת שִׁיחֻדִּי מִתְפַּלֵּל, הִקְבֵּה קְרוֹב אֵלָיו וְשׁוֹמַע תְּפִילָתוֹ. ומאידך גיסא כתוב (ישעי נה, ו) דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֵהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב, מִשְׁמַע שֶׁלֹּא תִמְיֵד הִקְבֵּה מִקְבֵּל אֶת תְּפִילַת הָאָדָם, רַק בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב, בְּזִמְנָה שֶׁהוּא קְרוֹב, מִשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ זְמָנִים מִיּוֹחֲדִים שֶׁהִקְבֵּה קְרוֹב לָנוּ. וְקִשָּׁה שֶׁהִרִי כְּתוּב שֶׁה' קְרוֹב

קטנות. והקב"ה הבטיח להם הרבה הבטחות טובות, כי עונש החורבן כבר הסתיים וכלה, ואכן הבטיח להם ע"י ירמיה הנביא ברכות לרוב. אך כיון שעזבו את ארץ הקודש וברחו למצרים, היו חמישים ושתים שנה שארץ ישראל הייתה מדבר שממה. ואח"כ כשנבנה ביהמ"ק השני היה צריך ללקט נפזרים, אוסף של אנשים שכבר לא היו קהילה כלל הרבה שנים, והרי ידוע שהרבה יותר קשה לבנות דבר חדש מלהמשיך דבר ישן שכבר קיים.

חורבן הבית התעצם

הירידה הזאת שהייתה בבית שני, שחסרו הרבה ניסים והנהגות שהיו למעלה מדרך הטבע בבית הראשון, וכן כמה ספקות שהיו וכן צרת ההתייוונות, כל זה היה בעוון עזבם את א"י וירידתם למצרים. ונמצא שצרת צום גדליה אינה דבר פשוט כלל, כי הגילויים שהיו בביהמ"ק נפסקו עי"ז, ועל זה אנו מקוננים בצום גדליה אֲבֵלָה נִפְשֵׁי וְחַשֵּׁן תְּאֵרִי, לֹא רַק עַל הֲרִיגַת הַצִּדִּיק בַּלְבַּד, שֶׁהִרִי בַּעוּה"ר הָיוּ עוֹד הֵרֵבָה צְדִיקִים וְקִדּוּשִׁים שֶׁנִּהְרְגוּ, אֲלֵא שֶׁהִשְׁלִיחוּת שֶׁלּוֹ הִיטְתָּה לְהִמְשִׁיךְ אֶת קִדּוּשַׁת בֵּית רָאשׁוֹן לְתַקּוּפַת בֵּית שֵׁנִי, אִילוּ הָיָה כֵּן, הָיָה לָנוּ עוֹד כְּמֵה מֵאוֹת שָׁנִים שֶׁל יוֹתֵר גִּילּוּי אֱלֻקוֹת. וְהַדָּבָר נִתְגַּלְגַּל ע"י בַּעֲלֵי בַחִירָה רַעִים, בְּב' שְׁלִבִּים הָרָאשׁוֹן שֶׁהֲרִיגוּ אֶת גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם, וְהַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ בְּקוֹל הַנְּבִיא וִירְדּוּ לְמִצְרַיִם, וּמִמִּילָא נִפְסְקָה גַחְלַת יִשְׂרָאֵל הַנִּשְׁאֲרָת.

עזרא כבר לא פגש את הקהילה הראשונה

וכלשון המ"ב בשם הרמב"ם (תעניות ה, ב) 'כבתה גחלת ישראל', מהות הגחלת היא שנראית כבויה אבל יודעים שבמעמקיה גנוזה אפשרות להוציא אש. כך היה מספיק לעזרא הסופר רק לנער את הגחלת וללבות את החום של בני ישראל, ואזי הייתה המשכה ישירה מבית המקדש הראשון של שלמה המלך לבית שני. וזה שכתוב שהגזרה הייתה רק לשבעים שנות גלות ולא יותר, אבל כיון שהרגו את גדליה וירדו למצרים, עזרא כבר לא פגש את הקהילה הראשונה ולכן היו בבית שני הרבה חסרונות.

ידעו שבית שני הוא רק זמני

וכתבו היעירות דבש והחת"ס זי"ע ש'ידעי דבר' ידעו כבר בתחילת בנין בית שני שזה רק זמני ולא נצחי, ולכן לא בנו את הביהמ"ק השני כתבנית ביהמ"ק השלישי הכתובה בספר יחזקאל, כי הרגישו שהבנין הזה לא יעמוד לעד, ועל כל זה מקוננים בצום גדליה. והוא חלק ממסגרת התעניות של עשרה בטבת, י"ז בתמוז, ותשעה באב, שהם תעניות על החורבן.

קִרְבִּים אֵלָיו פֶּה' אֶלְהִינוּ בְּכָל קִרְאָנוּ אֵלָיו, כִּי (איוב לו,ה) הֵן אֵל כְּבִיר וְלֹא יִמָּאָס - תְּפִילַת רַבִּים (ברכות ח.), וְזֶה לֹא תְלוּי בְּשׁוּם זְמַן. אֲבָל בִּיחִידוֹת יֵשׁ זְמַן מִיּוֹחַד לִקְבֹּל תְּפִילוֹתָיו, וְהוּא בַעֲשֶׂרָה יָמִים שְׁבִין ר"ה לַיּוֹה"כ, עַל יָמִים אֵלּוּ כְּתוּב דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ קִרְאָהוּ בְּהִיוֹתוֹ קָרוֹב.

בעשי"ת אפשר להתפלל ביחידות?

וּא"כ יֵשׁ לַעֲוֹרֵר שְׁאֵלָה, כְּמוֹכֵן לֹא לַהֲלַכָּה וְלֹא לַמַּעֲשֶׂה, א"כ בַּעֲשִׂי"ת יֵאֵמַר אָדָם לְמָה לִי לַהֲתַפְלֵל בְּצִיבוֹר?! וְהִרִי בִימִים אֵלּוּ הַתְּפִילוֹת מִתְקַבְּלוֹת גַּם בִּיחִיד, א"כ גַּם בְּר"ה וְגַם בַּשַּׁבָּת שׁוֹבָה וְגַם בְּיוֹה"כ יִתְפַּלֵּל בִּיחִידוֹת. מִדּוּעַ בִּימִים אֵלּוּ נִהְגוּ יִשְׂרָאֵל בִּיּוֹתֵר לַהֲתַפְלֵל בְּצִיבוֹר? [וְרַבִּי שְׁלֹמֹה הַנ"ל אָמַר בְּשֵׁם הַגְּרַח"ע שֶׁאֵכֵן בַּעֲשִׂי"ת יֵשׁ לַהֲקֵל בִּיחִידוֹת, וְאֵינוּ לַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּל, כְּמוֹ שִׁית' לַהֲלֹךְ.]

להזכיר י"ג מדות ביחיד?

ב'אֵלִיהָ רַבָּה' ו'אֵלִיהָ זֹטָא' (תְּקַפָּא) יֵשׁ דְּעָה שְׁבִימִים אֵלּוּ מוֹתֵר לְאָדָם לַהֲזַכִּיר י"ג מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים גַּם כִּשְׁהוּא יִחִיד, אִף שְׁבִימִי הַסְּלִיחוֹת שֶׁלִּפְנֵי ר"ה אֵין אֹמְרִים י"ג מִדּוֹת בִּיחִידוֹת, לְאַחַר ר"ה מוֹתֵר לֹמַר בִּיחִידוֹת, כְּמֵאִמְרָם ז"ל שֶׁבַעֲשִׂי"ת יֵשׁ לִיחִיד תּוֹקֵף שֶׁל צִיבוֹר.

אין דבר שבקדושה פחות מעשרה

אִמְנָם בְּפִרִי מִגְדִּים כְּתוּב שֶׁאֵין לְנַהוֹג כֵּן לַמַּעֲשֶׂה. כִּי יֵשׁ שְׁנֵי עֲנִינִים בְּצִיבוֹר, הָאֶחָד הוּא שֶׁהַקֵּב"ה קָרוֹב לְשׁוֹעֲתָנוּ, לְגַבִּי זֶה בַּעֲשִׂי"ת כָּל יִחִיד זֹכֵה לִכַּח שֶׁל צִיבוֹר, אֲבָל יֵשׁ הַלָּכָה נּוֹסֶפֶת שְׁדַבֵּר שֶׁבְּקִדּוּשָׁה צָרִיךְ מִנִּין עֲשָׂרָה, לֹא מִצַּד קִבְּלַת הַתְּפִילָה אֲלֵא מִצַּד וְנִקְדָּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (וַיִּקְרָא כַבֵּל), שֶׁאֵין דְּבַר שֶׁבְּקִדּוּשָׁה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה (בְּרֻכּוֹת כֵּא), וְלָכֵן צָרִיךְ לַהֲתַפְלֵל בְּצִיבוֹר גַּם בַּעֲשִׂי"ת כְּדֵי שִׁיּוּכֵל לֹמַר קִדִּישׁ קִדּוּשָׁה וּבְרַכּוֹ וְגו'.

י"ג מדות הן תפילה או דבר שבקדושה?

וְלַעֲנִין י"ג מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים נִחְלָקוּ אִם זֶה נִחְשָׁב כְּתְּפִילָה או כְּדַבֵּר שֶׁבְּקִדּוּשָׁה, אִם זֶה תְּפִילָה, א"כ בַּעֲשִׂי"ת אֵין צָרִיךְ מִנִּין, אֲבָל נִקְטִינָן כְּדַעַת הַרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּבָה (ח"א רִיא) הַמּוֹבָאָה בְּבֵית יוֹסֵף (או"ח תְּקַסָּה,ה) שֶׁיֵּשׁ לֵהֵן דִּין דְּבַר שֶׁבְּקִדּוּשָׁה, וְלָכֵן אִף בַּעֲשִׂי"ת צָרִיךְ צִיבוֹר כְּדֵי לַהֲזַכִּיר.

מותר להאריך בתפילה על חשבון שאר המתפללים?

אִמְנָם עֲדִיין יֵשׁ מִקּוֹם לְשֹׂאוֹל הָאֵם בְּאִמְתָּה יֵשׁ מִקּוֹם לַהֲקֵל בַּעֲשִׂי"ת וְלַהֲתַפְלֵל בִּיחִידוֹת? וְכַגֵּן לְגַבִּי הָאֵ דְאִמְרוּ בְּשֵׁם מֶרֶן הַחֲזו"א זי"ע שֶׁבְּתְּפִילָה בְּצִיבוֹר לְפַעֲמִים מִצַּעַר אֶת חֲבֵרוֹ כִּשְׁמִתְפַּלֵּל מֵאֵד בְּאַרְיֻכּוֹת, כַּגֵּן כְּשִׁישׁ בְּדִיוֹק עֲשָׂרָה, וְהוּא יוֹם הַמּוֹתֵר בַּעֲשִׂי"ת מִלֵּאכָה וְאֶחָד הַמִּתְפַּלְלִים רּוֹצֵה לַהֲאָרִיךְ

אֵלֵינוּ בְּכָל קִרְאָנוּ אֵלָיו, מִשְׁמַע שְׁתַּמִּיד הוּא קָרוֹב אֵלֵינוּ וְלֹא רַק בְּהִיוֹתוֹ קָרוֹב.

למה מנשה הרג את ישעי הנביא?

וּבִגְמ' בִּיבְמוֹת כְּתוּב שֶׁמִּנְשָׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה שָׁאֵל זֹאת אֶת יִשְׁעִי הַנְּבִיא שֶׁהִיָּה זָקֵנוּ - אֲבִי אִמּוֹ, וְעַפ"ז קִבַּע שְׁדַבְּרִיו בְּפִסּוֹק דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ סוֹתֵרִים אֶת דְּבָרֵי מֹשֶׁה רַבִּינוּ, עַד שֶׁמִּמְחַמֵּת קוֹשִׁיא זֹאת דִּן אֶת זָקֵנוּ יִשְׁעִי הַנְּבִיא כְּנְבִיא שֶׁקָּרָח"ל, וְהִרְגוּ.

מנשה קרא לה' רק מתוך הנחשתים

פְּנִימִיּוֹת הַדְּבָרִים, שְׁאֵלָה זֹו נִגְעָה מֵאֵד לִלְבוֹ שֶׁל מִנְשָׁה, שֶׁהִרִי הוּא עֶבֶד מֵאֵד הַרְבֵּה עֲבוּדָה זָרָה, וְלֹא קָרָא לַהֲשִׁי"ת אֲלֵא רַק בַּשַּׁעַה שֶׁמֶלֶךְ בָּבֶל אָסַר אוֹתוֹ בְּתוֹךְ דּוֹד נַחוּשְׁתִּים עַל הָאֵשׁ, בְּרַגַּע הָאֲחֵרוֹן לְפָנֵי שְׁנִצְלָה וְנִשְׁרָף, אִזּוּ מִנְשָׁה קָרָא לְקַב"ה שִׁיִּקְבֹּל תְּשׁוּבָתוֹ. כְּמ"ש (דְּה"י ב,לג,יא) וַיָּבֵא ה' עֲלֵיהֶם אֶת שְׁרֵי הַצָּבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיִּלְכְּדוּ אֶת מִנְשָׁה בְּחָחִים וַיֹּאסְרוּהוּ בְּנִחְשְׁתִּים וַיִּזְלִיכוּהוּ בְּבָלָה, וַיִּקְהָצֵר לוֹ חֵלָה אֶת פְּנֵי ה' אֶלְהֵיו וַיִּפְנֶעַ מֵאֵד מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו, וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיַּעֲתֵר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיִּשְׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיַּדַּע מִנְשָׁה כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים.

אֵלֵהִים קִרְבִּים אֵלָיו - גַּם בְּהִיוֹתוֹ חוֹטָא וּמַחֲטִיא

אֵלּוֹ הַהִנְהָגָה הֵייתָה רַק כְּדַבְּרֵי יִשְׁעִי הַנְּבִיא דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ קִרְאָהוּ בְּהִיוֹתוֹ קָרוֹב, תְּפִילָתוֹ שֶׁל מִנְשָׁה לֹא הֵייתָה מִתְקַבְּלַת, לָכֵן מִנְשָׁה הִתְעַקֵּשׁ לִקְיִים אֶת דְּבָרֵי מֹשֶׁה רַבִּינוּ כִּי מִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קִרְבִּים אֵלָיו פֶּה' אֶלְהִינוּ בְּכָל קִרְאָנוּ אֵלָיו, הֵייוּ אִפִּילוֹ לְאַחַר שְׁחָטָא אֲלָף פַּעֲמִים וְהַעֲמִיד צֶלֶם בְּהִיכָל, וְאִפִּילוֹ חוֹטָא וּמַחֲטִיא וְאִפִּילוֹ וְאִפִּילוֹ וְאִפִּילוֹ וְכו', אַעֲפ"כ ה' אֲלִקְנוֹ קָרוֹב אֵלֵינוּ בְּכָל קִרְאָנוּ אֵלָיו.

תחושה פנימית של חוטא שעתידי לשוב

וְאִכֵּן מִנְשָׁה גִילָה בְּפוּעֵל שְׁדַבְּרֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ צִדְקוֹ, בְּכָל קִרְאָנוּ אֵלָיו, וְהוּא הִרְגִּישׁ בְּפְנִימִיּוֹת נַפְשׁוֹ שֶׁהַקּוֹשִׁיא הַזֶּה נּוֹגַעַת לְתַכְלִיתוֹ הַסּוּפִית, וְלֹא שֶׁהוּא קִינָא לְכַבּוֹדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ, שֶׁהִרִי בְּאוֹתָהּ שַׁעַה הִיָּה רִשְׁעָה גְמוּר וְעֶבֶד עֲבוּדָה זָרָה, וּמֹשֶׁה רַבִּינוּ הַזֶּהִירָנוּ הַרְבֵּה מֵאֵד שֶׁלֹּא לַעֲבֹד ע"ז, אִיךְ לַפְתַּע קִינָא לְכַבּוֹד דְּבָרֵינוּ שֶׁל מֹשֶׁה, אֲלֵא שֶׁהִרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא זָקוֹק מֵאֵד לְפִסּוֹק שֶׁל בְּכָל קִרְאָנוּ אֵלָיו.

אֵל כְּבִיר לֹא יִמָּאָס תְּפִילַת רַבִּים

נַחֲזוֹר לְדַבְּרֵי הַגַּמ', מַה בְּאִמְתָּה הַתְּשׁוּבָה לְסִתִּירָה הַזֹּאת, וְהִרִי דְבָרֵי יִשְׁעִי אִמְתָּה וְדַבְּרֵי מֹשֶׁה רַבִּינוּ אִמְתָּה. וְתִרְצוּ בְּגַמ' 'כֵּאֵן בִּיחִיד כֵּאֵן בְּצִיבוֹר', כְּשֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלְלִים בְּמִנִּין עֲשָׂרָה, הֵם תַּמִּיד בְּבַחֲנִית כִּי מִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים

מהרש"א שבשעה שהציבור מתפללים נפתחים שערי תפילה, והתפילות מתקבלות ביותר, כי מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו. ולכן אמרו לרב נחמן שיברר מתי מתפלל הציבור - ויתפלל עמהם.

ולכא' י"ל שענין כזה אינו שייך בעשי"ת, שהרי זה פשוט שרב נחמן לא יוכל לומר דברים שבקדושה בביתו ביחידות, גם אם יתחבר ויתפלל שמונה עשרה בעת הרצון בשעה שהציבור מתפלל. אבל בעשי"ת אינו נצרך לכך. כי בימים אלו מתקבלת גם תפילת היחיד בשלימות כמו בציבור.

למה בר"ה בני העיר כופין על תפילה בציבור?

ונחזור לענייננו. והרי המנהג הפשוט בכל ישראל להתפלל בציבור בעשי"ת, אין לך יום כנופיא כמו ראש השנה ויוה"כ, וכן כתוב בשו"ע⁹ שהיה חיוב לכפות בני העיר זה על זה שיהיה מנין בכל כפר ובכל מושב, וצ"ע מה הענין בזה, והרי ר"ה ויוה"כ הם מעשי"ת ודין היחיד כדין הציבור. ואם משום דברים שבקדושה אין חילוק בין יוה"כ לחמשה עשר בטבת, אלא מאי שהם רוצים שיתקבלו תפילותיהם, וא"כ מה הענין בזה, והרי חז"ל אמרו שבעשי"ת תפילות היחיד מתקבלות כתפילות הציבור?

צבור צריך לצעוק בלב שלם?

ואולי יש ליישב ע"פ יסוד דברי הרמב"ם (תשובה ב,ו) וזלה"ק 'אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר דרשו ה' בהמצאו במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה וצועקין **בלב שלם** הם נענין שנאמר כה' א'להינו בכל קראנו אליו'. רבינו הרמב"ם מדגיש שהציבור נענה בכל עת כשהם צועקין בלב שלם, ותפילתו היחיד בעשי"ת מתקבלת מיד. והקשה הגרעק"א זי"ע בגליון שם וכי ציבור צריך לצעוק **בלב שלם** כדי שיהיו נענין? והרי בגמ' תענית (ח) כתוב להדיא שאין הציבור צריכין לב שלם כדי שתתקבל תפילתו?

תפלת ציבור נשמעת גם כשאין ליבם שלם

וכן הוא לשון הגמ' שם: 'רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר נשא לבבנו אל כפים, איני?! והא אוקים שמואל אמורא עליה ודרש ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא

בתפילה, ונמצא שהוא מצער את שאר המתפללים, ומצאנו שחז"ל חסו על טירחא דציבורא ועל ביטול מלאכה לעם, ומשום כך בשני וחמישי לא מוסיפים על ג' עליות, וא"כ יש שאלה איך יאריך בתפילתו על חשבון שאר המתפללים.

היכן מומלץ להתפלל מנחה בערש"ק?

ודעת הגר"א שאם הוא סיים שמונה עשרה ורוצה לומר תחנונים אחר התפילה, אם התחיל החזן חזרת הש"ץ אסור לו לומר תחנונים אחר התפילה, כי המצוה הגדולה ביותר באותה שעה, היא לשמוע היטב חזרת הש"ץ. ונמצא שלפעמים תפילה בציבור מגבילה את האדם שחפץ להאריך יותר בתפילה. והחזו"א דיבר על ענין זה עם תלמידיו, ואמר שלדעתו מותר לאדם להתפלל תפילה אחת בשבוע ביחידות, ובה יאריך כאוות נפשו באריכות גדולה מאד. וכששאלו אותו בחורים באיזו תפילה מתוך תפילות השבוע כדאי לעשות כן, המליץ להם החזו"א על תפילת מנחה בערב שבת קודש, אז אין סדר לימוד בישיבה, ואפשר להכנס לאיזה בית מדרש ולהתפלל ביחידות באריכות גדולה כרצונו. ואח"כ ישלים קדושה עם מנין. ואמר שההמלצה הזאת אינה לבחורים חסידים שנוהגים שמנחה בערב שבת היא חלק מקבלת שבת, ואומרים לפני זה הודו בהתלהבות, ולכן היא 'תפילה ציבורית', אבל בני תורה שמתפללים מנחה גדולה בימי שישי, המליץ להם על תפילה זאת.

תפילה בציבור אפילו כשמפסיד הכוונה

עכ"פ שמענו מכאן שאע"פ שבשו"ע כתוב שצריך להתפלל ג' תפילות במנין, ואין להתפלל ביחידות, אעפ"כ בתפילה ביחידות יש גם איזו מעלה. ואם אמרנו שהחזו"א התיר תפילה אחת בשבוע, נאמר שרבי חיים עוזר התיר בעשי"ת ב' או ג' תפילות שמונה עשרה, כגון שילך למקום מיוחד שמסוגל לתפילה בהתעוררות, ויתפלל כל היום כולו. כי בימים אלו יש לכל יחיד ויחיד כח של ציבור. ואם בכל ימות השנה אנו משועבדים לתפילה בציבור אפילו תמורת תפילה בכוונה, לא כן בעשי"ת. וכמובן שרבי חיים עוזר לא התיר זאת למי שרוצה למהר בתפילה ביחידות כדי לפרוק ממנו עול תפילה בציבור, חס ושלום! אלא לשם התפילה בהתפשטות הגשמיות ודביקות עליונה.

לברר מתי הציבור מתפלל

בגמ' ברכות (ז:): מצאנו ששאלו את רב נחמן מאי טעמא לא אתי מר לבי כנישתא לצלויי, וכו', ולימא ליה מר לשליחא דצבורא בעידנא דמצלי צבורא, ליתי ולודעיה למר אמר ליה מאי כולי האי אמר ליה דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב ואני תפילתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפלל. וביאר

9 **שולחן ערוך** (או"ח נה,כא) עיר שאין בה אלא עשרה, ואחד מהם רוצה לצאת בימים הנוראים, מחייבין אותו לישראל או להשכיר אחר במקומו.

עיר הנדחת עשו עצמם כאילו שבים בתשובה, גם מועיל להצילם ממיתה.

ווידוי פה בציבור - על וידוי פה ביחיד

ובזה יש לנו חיזוק גדול למעלת התפילה בציבור, כי התפילות בציבור מתקבלות אפילו כשאנחנו בלב שלם, וכמו שאחד הקשה איך אנו אומרים ביוה"כ 'על חטא שחטאנו לפניך בווידוי פה' וכי על האמירה הזאת עצמה אין צריך להתוודות כן? אלא שמתוודים בציבור על הווידוי שעשה בלילה בק"ש שעל המיטה ביחידות בלי כוונת לב, או ב'אשמנו' דקודם תיקון חצות, על אותו וידוי פה מתוודים ביוה"כ, ובזכות הציבור הקב"ה מכפר אף כשלו לא נכון עמו כמבואר לעיל.

התשובה קודמת לעולם ולהגיון

ואף שאין לנו הבנה ושכל בזה, הרי כל ענין התשובה הוא כחק בלי טעם, גם כשחטא ופשע הרבה מאד, בשעתא חדא וברגע חדא שהוא שב להשי"ת, הרי הוא מתקן הכל, והתשובה קדמה לעולם (פסחים נד). וממילא גם וידוי פה בלי דעת ולב, כיון שהוא בציבור, מתקבלת תשובתו. וכדברי הרמב"ם בענין עיר הנדחת.

בעשי"ת - ציבור אינו צריך צעקה מכל הלב

ועתה נשוב לתשובת הגרעק"א על הסתירה לרמב"ם מדברי הגמ' אם ציבור צריך לב שלם או אף אם לבו לא נכון עמו, הוא רחום מכפר. וכתב הגרעק"א שכבר הקשה כן הג"מ רבי חיים אלפנדר זי"ע ותיירץ שני תירוצים, התירוץ השני הוא החילוק בין שאר ימות השנה לעשי"ת, ובגמ' מדובר על עשי"ת, ולכן אין הציבור מוכרחים לכוונת לב, והרמב"ם דיבר על שאר ימות השנה, שאז גם הציבור צריך צעקה בכל הלב.

גם לציבור יש הבדל בין עשי"ת לכל השנה

כי כמו שמצאנו חילוק ראשון בין עשי"ת לשאר ימות השנה בענין תפילת היחיד, שבעשי"ת אף ביחידות הוא בכלל קרבת ה' לקבל תפילתו, משא"כ בשאר הימים דווקא בציבור, כמו כן יש חילוק בציבור עצמו בין עשי"ת לשאר הימים, והרמב"ם דיבר על כל ימות השנה שבהם הציבור צריך לב שלם, וכלשון הפסוק בפרשת ואתחנן (ד, כט) **וּבְקִשְׁתֶּם מִשֶּׁם אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצָּאתָ כִּי תִדְרָשׁוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ**, הרי להדיא שגם ציבור צריך לב ונפש. וכ"כ (ישעי' כט, יג) **יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִיו וּבִשְׁפָתָיו כְּבֹדוֹנִי וְלִבּוֹ רֵחַק מִמֶּנִּי וְתִהְיֶה יְרֵאתָם אֹתִי מִצֹּת אֲנָשִׁים מִלְמָדָה, לָכֵן הִנְנִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפְלֵא וּפְלֵא... וְמָה שֶׁאִמַּר שְׁמוּאֵל (תענית ח.) וְהוּא רָחוּם יִכְפֹּר עֲוֹן (תהלים עח, לח) אפילו כשלו לא נכון עמו, מיירי בתפילת הציבור**

נאמנו בבריתו ואף על פי כן והוא רחום יכפר עון וגו' לא קשיא כאן ביחיד כאן בציבור. ופרש"י: 'ולבם לא נכון עמו' - עם הקדוש ברוך הוא: ואף על פי כן - כתוב בסמוך והוא רחום יכפר עון ושומע תפלתם, והיכי אמרת שאין תפלתם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו כלומה שנפשו מכוונת בכפו: בציבור - תפלתם נשמעת, ואף על פי שאין לב כולם שלם, כדכתיב ויפתוהו בפיהם בדברים, לשון רבים: ביחיד - אינו אלא אם כן לבו מכוון'.

יחיד צריך לשים נפשו בכפו

על המתפלל ביחידות אמר רב אמי שאין התפילה מתקבלת רק כשמים נפשו בכפו, כלומר שמתפלל בכל כוונת נפשו. והא דאמר שמואל 'ולבו לא נכון עמו' - והוא רחום יכפר' היינו בתפילה בציבור. ומכאן הקשה הגרעק"א על לשון הרמב"ם שהציבור נעניין רק כשצועקין בלב שלם?

לאחר התראה ומעשה - מועילה תשובה להציל מעונש?

ולפני שנזכיר את התירוצים של הגרעק"א נקדים מדברי הגאון רבי יהושע מקוטנא זי"ע בהגהותיו על הרמב"ם, הרמב"ם (ע"ז ד, ה) כתב בענין עיר הנדחת, שאם בית דין שמעו על עיר שכולה או רובה נפלו בע"ז, בית דין שולחים שלוחים להחזירם בתשובה, אף שכבר קבלו עליהם עדות שהם עבדו ע"ז, וז"ל: 'אחר כך שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהירם ולהחזירם אם חזרו ועשו תשובה מוטב ואם יעמדו באוולתן בית דין מצווין לכל ישראל לעלות עליהן לצבא והן צריין עליהם ועורכין עמהן מלחמה עד שתבקע העיר'. והראב"ד חלק וכתב 'אחר כך שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהיר אותן ולהחזירן אם חזרו ועשו תשובה מוטב, א"א טוב הדבר שתועיל להם התשובה, אבל לא מצאתי תשובה מועלת אחר התראה ומעשה'. בכל הש"ס לא מצאנו שבמקום שהיו עדים והתראה על מעשה עבירה במזיד, עדיין מועילה תשובה להינצל ממיתת בית דין. וכאן פסק הרמב"ם שמועיל להם תשובה גם לאחר התראה ומעשה.

תשובת הציבור מועילה אף כשאין ליבם שלם

ותירץ רבי יהושע'לע קוטנער בגאונותו ע"פ דברי התשובה הנודעת בנודע ביהודה [בענין תשובה] (או"ח לה) שבבית דין של מטה לא מועיל תשובה להפטור ממיתת בי"ד, משום שה' יראה ללבב אבל האדם יראה רק לעיניים ואין הדיינים יכולין לדעת אם התשובה הייתה שלימה, ולכן בי"ד אינו יכול לפטור אותו ממיתת בי"ד כששב בתשובה. אך הני מילי ביחיד, אבל בעיר הנדחת מדובר על ציבור שחטאו בע"ז רח"ל, והרי אמר שמואל שאפילו אם לבם לא נכון עמו, אעפ"כ והוא רחום יכפר עון, וממילא אפילו אם

בלבו של יהודי 'עומק' מיוחד לאותו יום, שבאותו העומק הוא צועק 'רצוננו לעשות רצונך'.

לפרק י' שכבות של הסתרה

במשך כל ימות השנה המעמקים מכוסים בחומריות וחיצוניות, וגם כשעומד ומתפלל לפני ה', העומק הפנימי מכוסה וגנוז וטמון במעמקיו. אך בעשי"ת מתגלים עשרה מיני עומקים שבנפש האדם, יש עומק ראשית ויש עומק אחרית, עד י' לשונות של עומק. ישנו יהודי שהתגשם כ"כ עד שאפילו אם תחפור ותוריד מנפשו ד' שכבות של חומה, לא תמצא את מעמקיו, אך כשתסיר מנפשו ו' שכבות, כבר יתגלו מעמקיו. כך יש רחוקים ביותר שתשעה שכבות שהוסרו מנפשו עדיין לא נבעו מצפוניו, עד שהורידו עשרה הסתרות מנפשו ונתגלה 'גחלת ישראל הנשארת' ביום הכיפורים.

בסוף ימצאו את הטוב

וכדברי הרבי רבי אלימלך זי"ע שאפילו אדם הרחוק מאד מאד, ונראה כאילו שאין לו שום זכר ליהדות, אעפ"כ כשחופרים לעומק הכי עמוק שבנפשו, בסוף ימצאו את הטוב שבו.

בגלוי קראתי לסטייק ולדולר...

ולכן בעשי"ת אומרים ממעמקים קראתי, כי לא ממעמקים לא קראתי, שם קראתי אל הסטייק, אל הדולר, אל הכבוד, ושאר הבלי עולם, אך ממעמקים אני כן קורא לה', ומצפה אליו בהשתוקקות כזאת כמו משמרים לפקר שמרים לפקר.

ביום הקדוש - גילוי הנקודה הפנימית

והנה כדי לגלות את העומק הזה, צריך לגלות את מצפוניו של כל אחד לפי מדרגתו. ביוה"כ כולם מגיעים לביהמ"ד, אפילו מי שלא נתגלו מעמקיו בתשעת הימים הראשונים, כי בר"ה הוא בילה סופ"ש במלון בטורקיה, שבעומק הראשון והשני עדיין אין נתגלה פנימיותו. כשזוכים לחיות עוד יום ועוד יום מעשי"ת, עד שמגיעים ליום הקדוש הבעל"ט, בו מתגלה הנקודה הפנימית של היהודי שאינו יכול להסתתר, וממילא הוא יגיע לבית המדרש למרות שהוא בעצמו אינו מבין איך ולמה.

רק מבחוץ זה נראה שקר

ובזה מובן מדוע הקב"ה מקבל תפילת הציבור בעשי"ת גם במצב של 'ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו', כי כשמתגלים המעמקים נודע דבר חדש, כי מה שהיה 'בלשונו יכזבו לו' באמת אינו כזב כלל, מה שהוא אומר בפיו בחיצוניות, בשפתיו כבדוני, מתאים ומתחבר יחד עם העומק הפנימי שבפנימיותו.

בעשרת ימי תשובה. שהרי יש פסוקים שמשמע שציבור צריך לב שלם, ומאידך יש פסוקים שמשמע שציבור לא צריך דווקא לב שלם, ותירצו הגרעק"א ורבי חיים אלפנדר זי"ע שכשם שליחיד יש הבדל בין עשי"ת לכל השנה, כך גם לציבור יש הבדל, שבכל השנה מתקבלות תפילות הציבור כשזוכים להתפלל בלב אמת, וככתוב לכל אשר יקראוהו באמת, ולוואי שנזכה להתפלל בלב שלם באמת. אמנם בעשי"ת יש חידוש גדול שאף ציבור שאינם מתפללים בלב שלם, תפילתם מתקבלת.

לא כדאי להפסיד את מעלת הציבור בעשי"ת

ונשוב לשאלה שעוררנו לעיל, שמא בשבוע זה נתפלל ביחידות, שהרי התפילה מתקבלת גם ביחידות בשבוע זה. התשובה היא שלא כדאי להפסיד את המתנה הגדולה הזאת שיש לציבור בעשי"ת, שהקב"ה מקבל את תפילת הציבור גם כשמתפללים בלי לב.

העברנים מכוונים את ליבם!?

ולכן אומרים בתחילת יוה"כ על דעת המקום ועל דעת הקהל אנו מתירין להתפלל עם העברנים, והרי ליבם של העברנים אינו בתוך התפילה, ויתכן שגם בשעת התפילה הוא כבר מתכנן את הביקור בתיאטרון שלאחר יוה"כ רח"ל. אלא שבעשי"ת יש כלל מיוחד, שאף אם באו למצב של 'ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו', מתקבלים תפילת הציבור בעשי"ת באהבה גדולה.

והוא רחום יכפר עון דחסרון כוונת הלב

אבל ליחיד אין את הענין הזה אפילו בעשי"ת, כי בגמ' (תענית ח) אמרו חז"ל 'כאן בציבור כאן ביחיד' שהיחיד כן צריך דווקא כוונה, הרי זה מדובר על עשי"ת, שהיחיד שיתפלל בכוונה תתקבל תפילתו בעשי"ת. אבל אין לנו להתפלל ביחידות בעשי"ת, כי יש לנו מעלה מיוחדת בתפילה בציבור בעשי"ת שהקב"ה מכפר עון דחסרון כוונת הלב, אפילו יאמר רק 'יודי פה' הוא מקובל ומרובה.

בכל יום מעשי"ת מגלים מעמקים נוספים

וצריך להבין פנימיות הדברים מדוע עשה ה' כך, שלציבור יש כח של קרבת ה', ולעשי"ת יש כח של קרבת ה', וכשמחברים את שני המעלות הללו, מתקבלים תפילות הציבור גם במצב של 'ולבו לא נכון עמו'. אף שתשובה היא חק בלי טעם, האין תשובה מאהבה מהפכת זדונות לזכויות? הרי הם חוקים ראשונים מלפני הבריאה. אך יש להבין קצת ע"פ דברי האריז"ל שבעשי"ת אומרים בין שתבח ליוצר מזמור שיר המעלות ממעמקים קראתי, ה' ומבואר בסידור האריז"ל שבכל יום מעשי"ת מתגלה

בתפילה לבחינת 'משים נפשו בכפו', משמע שמתפלל עם הנשמה בידו, כל התפילה מתחילה ועד סוף בתכלית הכוונה בשלימות. אחת מהן לא נעדרה. ולואי שנזכה לזה. והרי בני אדם אנחנו, גם בר"ה ויוה"כ המחשבות בראש פורחות לכל כיוון. וכ"ש כשיש בר"ה סעודות דשנות, ויש הפסקות בין התפילות וכו'. אעפ"כ בעשי"ת יש מעלה לציבור, שאף אם הכוונה לא הייתה שלימה, התפילה מתקבלת באהבה.

ולא יעיר כל חמתו

ראיתי בדברי החיד"א זי"ע שהביא בשם שני צדיקים, האחד הוא מספה"ק 'שארית יעקב' להג"מ רבי יעקב אלגאזי מירושלים זי"ע, והשני 'המעלות לשלמה' להג"מ רבי שלמה לניאדו זי"ע, שכתבו לבאר דברי הגמ' (תענית ח) שאין הכוונה שתפילת הציבור מתקבלת גם כשאין להם כוונת לב בתפילה, אלא שהוא למחצה בלבד. וכלשון הכתוב 'ולבם לא נכון עמו', והוא רחום יכפר עון ולא ישחית, והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו, כלומר שתפילת ציבור בלא לב פועלת רק למחצה שאינו מעורר כל חמתו. ולכן אין לטעות ולומר שבתפילה בציבור אין צורך כלל בכוונה. חס ושלום.

אחד מהקהל מכוון

עוד כתבו לדייק מדברי רש"י במס' תענית שם שבתפילת ציבור די להם באחד מתוך הקהל שמכוון בכל לב, וכ"כ הגרעק"א זי"ע, כי רש"י כתב 'בציבור תפילתן נשמעת ואע"פ שאין לב כולם שלם', משמע שהחלק מהציבור, כן צריך שיהא לבם שלם, ולכן ככל שהציבור יותר גדול, יש יותר סיכוי שיהיו ביניהם אנשי מעלה שלבם שלם.

בעשי"ת - ציבור אינו צריך לב שלם

והרי לנו ב' תירוצים בדברי הגרעק"א על הדף, האחד ע"פ דברי הרמב"ם שציבור צריך לב שלם, כי צריך שיהיו ביניהם כאלו שיהיה לבם שלם. והשני שבעשי"ת הציבור אינו צריך לב שלם. והרמב"ם דיבר רק לגבי שאר ימות השנה.

שהציבור יהיו בשלום זה עם זה

רבי יעקב אלגאזי תירץ שם עוד, דהא דכתב הרמב"ם 'לב שלם' אינו מדבר על כוונת התפילה, אלא שהלבבות של הציבור יהיו בשלום זה עם זה. בתהילים כתוב שהקב"ה מרחם ומכפר על ש'לבו לא נכון עמו', היינו שלא היה הלב מכוון כראוי לפני ה', על זאת הקב"ה מוותר בציבור, גם בלי כוונה. אבל מש"כ הרמב"ם 'כל זמן שצוהקין בלב שלם', היינו שהציבור חיים בשלום זה עם זה, אבל אם יש מריבות ומחלוקות ביניהם ח"ו אין לזה כח הציבור, ירחם ה' על עמו.

פנימיות הלב שבלבו של הלב

כי עיקר הפגם הוא כשהפה מדבר דבר אחד, והלב עסוק בדבר אחר. אך כשהפה מדבר טוב, והלב רחוק מאלו הדברים לגמרי, אבל הפנימיות של הלב שבלבו של הלב, מחוברת מאד לדיבורים הטובים שבפה. א"כ מתחבר העומק הפנימי לדיבור החיצוני. ואין כאן סתירה בין מחשבות לבו לבין 'רצוננו לעשות רצונך', אף שאני מתפלל ומתנענע והראש נמצא במקום אחר, אומר 'השיבנו' בפה והלב עדיין לא רוצה לשוב בתשובה, מ"מ העומק שמתגלה בעשי"ת וביוה"כ, בוודאי כן מחובר לשפתותיך, דבש וחלב תחת לשונך. כי בעומק עמקי הנפש הוא בוודאי חפץ בקרבת אלקים.

גילוי עומקים נסתרים גם לאדם עצמו

ואשע"כ עתה בעשי"ת כשמתפללים בציבור מתחברים כל חלקי הטוב, הן זכות הציבור שיש בו תמיד קרבת אלקים, והן קרבת אלקים דעשי"ת, שהאריז"ל מגלה שבימים אלו מתגלים עומקים נסתרים שבעמקי עמקים שבנפש מישראל. וכדי שיוכלו לדון את האדם ע"פ העומק הטוב הזה, צריך שזה יהיה גלוי לא רק כלפי מעלה אלא גם כלפי האדם עצמו, ובימים אלו המעמקים האלו מתגלים גם לאדם עצמו. וממילא בוודאי טוב לזכור את דברי הגרעק"א והגר"ח אלפנדרי שאעפ"כ יש מעלה בציבור גם בעשי"ת.

למה כתוב בלשון יחיד?

בעין יעקב על דברי הגמ' הנ"ל (ר"ה יח) כתוב בפירוש של הג"מ רבי יאשיהו פינטו זי"ע, דלכא' קשה אם היחיד מתקבל בעשי"ת, א"כ היה צ"ל בלשון יחיד **דרוש** ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיּוּתוֹ קְרוֹב, מדוע נקט **דְּרָשׁוּ, קְרָאָהוּ** בלשון רבים?

גם יחיד וגם ציבור מתעלים

ותירץ בקצרה 'אע"פ שרבים נענים בכל זמן, יש להם תוספת מעלה כשידרשו את ה' ברבים בעשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ. אך לא גילה מהי תוספת המעלה הזאת, רק דייק מלשון הכתוב שיש מעלה בציבור, שהרי המשך הכתוב מדבר בלשון יחיד, **יַעֲזֹב רָשָׁע דִּרְפוֹ וְאִישׁ אֶן מִחֻשְׁבָּתוֹ יֵשֵׁב אֶל ה' וְיִרְחַמְהוּ** הכל לשון יחיד, רק בתחילת ההפטרה כתוב לשון רבים, ללמדנו שגם בעשי"ת יש מעלה מיוחדת לציבור. כי לא שייך לומר שהיחיד מתעלה בעשי"ת במעלה יתירה, והציבור נשאר על עמדו הראשון.

המחשבות בראש פורחות לכל כיוון

וכאמור שאפילו כשהתפילות הם בלי לב, הרי הם מתקבלות באהבה בעשי"ת. אמנם בדרך כלל בעשי"ת יש יותר כוונה, אך אעפ"כ עדיין לא הגענו להוראת חז"ל שצריך לבא

והמנהג שלנו. דעת רבינו תם היא, שאם בין ר"ה ליוה"כ יש שבת, וגם בין יוה"כ לסוכות יש שבת, כמו בשנה זו, אזי מפטירין בשבת פ' וילך ב'דרשו ה' בהמצאו, ובשבת הבעל"ט 'שובה ישראל', כי לפני יוה"כ יש להפטיר בעניינא דיומא 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב' שחז"ל פירשוהו על עשי"ת. ואחר יוה"כ אומרים 'שובה ישראל', להכין את הלב לשוב בתשובה מאהבה בחג הסוכות, כעיי"ז מבואר בתוס' הרא"ש.

בחג נידונים על המים

אך בתוס' מבואר משום שבאותה הפטרה כתוב 'ונתתי לך יורה ומלקוש' כנודע לאלו שקוראים את הפטרת שובה 'הארוכה' הן מספר הושע והן מספר יואל ומיכה, ושם כתוב 'יורה ומלקוש' ובסוכות נדונין על המים, לכן יש לקרוא 'שובה ישראל' קודם חג הסוכות.

בצום גדליה קוראים 'דרשו ה' בהמצאו'

ואמר רבינו תם שאם אין עוד שבת בין יוה"כ לסוכות אזי מפטירין 'שובה ישראל' בשבת דעשי"ת, וסמכין על הפטרת צום גדליה שקראנו בה 'דרשו ה' בהמצאו'. והרי תרתי דתיובתא. [ונמצא דלפעמים מקדימים שובה לדרשו כשחל ג' תשרי בשבת].

'שובה ישראל' לפני ראש השנה

ובתוס' שם כתבו עוד שיטה בזה, דעת ר' החובל ההופך ומבלבל' לדעתו מפטירין שובה ישראל לפני ראש השנה, כלומר שיש רק ו' דנחמתא בין ת"ב לר"ה ולא ז', כי שבת לפני ר"ה קוראים 'שובה ישראל', ובשבת דעשי"ת 'דרשו ה' בהמצאו', והנחמה השביעית 'שוש אשיש' קוראים בין יוה"כ לסוכות. בתוס' הרא"ש מגלה שזו דעת רבינו ניסים זי"ע ב'מגילת סתרים' שלו. ותוס' הקשו עליו שזה נקרא 'הופך ומבלבל' שמפסיק בין הנחמות.

רבינו תם - עם ישרים נחתם

ולמעשה נקטו התוס' רק כדעת רבינו תם וסיימו בלשון מליצה 'עם ישרים נחתם'. כי רבינו תם נקרא ע"ש תמימות וישרות, כדכתיב (משלי יא, ג) תִּמְתֵּם יִשְׂרָאֵל תִּנְחָם, ועל זאת מתפלל שנזכה להיחתם עם ישרים, כלומר עם דעת רבינו תם. דתחילה 'שוש אשיש' להשלים ז' דנחמתא, ואח"כ ב' דתיובתא, דרשו ושובה. ולפי דעת רבינו תם נמצא שבשבת זו הבעל"ט לא מפטירין 'שובה ישראל' אלא 'דרשו ה' בהמצאו', כי בשנה כזאת יש שבת בין יוה"כ לסוכות, ובה מפטירין ב'שובה', ואילו בשבת פ' וילך מפטירין 'דרשו ה' בהמצאו'.

שהלב יהיה שלם עם הבריות

הרי לנו תירוץ שלישי שדברי הגמ' לא יסתרו את דברי הרמב"ם, דהא דתפילת ציבור מתקבלת גם בלי כוונת לב, היינו בתנאי שיש לב שלם, ואין פירוד ושנאה ביניהם. וא"כ צריך להיזהר ביותר בעשי"ת שיהיה לב שלם בין הבריות, כך יהיה לנו כח הציבור לקבל תפילתנו גם בלא כוונה. וא"כ אדרבה, בעשי"ת בוודאי ללכת צריך לבית המדרש, להתחבר עם הציבור באהבה, דרשו בהמצאו, קראוהו בהיות קרוב, לשון רבים, כשמתחבר עם הציבור באהבה ושלום, זוכים לשני מעלות בקרבת ה', האחד מצד קדושת עשי"ת, והאחד מצד מעלת הציבור, ובצירוף שניהם נזכה לפעול ישועה ורחמים, ויתקבלו תפילותינו ברחמים וברצון ויעזור ה' שתבוא על כולנו שנה טובה ומבורכת, עם בשורות טובות ומשמחות, ונזכה לפעול כל טוב.

יום שישי ד תשרי תשפו

(מס' שיעור 42032859)

משבת תשובה לשבת שובה << וקראת לתשובה בענג שבת << מתנת שבת בתשובה מאהבה

'שבת שובה' או 'שבת תשובה'

לשבת הקרובה הבעל"ט יש שם מיוחד בספרי הגאונים וראשונים, יש שקוראים לה 'שבת שובה' ויש שקוראים לה 'שבת תשובה', ויש להבין טעם לחילוק זה.

שני הפטרות של תשובה

ובפשוט י"ל ש'שבת שובה' היא ע"ש ההפטרה **שובה** יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלֶּהִי, ו'שבת תשובה' כי היא חלק מעשרת ימי **תשובה**. והטעם שנחלקו בזה יובן ע"פ דברי התוס' במס' מגילה (לא:): שאנו נוהגים (טוש"ע תכח, ח) ע"פ הפסיקתא לסדר ההפטרות באופן זה, ג' פורענותא לפני תשעה באב, דברי, שמעי וחזון, ואחר ת"ב קוראים ז' דנחמתא, ובשבת פ' נצבים סיימנו כידוע את הנחמה השביעית **שוש אשיש** ב'ה' תִּגַּל נִפְשֵׁי בְּאֵלֶּי... וְשָׁנָתָא גְּאוּלִּי בָּאָה. ואח"כ יש 'תרתי דתיובתא' שני הפטרות של תשובה, האחד הוא **דרשו ה' בהמצאו** והשני הוא **שובה ישראל**.

'שובה ישראל' לפני סוכות - לתשובה מאהבה

ובתוס' הרא"ש שם מבאר יותר באריכות שיש כמה דעות בדבר, דעת רבינו תם, ודעת ר' החובל ההופך ומבלבל,

טוב ומטיב עם הבריות, מרבה בצדקה לעני ומבשרו לא יתעלם, ועי"ז יזכה לכל הברכות הנעלות.

איך וקראת לשבת ענג קשור לענין?

בסיום ההפטרה כתוב עוד פסוק שלכאו' לא מובן איך הוא קשור לכל הנ"ל: אם תשיב משבת רגלך עשות חפציה ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבדתו מעשות דרכיה ממצוא חפצה ודבר דבר: אז תתענג על ידוד והרכבתיה על במותי ארץ והאכלתיה נחלת יעקב אביה פי פי ה' דבר. כך הוא סיום הפטרת יוה"כ.

יש נוהגים שלא להדליק נר לכבוד יוה"כ

וצ"ע דבשלמא לקדוש ה' מכבד דרשוהו חז"ל על יוה"כ שיש לכבדו בכסות נקיה, ותשיב משבת היינו 'שבת שבתון' כלומר יוה"כ. אבל וקראת לשבת ענג בוודאי אינו ענין ליוה"כ כלל. וכמ"ש במ"ב ובשו"ע הרב שאין 'עונג' ביוה"כ כלל, ולענין הדלקת הנרות מקום שנהגו להדליק את הנר בלילי יום הכפורים, מדליקין. מקום שנהגו שלא להדליק, אין מדליקין (משנה פסחים ד,ד), ומבואר בירושלמי פסחים משום שביוה"כ אין מצות עונג. עד שבגמ' (פסחים נג:) יש נדון אם יוה"כ שחל להיות בשבת מדליקין בו או לאו.

ענג שבת הוא מתנאי התשובה?

וא"כ קשה מה ענין וקראת לשבת ענג לכאן? וכי אחד מתנאי עבודת התשובה הוא לענג את השבתות, עד שצריך ענין זה לרשימת עבודת התשובה והתענית, לשבר כוחות הרע ולהטיב עם העניים בצדקה וחסד, ונסמך לזה מצות ענוג שבת, מה ענין זה לכפרת העונות והפשעים? בדרך כלל חקוק בדעתנו שהכפרה על עוון ופשע היא ע"י סיגופים ותעניות, כמ"ש בתשובת הרוקח ותשובת הקנה וכתבי האריז"ל. ואיך נאמר כאן שעונג שבת הוא חלק מכפרת עונות.

בשבת שובה מוסיפים עוד 'קוגל'?

החסידים הנוהגים להוסיף עוד 'קוגל' בשבתות המיוחדות, צ"ע אם נהגו כן בשבת שובה, שהרי אדרבה, בטור מובא דעת הגאונים שמותר להתענות בשבת שובה. ולא מצאנו בו ריבוי תענוג. אמנם במדרש תנחומא¹⁰ מבואר ששקול עונג שבת כאלף תעניות, וצריך להבין הדברים.

10 **מדרש תנחומא** (בראשית סימן ג) ואם חל ארבעה עשר בשבת אסור להתענות בע"ש מפני טורח שבת שעיקר תענית סליחות ורחמים הוא, ואתי לאימנועי מכבוד שבת, וכבוד שבת עדיף מאלף תעניות.

סומכים על 'דרשו' דצום גדליה

וב'בני יששכר' כתב דהאידינא נהגו לא כדברי זה ולא כדברי זה, שאין מפטירין 'דרשו' בשבת כלל, רק במנחה דצום גדליה מפטירים דרשו. והא דבעינן תרתי דתיובתא סמכינן בכל שנה על 'דרשו' דצום גדליה, ואם יש עוד שבת בין יוה"כ לסוכות מפטירין ב'וידבר דוד' כסמיכות לשירת האזינו.

הכל נכלל בפשטות

ולפי כל הנ"ל מיושבים ב' השמות לשבת זו, בתחילה שקראו בו לפעמים 'דרשו', היה נקרא 'שבת תשובה', כי לא תמיד הפטירו 'שובה ישראל'. אך לאחר כמה דורות שנקבע המנהג כמו שאנו נוהגים תמיד להפטיר 'שובה ישראל', נהפך שמה ל'שבת שובה'. ואמנם ראיתי עוד כמה פירושים על שינוי שם השבת, אך אין יותר טוב מהפשטות, שהכל נכלל בה.

***

הפטרת יוה"כ

ביוה"כ מפטירים בישעי' (נז,יד) סלו סלו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי, והנביא מספר לנו איך צריך להראות יום התענית, ואז שואל (נח,ג) למה צמנו ולא ראית ענינו נפשנו ולא תדע? והקב"ה משיב הן ביום צמכם תמצאו חפץ, וביאר המגיד מדובנא זי"ע שנדמה לכם שיש לי חפץ בעצם התענית לבדו, ולא זאת כוונתי, אלא שע"י תתעוררו לעזוב את הגשמיות ולהדבק בקדושת נשמתכם. ועוד אמר ישעי', הן לריב ומצה תצומו, ע"י תעניתו הוא בא לכעס ומריבה ח"ו.

תכלית הצום - עקירת הרשעות

הקצה יהיה צום אבחרהו יום ענות אדם נפשו הלכף כאגמן ראשו ושק ואפר יציע הלזה תקרא צום יום רצון לה'. הלא זה צום אבחרהו פתח חרצבות רשע הטר אגדות מוטה ושלח רצוצים חפשים וכל מוטה תנתקו: הלא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערם וכסיתו ומבשרך לא תתעלם: אז יבקע פשחך אורך וארכתך מהרה תצמח והלך לפניה צדקה כבוד ה' יאסף: אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני אם תסיר מתוכך מוטה שלח אצבע ודבר און: ותפק לרעב נפש ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים: ונחה ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיה יחליץ והיית פגן רוח וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו: וננו ממה חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וקרא לה גדר פרץ משבב נתיבות לשבת: עד כאן הוכחנו ישעי' הנביא שאין תכלית בעצם התענית אלא ע"י שישבר הרשעות והמדות הרעות, ויהפוך לאיש

מונה 'אכילת בשר תאוה', כמ"ש (דברים יב, כ) בְּכָל אֶתְנֵן נִפְשְׁךָ תֹאכֵל בְּשָׂר זֶה נִמְנָה כְּמִצְוֹת עֲשֵׂה¹².

עונג שבת - תשובה על הסיגוף

ולכן צריך לעשות תשובה על התענית והסיגוף, אך כמובן שאי אפשר לשוב בתשובה על הסיגוף ע"י סיגוף נוסף, כי מה תועיל תקנתו. ולכן התשובה על הסיגוף היא ע"י עונג, ואיזהו עונג שהוא לשם שמים בלתי תערוכת רע, הוי אומר זה עונג שבת קודש.

פיצוי על הצום

ולכן כשהקב"ה אומר לנו איך תהא צורת יום התענית, ואיך האדם יתקן את מעשיו, תזכור לענג את השבת. כי מה שהיה צריך לתקן העוונות ע"י צום, זה בעצמו צריך תיקון, וכמ"ש הַכֶּזֶה יִהְיֶה צוֹם אֲבָתָהּ? ולכן כביכול צריך לפצות על הצום ע"י עונג שבת. כדי שהקב"ה כביכול לא יפסיד ע"י הצומות והסיגופים.

למה צריך שבת בעשי"ת?

ונמצא שעונג שבת הוא חלק בלתי נפרד מעבודת התשובה, ומה שאין עשי"ת בלי שבת, לא כדי שיתענו בשבת, אלא כדי להשלים את התשובה על מה שהפסדנו בדרך הסיגופים ע"י עונג שבת, ואנו מתקנים הדבר בתשובת המשקל, כאשר סמך ישע"י הנביא ואמר באותו ענין וְקִרְאתָ לְשִׁבְתְּ עֹנֵג שְׂבֹזָה מִתְקָנִים אֶת הַסִּיגוֹף. כי אין לשער כמה אבא שש ושמח כשבנו שמח ומתענג. והכל כפי הריבוי, אם התענה יותר בימות החול יתענג יותר בשבת קודש.

עם מדשני עונג

בתפילת שבת אנו משבחים וּמְנִיחַ בְּקִדְשָׁהּ לְעַם מְדֻשָּׁנִי עוֹנֵג, מהו ענין מְדֻשָּׁנִי, והרי בתורה כשכתוב (דברים לא, כ) וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשַׁן וּפְנָה אָל... ואנו מפחדים לראות מה כתוב אחר כך, אבל עַם מְדֻשָּׁנִי עוֹנֵג-שבת זה מביא על האדם רק טוב וחסד. בדרך כלל אבא מפחד שהעינוגים של בנו, עלולים לגרור אותו למחוזות לא טובים, אבל בשבת במנחה אומרים וְאֵנִי תִפְלְתִי לָךְ ה' עַתָּה רְצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חֶסֶדְךָ (תהלים סט, יד), ומבארים שדרכם של הגויים שלאחר שאכלו ושבועו בסעודה דשנה הם מתגוללים שיכורים

אב הרחמן מצטער להעניש את בנו שחטא

וכתב רבינו ההפלאה זי"ע בכ"מ כי כשאדם חטא עשה שני עוללות, אחד הוא עצם הרוע שבעבירה, והשני הוא שגרם עי"ז שיצטרכו להענישו ואין לך צער למעלה כזה הצעה, שהקב"ה אבינו אב הרחמן, וכשהאב צריך להכות את בנו כדי לחנכו, כואב יותר לאב ממה שכואב לבנו. ובתנא דבי אליהו כתוב שהקב"ה אוהב אותנו יותר מאהבת אב ואם לבניהם, ולכן צריך לשוב בתשובה על הצער הזה שציערנו את הקב"ה בכך שהיה צריך להעניש ח"ו.

מתוודים על העונש?

בנוסח הוידוי אומרים באות ת' תַּעֲבֹנוּ, תַּעֲנִינוּ, תַּעֲתַעְנוּ, מה הפירוש תַּעֲתַעְנוּ? יש מפרשים שאחר שאדם תעה מדרך הטובה, הקב"ה הענישו ותעתע אותו יותר בדרך לא טובה, כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. וא"כ צ"ע מה ענין להזכירו כחלק מהוידוי, והיכן מצאנו שמתוודים על העונשים?

תשובה על מה שהוכרח להעניש

אלא כאמור שאנו מתוודים על הצער הזה שגרמנו למעלה הכרח להעניש ח"ו. ונמצא שהאנחה העמוקה ביותר מכל דברי הוידוי צריך להיות ב'תעתענו', שגרמנו כזה כאב לאבינו שבשמים. כי בְּכָל צָרְתָם לוֹ צָר (ישע"י סג, ט), כואב לו מאד כל צער של יהודי, אך כיון שברא את העולם במדת המשפט, הוא גומל לאיש כמעשיו, ועל זאת אנו שבים בתשובה על זה גופא שהוכרח להעניש.

עונג שבת - תשובה על הצער שהוכרח להעניש

וכשם שבכל ענין יש תשובת המשקל, צריך לעשות תשובת המשקל גם על הצער שציערנו את הקב"ה כשהיה צריך לצער את האדם על עוונותיו. ואיך שבים בתשובה על זאת? ע"י עונג שבת. כי מדרך הטוב להטיב, ולקב"ה יש כביכול הנאה כשיהודי נהנה, כי כרחם אב על בנים כן הוא מרחם עלינו.

מצוה להתענג בהיתר

וכשיהודי מתענג יש להשי"ת תענוג. שהרי תיכף כשברא את האדם הכניסו לגן עדן ואמר לו מִכָּל עֵץ הָגֵן אָכַל תֹּאכֵל, ולא אמר לו 'תתענה'. וכמ"ש בירושלמי¹¹ שעתידי ליתן דין וחשבון על כל מה שלא אכל. הן אמת שיש מצות 'קדושים תהיו', אבל רבינו סעדיה גאון זי"ע בספר המצוות

אכל. ר' לעזר חשש להדא שמועתא ומצמיח ליה פריטין ואכיל בהון מכל מילה חדא בשתא.

12 ספר המצוות לרס"ג - רחב גבולך והתאוית תדשנה טובי ותשבע. ועיין בהגרי"פ על הרס"ג עשין צה.

11 ירושלמי (סיום מס' קידושין) רבי חזקיה ר' כהן בשם רב עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא

אומרת כפיכול קלני מראשי, קלני מזרועי, גם כשאתה מצער את עצמך בתענית, אלא שלפעמים אין ברירה, כמו שאבא רואה את בנו נכנס לניתוח בבית חולים ח"ו, כדי להציל את חייו, כך השכינה הק' מסכימה להצטרע בצער תעניתו וסיגופיו, אבל בסוף הוא מחויב לשלם על זה ע"י עונג שבת.

בסוף נינוה נהפכה

על אנשי נינוה כתוב שהם עשו תשובה ע"י שק ותענית, אך בגמ' כתוב שהם עשו תשובה של חזקה¹³, זה היה נדמה כתשובה גדולה מאד. ובמדרש¹⁴ מסופר שזה לא החזיק זמן רב, אח"כ נינוה נהפכה ולא נשאר מהם שריד ופליט, מלכות אשור נמחקה לגמרי.

אחרי הפעולות נמשכים הלבבות

ואין אנו למדים מאנשי נינוה, כאשר הזקן שבחבורה עומד ואומר שלא הצום גורם ולא השק גורם, אלא שאחרי הפעולות נמשכים הלבבות, כשמייסרים את הגוף בכמה עינויים אז הוא מתחיל לחשוב מחשבה אמיתית. כשהוא לבוש בשק ומתענה, יתעורר לחשוב: חבל שאני מצטרע ועי"ז אני מצער את הקב"ה בסיגופי ותעניתי.

שמר שבת מחללו - מחול לו

וזו כוונת וידוי תעניתנו שאני מקבל על עצמי לענג את השבת יותר ויותר. אף שהתשובה באה גם ע"י התעניות,

בקיאות וצואה בין הבקבוקים הריקים של היי"ש והבירה, ואנו בני ישראל באים אחר הסעודה בשבת לבית המדרש, ועוסקים בתורה ותפילה ועבודת ה'. עי"ז מתעורר למעלה עת רצון נפלא, כשרואים אותנו ש'מדושני ענג' לא גרמו לנו ח"ו להתרחק מהשי"ת ולפנות רח"ל לאלהים אחרים, אלא אדרבה, המיטה פולטת את האדם שעה לפני, כדי לעסוק בתורה"ק ביום השבת, זו התוצאה של ענג שבת. וזהו נחת רוח גדול מאד להשי"ת כשאנו מדשנים את עצמנו בענג שבת.

ענג שבת גם בשבת שובה

ולכן בשבת שובה אין לצמצם בהערינג או בשתיית לחיים, חס ושלום, אם רוצים לשנות, יש לשנות רק לטובה ולברכה ולהוסיף עוד ועוד תענוג שבת, כך נוכל לקרוא ביוה"כ הבעל"ט וקראת לשבת ענג. ממש מעניינא דיומא.

משני צידי הדרך יש עמק עמוק

החת"ס זי"ע כותב עה"פ (תהלים כ) יענג ה' ביום צרה שהכוונה לעשרת ימי תשובה, מדוע נקראו יום צרה, לא צרת לב ח"ו, כי באמת אתהלכה ברחבה, אלא שמצד התאריך שאנו בינונים תלויים ועומדים עד יום הכיפורים, הרי שאנו הולכים על דרך צר, כמו שכבר הלכנו בראש השנה בדרך צרה וכל פאי עולם יעברו לפניה כבני מרון, כמעלות בית מרון (ר"ה יח). כדפרש"י שאין שנים יכולין לילך זה בצד זה, שהעמק עמוק משני צידי הדרך. יענג ה' ביום צרה כלומר שהקב"ה עונה לנו כשאנו נמצאים במיצר.

המענג את השבת זוכה לנחלה בלי מצרים גם ביוה"כ

רבינו החת"ס זי"ע דיבר שם על יוה"כ שחל להיות בשבת, ואמר שבשבת אין קוראים לזה יום צרה, כי רגע אחד של שבת פועל יותר מכל הזמנים, והמענג את השבת הוה נחלה בלי מצרים, כלומר שהוא מתפטר מהחשבונות הצרות ע"י וקראת לשבת עונג. ואע"פ שביוה"כ שחל להיות בשבת אין מתענגים בקוגל, כתב שם וזלה"ק ע"י שקוראים לשבת עונג כל השנה כולה, כשמגיע יום כיפור הרי הוא מכובד בכסות נקיה, וכמו שדרשו חז"ל 'לקדוש ה' מכובד שיש ללבוש בגדים נקיים ביוה"כ', כי ע"י שמענג את השבת לאורך כל השנה כולה, הרי הוא משפיע למעלה עונג לעומת צער, ועי"ז יזכה שיהא בגד נפשו נקי ומלובן מכל חטא ביוה"כ. והרי שכל המענג את השבת זוכה שבעשי"ת לא יהיו לו מצרים, כי החזיר להקב"ה נחת ע"י עונג שבת.

אבא סובל את הצער כשבנו מנותח להצלת חייו

כי לקב"ה אין נחת מזה שאדם מסתגף, כמאמרם ז"ל במשנה (סנהדרין ו,ה) בזמן שאדם מצטער שכינה מה הלשון

13 **תענית (טז).** הזקן שבהן אומר לפניהן דברי כיבושין: אחינו! לא שק ותענית גורמים אלא תשובה ומעשים טובים גורמים. שכן מצינו באנשי נינוה שלא נאמר בהם וירא הא' להים את שקם ואת תעניתם, אלא וירא הא' להים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה. ויתפסו שקים האדם והבהמה, מאי הוה עבדי, אסרא הבהמות לחוד ואת הוולדות לחוד, אמרו לפניו, רבש"ע, אם אין אתה מרחם עלינו - אין אנו מרחמים על אלו, ויקראו אל א' להים בתזקה, מאי אמוה, אמרו לפניו, רבש"ע, עלוב ושאינו עלוב, צדיק ורשע - מי נדחה מפני מי?

14 **פרקי דרבי אליעזר (מג)** ארבעים שנה האריך להם אפן, כנגד ארבעים יום ששלח את יונה לנינוה. ולאחר ארבעים שנה שבו למעשיהם הראשונים הרבה עד מאד, ונבלעו כמתים בשאול תחתיות, שנאמר (איוב כד,ב) מעיר מתים ינאקו.

רשב"י ומרע"ה נולדו מאב ואם

הא דהקשה מה הענין לספר שהיה לו לרשב"י אמא, שחז"ל כבר גילו בגמ' (מכות יז) 'דילידא אימיה כרבי שמעון תלד', הרי שהייתה לו אם. ולא כמו שהנוצרים השוטים מאמינים שגדוליהם לא נולדו מאב ואם, בתורת אמת כתוב (שמות ב,א) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת פֶּת לְוִי וְכך נולד משה רבינו. וא"כ מה החידוש שהיה לו לרבי שמעון אם.

תבוא האם ותקנה צואת בנה

אלא שהכוונה למידת התשובה שנקראת אמא, ועבודתה לקנח ולכפר ולטהר, ולבבו יבין ושב. אמא הוה ליה לרבי שמעון, והייתה מדת התשובה מתעוררת ומדברת בתוך לבו של רשב"י. וכביכול כדעת הגאונים שהיו אומרים סליחות אפילו בשבת שובה, והתוודו 'אשמנו בגדנו', עד שרשב"י אמר לה, 'שתוקי, שבת היום'. היום מתקרבים לה' באהבה ולא בדרך הוידי והתשובה.

שבת היא מלזעוק

ועפ"ז ביאר שם את הפיוט הנ"ל 'וכמו שאמר אדמו"ר הרה"ק מו' מענדל ז"ל על זמר שבת היום. מַעְבֹּר דָּרְךְ וְגִבּוּלִים, מַעֲשֹׂת הַיּוֹם פְּעָלִים, לְאֶכּוֹל וּלְשָׁתוֹת בְּהַלּוּלִים, זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה'. היינו שכאשר האדם עובר דרך התורה וגבול וגדר החכמים אם כן היה מהראוי לעשות פעלים בתשובה שק ואפר ותענית. ובמקום זה יוכל לקיים העונג במה שיאכל וישתה בהלולים לה' יתברך. ואם תאמר הלא אין השכל נותן כך הלא זה היום עשה ה' ואין לך קושיא. וזה אמרו רבי שמעון בן יוחאי היה לו המדת תשובה ואמר שתוק היום כי שבת היום ולא תעורר כל כך בתשובה עד כאן דבריו הקדושים. וזה (שבת יב.) שבת היא מלזעוק ובזה תקיים מצות שבת ורפואה קרובה לבוא יותר מבצעקה כמו שאמרו (שם קיח:) אל תקרי מחללו אלא מחול לו. ובודאי על כל פנים צריך תשובה אלא שאין צריך להרבות כל כך כמו בחול'. אף שאין לנו השגה איך הדבר פועל למעשה, כשם שאין לנו השגה מדוע השומר שבת כהלכתה, אפילו ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, אין זאת אלא כי כן צוה המלך.

מה ענין מזמור שיר ליום השבת לענין התשובה?

אי' בספה"ק ייטב לב (פ' בראשית) ע"פ דברי חז"ל שאדה"ר פגש את קין אחר חטאו ושאל אותו 'מה נעשה בדינך', השיבו (בראשית רבה כב,יג) עשיתי תשובה ונתפשרתי, אמר אדה"ר 'וכי כך גדול כח התשובה, פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת'. והכל תמהין מה ענין מזמור שיר ליום השבת לענין התשובה.

אין להשאר בזה, כי הקב"ה ברא את העולם כדי להטיב, 'מדריך הטוב להטיב', ולכן חייב גם לקיים וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לְקָדוֹשׁ ה' מְכַבֵּד. ובפרט שחז"ל (שבת קיח:) דרשו על השומר שבת כהלכתה שאפילו עובד ע"ז כדור אנוש, מוחלין לו. אל תקרי שִׁמְר שַׁבָּת מִחֻלּוֹ אלא מחול לו.

חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים

ראיתי פירוש נפלא מהרה"ק מויז'ניץ זי"ע בספה"ק 'צמח צדיק' פרשת ויקרא ע"פ דברי רבי ישמעאל במס' שבת (קיג) שאם חל יוה"כ במוצאי שבת [ע"פ הלוח שלנו אינו שיין] ונשארו חלבים של שבת לליל יום הכיפורים, חֲלָבֵי שַׁבָּת קָרִיבִין בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, אֲבָל לֹא שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים בַּשַּׁבָּת, דהיינו שאם חל יוה"כ בעש"ק, ונשארו חלבים של יוה"כ, אין חלבי יוה"כ קרבין בשבת.

קדושת שבת גבוהה מקדושת יוה"כ

וביאר שחֲלָבֵי שבת מוחלין עוונותיהן של ישראל, וחֲלָבֵי יוה"כ מוחלין עוונותיהן של ישראל, והגם שיוה"כ נקרא 'שבת שבתון' הרי זה יום של הנשמה בלבד, כי הגוף מעונה בתענית, אבל בשבת קודש עובדים את הקב"ה גם עם הגוף הגשמי, ולכן לשבת יש מעלה מיוחדת שאין ליוה"כ. וכן אנו אומרים בליל שבת וְקִדְשָׁתוּ מִכָּל הַזְּמַנִּים, כולל יום הכיפורים, אף שרגילין לקרותו בשם 'יום הקדוש', אעפ"כ קדושת שבת למעלה מקדושת יוה"כ. ומכיון שכפרת שבת יותר מעולה ומשובחת, לכן אמר רבי ישמעאל שחלבי שבת קרבין ביוה"כ, להורות ששבת למעלה מכפרת יוה"כ. אבל חלבי יוה"כ אין קרבין בשבת, שהן במדרגה קטנה מקדושת השבת שהתיקון שלה הן בגוף והן בנפש.

תשובה נקראת אמא

בספה"ק רמתיים צופים על תנדב"א מביא בשם אחד הצדיקים על נוסח זמירות ליום שבת, מַעְבֹּר דָּרְךְ וְגִבּוּלִים, מַעֲשֹׂת הַיּוֹם פְּעָלִים לְאֶכּוֹל וּלְשָׁתוֹת בְּהַלּוּלִים זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה'. שבת היום לה'. וביאר ע"פ המעשה המובא בזה"ק שאמו של רבי שמעון בר יוחאי היתה מדברת הרבה בשבת, אמר לה רשב"י 'אמא שתוקי, שבת היום'. וכתב שבמדרש יש שינוי בלשון (ויקרא רבה לד,טז) אימא הוה ליה לרבי שמעון בן יוחאי והוה משתעי סגי 'ויש לדקדק דהוה ליה למימר אימא דרבי שמעון בן יוחאי, וכי כל העולם אין להם אם? ואמר דתשובה נקרא אימא כמו שאמרו (במדבר רבה יט,ח) תבוא אמו ותכפר וכו' ובשבת אין להרבות בתשובה כי אי אפשר בלא עצבות ולבבו יבין ושב ורפא לו וגו'. ובשבת עצבות אסור כי ניתן לעונג ולשמחה ויכול לפעול מחילה וסליחה וכפרה במצות שבת'.

שבת - דרגת אהבה

וב'קול אליהו' פ' ואתחנן הביא מדברי התוס' (ברכות יב) בשם ירושלמי שכל עשרת הדברות נמצאים בק"ש, 'עין בו ותמצא הכל', וביאר הגר"א שם כי 'ה' אלקינו' כנגד אנכי ה' אלקיך. ה' אחד כנגד לא יהיה לך אלהים אחרים. ברוך שם כבוד מלכותו, לא תשא שם ה' לשוא. ואהבת כנגד זכור את יום השבת, כי ימות החול דרגא דיראה ושבת דרגא דאהבה כמ"ש בזוה"ק (קל). וכנ"ל.

קין שב תשובה מיראה

והנה קין היה הבעל תשובה הראשון בעולם, והוא שב בתשובה מיראה, כמו שאמר ה' גִּרְשֶׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךָ אֶסְתֵּר וְהָיִיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ וְהָיָה כָּל מִצְאֵי יְהִרְגֶנִי, הוא עסוק עם עצמו ולא עם נחת רוח לה' מאהבה. אך אדה"ר כששאל אותו 'מה נעשה בדיןך' והשיבו קין 'עשיתי תשובה ונתפשרתי', לשון פשרה אינו אהבה וזכות אלא פשרה כואבת שהזדון נהפך לשגגה בלבד, אזי פתח אדה"ר 'כמה גדול כח של תשובה', כי אדה"ר לא החשיב כלל את התשובה מיראה, משל לשוטר שתפס את הגנב או הרוצח בשעת מעשה, ולפני שהוא שופט אותו לשבת בכלא שלושים וחמש שנה, הגנב צועק 'אני מתחרט...'. השכל הפשוט אינו נותן לקבל את חרטתו שבה מתוך פחד העונש.

אדה"ר רצה תשובה מאהבה

פתח אדה"ר ואמר 'מזמור שיר ליום השבת', אני אשוב תשובה מאהבה, תשובה של שבת, שזה כן מובן ע"פ השכל, שאין אדם מתעסק עם 'מי באש ומי במים', אלא 'ואתה הוא מלך... אין קצבה לשנותיך', מזמור ומודה להשי"ת, מתבייש ושב מתוך אהבה ובושה של שבת.

בשבת שובה אין אומרים 'ונתנה תוקף'

והחילוק הניכר בין תשובה מיראה לבין תשובה מאהבה הוא ענין ה'חשבון' הנ"ל בדברי הגר"א, שהשב מיראה מתחרט רק על עצם החטא, והשב מאהבה מתחרט גם על הזמן שלא עשה בו מצוות. ולכן בשבת שובה אין אומרים 'ונתנה תוקף', כי הוא זמן תשובה מאהבה.

שבת - מתנה של תשובה מאהבה

כתב הרה"ק מאפטא זי"ע ב'אוהב ישראל' פ' כי תשא לבאר לשון חז"ל (שבת י): 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה', מתנה שייך לתת רק למי שלא חושב שמגיע לו לקבל, כשאדם עשה מצוה וקיבל שכרה, הרי הוא כבר ידע שהוא עתיד לקבל שכר, אך כשעשה עבירה ונהפכה לו לזכות ומקבל עליה שכר, זהו 'מתנה טובה' שאין למעלה ממנה. משה רבינו גילה לבני ישראל את סוד השבת שבו

כזית נבילה יחשב ככזית קרבן

וביאר הייטב לב, ע"פ דברי הגר"א ב'קול אליהו' בפ' ואתחנן, בהא דאמרו חז"ל דבשב בתשובה מאהבה מהפך זדונות לזכיות, וצריך להבין איך יתהפך הרע לטוב, האין יהא נחשב לו כל כזית נבילה ככזית קרבן בבית ה', וביאר הגר"א ע"פ מאמרם ז"ל 'דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון', דין הוא על עצם החטא, וחשבון הוא על זמן העבירה שהיה יכול לעשות אז מצוה ולא עשה.

שב בתשובה גם על זמן העבירה

וכתב הייט"ל דהשב מיראה אינו מתעסק עם 'חשבון' רק עם 'דין', כיון שלמד ברש"י במס' סנהדרין ובראשית חכמה ובמסכת חיבוט הקבר אין נראה הגהינם, נתעורר לבו ושב בתשובה. אבל אינו מתעסק על חשבון הזמן שבאותו הזמן של העבירה היה יכול לעסוק בתורה. על תשובה כזאת כתוב בפשטות פ' קרוב אליך הדבר מאד בְּפִיךָ וּבְלִבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ. אבל השב תשובה מאהבה, ורוצה לעשות נחת רוח להשי"ת, מרוב אהבת ה' ובושה מגדולתו ית' הוא מתחרט מעומק לבו על שציערו ועבר על רצונו, אזי אינו שב רק על ה'דין' שבעצם העבירה, אלא גם על ה'חשבון' שעל זמן העבירה, שהיה יכול לעשות אז נחת רוח להשי"ת.

אין לנו יכולת להחזיר את גלגל הזמן לאחוריו

וכתב הייטב לב שמכיון ששב מאהבה, נמצא שהוא 'מבקש לעשות מצוה', כי הוא מהרהר בתשובה מאהבה מדוע לא עשה מצוות באותם זמנים שחטא בהם, אך 'נאנס ולא עשאה' כי אנו נמצאים תחת צמצום הזמן ואין לנו יכולת להחזיר את גלגל הזמן לאחוריו 'מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה', ועי"ז נתהפך הזדון לזכות. כי ההשתוקקות שלו לעשות מצוות בזמן העבירות, נחשבת לו כמצוה. לא שהעבירה גופה נהפכה למצוה, אלא שהזמן שעשה את העבירה, ועתה הוא משתוקק 'למה לא הלכתי לבית המדרש באותו הזמן', ולכן הזדון נעשה כזכות. והרי הוא הסבר פשוט ושכלי מאד.

בשבת קודש - אדם זוכה לדרגת 'בן'

וכתב עוד הייט"ל ע"פ דברי הרבי מלובלין זי"ע ב'דברי אמת' 'ששת ימים תעבוד' בימות החול האדם הוא בדרגת 'עבד' שעובד את אדונו מתוך יראה, וכלשון הנביא מלאכי (א,ו) בְּן יִכְבֵּד אֶבְרָהָם אֶדְנִי וְאִם אָב אֲנִי אֵיךְ כְּבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אֲנִי אֵיךְ מוֹרָאִי אָמַר ה' צְבָאוֹת לָכֵן הִכְהִנִּים בְּזִי שְׁמִי וְאִמְרָתָם בְּמִה בְּזִינוּ אֶת שְׁמִי. אך בשבת קודש זוכה האדם למדרגת 'בן' העובד את ה' מאהבה.

על מה ידונו לאחר מאה ועשרים?

אך עלינו לדעת שהאמונה שלנו בכפרת יוה"כ אינו נוגעת רק לגבי 'מי במים ומי באש', אלא נוגעת בעיקר לפחד שיש לכל יהודי מיום הדין הגדול לאחר מאה ועשרים שנה, שם נותנים דין וחשבון רק על מה שיוה"כ לא כיפר עליו.

מת במוצאי יוה"כ סימן יפה לו

ודבר הזה צריך להיות ברור לנו כשמש, שכל מה שיוה"כ מכפר אין אדם נותן דין וחשבון למעלה, למעלה לא מזכירים כלל את העוונות שלו. ולכן אמרו חז"ל (כתובות קג:): שאם מת במוצאי יוה"כ סימן יפה לו, כי הוא אדם נקי. ואם אדם מת בחודש תמוז, דנים אותו למעלה על מה שעשה מיוה"כ עד תמוז, כי יוה"כ כבר כיפר על כל מה שעבר לפני זה. וזהו שורש האמונה בקדושת יוה"כ.

יוה"כ מכפר אבל לא כתשובה מאהבה

ויש בזה עוד עניינים, כמבואר בנודע ביהודה (לה) וכן החת"ס בתשובה, שאע"פ שיוה"כ מכפר העוון, עדיין אינו נהנה מזיו השכינה כמדרגת הצדיקים, אא"כ עשה תשובה מאהבה שאנו מאמינים לדברי חז"ל שעי"ז זדונות נהפכין לזכויות, אף שעבר על 'לא תקיפו פאת ראשכם' או שאר לאוין, כיון ששב מאהבה, הוא יושב בהיכל בגן עדן ומקבל שכר כאילו עשה מצוה.

מתנה נפלאה לנצח נצחים

והרי שהיראה שיש לנו בימים אלו אינה רק על החשבון הפרטי של שנת ה'תשפ"ו, אלא על החשבון הכללי שיש לנו עם השי"ת לנצח נצחים. ואם יוה"כ מכפר אף בלא תשובה, הרי זו מתנה נפלאה שהשי"ת נתן לנו, מי יכול לשער גדול מתנה זאת. ולפני שנבא להבין טעם בדבר, נקדים שיש כמה גמרות ש'חזקתים' מהכלל הגדול של רבי שיוה"כ מכפר גם כשאינו שב בתשובה.

אֶחָטָא וְיוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר - אֵין מְכַפֵּר

בגמ' יומא כתוב שהאומר אֶחָטָא וְיוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר, אֵין יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר, וכלשון הגמ' 'מודה רבי' אגב שאני, שאם בשעה שהוא חטא, הוא סומך על יוה"כ, אזי אין יוה"כ מכפר עליו.

וכעין הנוסח שאומרים בסדר התרת נדרים וּבְאֵם שְׁאֶשְׁכַּח לְתַנְאִי מוֹדְעָה הַזֹּאת וְאֶדְר מֵהַיּוֹם עוֹד... אבל אם יזכור וינדוד, בוודאי הוה נדר. כך יוה"כ מכפר לשאינם שבים רק כששכח, אבל אם בשעת החטא זכר את יוה"כ, יוה"כ אינו מכפר עליו.

זוכים להתבונן באהבת ה' ולשוב אליו מתוך אהבה, שעי"ז יתהפכו הזדונות לזכויות, זוהי מתנה של ממש.

יום ראשון ו תשרי תשפו

(מס' שיעור 42034011)

יוהכ"פ מְכַפֵּר לְשֹׂאִינָם שְׁבִים - למה יטהר בלא תשובה?!

על מה יום הכיפורים מכפר?

לכבוד עשרת ימי תשובה והכנה ליום הכיפורים רצינו לעסוק בדעת רבינו הקדוש שיום הכיפורים מכפר על כל העבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה. והרי עתה אנו עומדים בעשרת ימי תשובה, ונודע מש"כ הרמב"ם שהתשובה היא 'עד שיעיד עליו יודע תעלומות' שלא ישוב לחטוא, וא"כ צ"ע אם באמצע שנת תשפ"ה נכשלנו באיזה חטא ח"ו, האם התברר למפרע שבעשי"ת שעבר יודע תעלומות ידע עלינו ש..נשוב לחטוא?

מכפר גם לשאינם שבים

ויש בזה כמה דרכי ביאור, וא"כ יש לנו כתף להסתמך עליה שאין הכוונה כפשוטו שיעיד עליו יודע תעלומות שלא יחטא עוד. אמנם יש לנו גם כתף שניה להסתמך עליה, שאפילו אם הדברים כפשוטן שצריך דווקא שיעיד עליו יודע תעלומות שלא יחטא עוד, אעפ"כ אמר רבי שיום הכיפורים מכפר אפילו לשאינם שבים.

מכפר על עבירות קלות גם ללא תשובה

והנה הרמב"ם פסק כדעת רבי לחצאין, לגבי עבירות קלות, עשה ולא תעשה, מכפר שעיר המשתלח אפילו לא עשה תשובה. ובכסף משנה תמה דאם אין הלכה כרבי איך הרמב"ם פסק כך לגבי עבירות קלות. אמנם כך פסק הרמב"ם שעבודת יוה"כ מכפרת על עבירות קלות - עשין ולאין שאין בהם כריתות - אפילו ללא תשובה.

אין צדיק שלא יחטא

והרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ביטול תורה הוא איסור עשה, ביטול זמן ק"ש הוא איסור עשה, וכו' וכו'. ולכן הקב"ה נתן לנו את יום הכיפורים הזה לכפר בו על כל עוונותינו. והנה בפשטות נראה שכל ענין כפרת העוון הוא חק בלי טעם, בפרט לדברי רבי שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים, איך נוכל להבין דבר כזה.

הרמב"ם גרם הצלה גדולה

ותפילה עושה מחצה שהרמב"ם פסק כרבי רק לגבי עבירות קלות. בביטול עשה ולא תעשה. וזה בעצמו הצלה גדולה מאד, כי נכלל בזה עוון ביטול תורה כנגד כולם, ביטול זמן ק"ש וזמן תפילה. ובשו"ע אבן העזר סי' כ"ה מדובר על פגם ועוון חמור מאד יותר מכל העבירות שבתורה, והרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע מבאר שאין זה יותר מביטול עשה, וכתב ספר שלם 'תקנת השבים' למי שרוצה לשוב בתשובה על הפגם הקשה, ומברר שהעוון הזה נחשב כביטול עשה, ולפי הרמב"ם מכפר אפילו לשאינם שבים.

מנהג כפרות כשעיר המשתלח

והאריז"ל גילה מנהג כפרות בעיוה"כ, והוא ככפרת השעיר המשתלח. וצריך אמונת צדיקים, אף שהרשב"א פקפק בזה, והמחבר כתב בחריפות, אעפ"כ הוא מנהג הקדמונים והאריז"ל הפליג מאד, לכוון בו כשעיר המשתלח כביכול. וכאמור בדברי הרמב"ם שזה מכפר על כל העשין והלאוין אפילו שלא בתשובה. אפילו הלכה למעשה.

הרמב"ם מיקל יותר מהירושלמי

ואם בירושלמי כתוב שהגדרת 'עבירות קלות' הם רק 'ביטול עשה', וחמורות 'לא תעשה', נקט הרמב"ם להקל הרבה יותר מהירושלמי ופסק ש'קלות' הם עשין ולאויין, ו'חמורות' הם כריתות, כדעת הבבלי, והלכה כרבינו הקדוש לגבי קלות שיוה"כ מכפר הן על עשין והן על לאוין.

השמש עצרה לכבוד הלוויה

הג"מ רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל כתב בהקדמת ספרו 'נחל יצחק' ע"פ דברי הגמ' כתובות (קג) ובירושלמי כתובות (יב, ג) שבשעה שרבינו הקדוש נסתלק מן העולם אותו היום היה ערב שבת ונעשו מעשה נסים שנעצרה השמש לכבוד הלוויה, והספיקו לשוב לביתם ולצללות דג לכבוד שבת, והיה לבם נוקפם, כי נעשה לילה ותוך זמן קצר נעשה בוקר יום השבת, 'יצאה בת קול ואמרה' כל מי שהיה באשכבתיה דרבי מזומן לחיי עולם הבא' חוץ מכובס אחד וכו'.

אכלו ביוה"כ ומזומנין לחיי העולם הבא

והביאור הפשוט הוא שמן השמים חיזקום שלא יחששו שמא חיללו את השבת, וכמו שהיה בחנוכת ביהמ"ק הראשון בימי שלמה המלך ע"ה, (מועד קטן ט). אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים, שמא נתחייבו שונאיהן של ישראל כלייה, יצתה בת קול ואמרה להם, כולכם מזומנין לחיי העולם הבא.

יוה"כ מועיל יותר למי ששוכח ממנו

ולפי זה לאנשי ככר המדינה יש יותר 'ביטוח' מאנשי ככר השבת, כי אנשי שלומינו זוכרים את יוה"כ, והם שכחו את יוה"כ בשעת החטא.

היוה"כ עצמו גרם לעבירה

עוד זאת מצאנו היכן 'מודה רבי' שאין יוה"כ מכפר, כשאדם חוטא ביוה"כ עצמו ע"י שאוכל או עושה מלאכה ביוה"כ. כביכול חוטא במכפר עצמו. וביאר בחידושי הרי"ם כי אילו לא היום יוה"כ, לא הייתה עבירה לאכול או לעשות מלאכה, נמצא שהיוה"כ עצמו גרם לו עבירה במה שאוכל ועושה מלאכה, כיון שחטא ביוה"כ עצמו, על העבירה של יוה"כ עצמו אין יוה"כ מכפר.

ויש לדון אם בכהאי גוונא יוה"כ יכפר על שאר העבירות שלו, או מתוך שאינו מכפר על עבירות הללו שחטא עם יוה"כ עצמו אינו מכפר גם על שאר עבירות.

פורק עול ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה

עוד זאת מצאנו בגמ' שבועות (יג) שהפורק עול [פרש"י כופר בעיקר], ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה, [כמו קראים צדוקי, רפורמי, או מעיזים נגד התורה, כאילו משה אמרה מפי עצמו - עפ"ל] או מפר ברית כלומר שאינו נמול בבריתו של אאע"ה, או משך ערלתו. או שאינו מל את בניו. בשלשה הללו רבי עצמו אומר ששלשה הללו אין יוה"כ מכפר.

אינו מכפר לחצי שיעור

עוד מצאנו שאמר רבי שאין יוה"כ מכפר, 'בחצי שיעור', כי מעילה בהקדש יש לה שיעור, ויכולה להתלקט מהרבה חצאי שיעור, אם חטא בחצי שיעור קודם יוה"כ, ומעל עוד חצי שיעור אחר יוה"כ, מצטרפין למעילה, ומבואר בגמ' משום שאין יוה"כ מכפר לחצי שיעור. ואכאמ"ל בענין זה. הרי לנו בש"ס כמה סוגיות שיצאו מהכלל שבדברי רבינו הקדוש, כופר בעיקר, מפר ברית, מגלה פנים בתורה, חוטא במכפר עצמו, וחצי שיעור. וכמובן שיש להוסיף לזה גם כל העבירות שבין אדם לחברו שאין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו.

שְׁמַע ה' קוֹל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא

והנה הרמב"ם כתב ששעיר המשתלח מכפר אפילו לשאינם שבים, רק בעבירות קלות. וה'אמרי אמת' מגור זי"ע היה אומר בדרך צחות, שלזה נתכוון משה רבינו בבקשתו (דברים לג, ז) שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה שֶׁהַקֹּב"ה יִקְבַּל אֶת דְּבָרָיו של רבי יהודה הנשיא שיוה"כ מכפר לשאינם שבים.

לא לפרסם שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים

וביאר רבי יצחק אלחנן שעבודת יוה"כ מתחילה בתורה ב'אחרי מות שני בני אהרן' ובתורת כהנים מבואר סמיכות הענין, שכשם שיוה"כ מכפר כך מיתת צדיקים מכפרת, [וברש"י כע"ז, למה נסכמה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, מה פרה אדומה מכפר אף מיתת צדיקים מכפר] וא"כ לדעת רבינו הקדוש שיוה"כ מכפר ללא תשובה, אף מיתת צדיקים מכפרת ללא תשובה.

והענין הוא שרבינו הקדוש לא רצה לכתוב בששה סדרי משנה שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים, כי רצה שבני ישראל כן יעסקו בתשובה, ולכן נתגלה הדבר רק בברייתא, אך הטמין את סודו בסוף מס' יומא במשנה זאת, שמי שיעיין בה היטב יבין את השורש הזה שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים.

גם אבינו וגם מלכנו

ובתוך דבריו הקשה מה שהקשינו לעיל, איך יעלה על הדעת שיוה"כ מכפר גם לחוטא שאינו שב, וכתב לתרץ ע"פ יסוד דברי ה'זרע ברך' הקדמון, שהיה כמאה שנה לפניו. כי הנה יש לנו כלפי שמיא כמה סוגי יחס, אנו עבדיך ואתה מלכנו, ואנו בניך ואתה אבינו. כמו שאומרים כ"פ ביוה"כ, וכן בעשי"ת אומרים בכל יום 'אבינו מלכנו', הן כיחס של בן לאביו והן כיחס של עבד למלכו, וכן אמרנו בר"ה 'אם כבנים אם כעבדים'.

עבד שמורד באדונו - חייב לשוב בתשובה

והנה עבד שמורד באדונו, אין שום סברא והגיון שיכפר לו אם אינו שב בתשובה, אפילו אם ישוב אינו מובן איך יתקבל, כ"ש כשאינו שב. אבל 'אם כבנים' הוא יחס אחר לגמרי. ולהבין הדבר מזכיר ענין שמצער ומדאיב לב עד מאד, יש בעולם ענין שצריך תיקון גדול, שיש ילדים שמנתקים אותם מאבותיהם מכל מיני סיבות אשר לא שערום אבותינו, במשפחה שנתפרדה וכדו', ירחם ה' על כל בני ישראל.

אבא תמיד רוצה לראות את בניו

כששואלים את האבא אם הוא רוצה לראות את בניו גם כשהם אינם רוצים לראותו, כי סיפרו להם עליו לשה"ר וכדו', תשובתו היא אחת, בוודאי אני רוצה לראות את הבנים שלי גם כשאני רוצים לראות אותי. דבר זה מושרש בנפש האדם במקום עמוק ביותר, את הקשר הזה אי אפשר למחוק לעולם. אבא ישלם על זה כל הון דעלמא, ויעשה כל טצדקי שבעולם לראות אותם כי הצורך הנפשי לראות את הילדים, הוא יותר מצורך לאכול ולשתות. ומי שלא התנסה בזה, יהלל וישבח את השי"ת על כך.

געגועי האב לבנו

עד כדי כך יש לאב צורך נפשי לראות את בניו, שאפילו אם מתחילה הוא יודע שהם לא יתייחסו אליו, הוא ילך

מיתת צדיקים מכפרת ללא תשובה

וביאר רבי יצחק אלחנן שעבודת יוה"כ מתחילה בתורה ב'אחרי מות שני בני אהרן' ובתורת כהנים מבואר סמיכות הענין, שכשם שיוה"כ מכפר כך מיתת צדיקים מכפרת, [וברש"י כע"ז, למה נסכמה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, מה פרה אדומה מכפר אף מיתת צדיקים מכפר] וא"כ לדעת רבינו הקדוש שיוה"כ מכפר ללא תשובה, אף מיתת צדיקים מכפרת ללא תשובה.

באשכבתיה דרבי - הלכה כמותו

ולכן אף אם במ"א אין הלכה כדבריו, הרי לגבי אשכבתיה דרבי בעצמו בוודאי הלכה כמותו, ולכן יצאה בת קול ואמרה 'כולכם מזומנים לחיי עולם הבא', כולכם, כלומר אפילו מי שאינו שב בתשובה נתכפר לו כביוה"כ לדעת רבינו הקדוש. עכ"פ עלינו להתבונן איך יתכן להבין כדבר הזה בסברא אנושית שיוה"כ יכפר גם למי שחטא ופשע ואינו שב בתשובה.

מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים

ונזכיר מהלך אחד מרבינו בעל ה'פנים מאירות' בספרו 'כתנות אור' פרשת אחרי, בדרוש ליוה"כ. שכתב לבאר המשנה בסוף יומא עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה, (ויקרא טז) מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו, עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו. - אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר, (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר, (ירמיה יז) מקנה ישראל יי, מה מקנה מטהר את הטימאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

רבי עקיבא נלב"ע ביום הכיפורים

מלשון המשנה משמע שרבי עקיבא בא להשלים את דברי ראב"ע, ויש להבין מה הסמיכות בין זה לזה? גם צ"ע האריכות בדברי רע"ק שדיבר בדרך שאלה ותשובה, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם? ומשיב 'אביכם שבשמים', אהה כמה אנו מתענגים על שאלה ותשובה זו ביום ל"ג בעומר במירון, אבל לבד מזאת צריך גם להבין ולדייק בדברי רבי עקיבא. התנא הקדוש רבי עקיבא נלב"ע ביום הכיפורים, אתמול ביום ה' תשרי היה יום תענית צדיקים על שאסרו אותו בבית האסורים, ואח"כ נעקד על קידוש השם ביוה"כ. זי"ע ועכ"י.

פָּרַחַם אָב עַל פָּנִים, כִּי הַתּוֹה"ק עֲצָמָה כָּבֵד קִרְאָה לָנוּ בָּנִים (דְּבָרִים יד,א) פָּנִים אֲתָם לָהּ אֶלֶּהֶיכֶם. וְהוֹסִיף שְׁאֵם פָּנִים אֵין צוֹרֵךְ לִבְקֶשׁ רַחֲמִים עַל כֵּךְ שִׁירָחַם פָּרַחַם אָב עַל פָּנִים, כִּי מִמִּילָא יִהְיֶה כֵּן.

גם לענין תפילה וגם לענין תשובה

ב'זרע ברך' כתב כן לענין התפילה, שאין הקב"ה מצפה לתפילות מבניו כשרחמיו גוברים כאב על בניו, ממילא הוא מרחם. ובפנים מאירות כתב כן לענין תשובה.

גם סברא וגם פסוק

והרי שיש לנו כבר סברא איך יוה"כ מכפר אפילו לשאינם שבים, 'איבעית אימא סברא', כי הקב"ה מאד חפץ בקרבתנו, וכיון שהעוונות חוצצים בינינו, כביכול הוא לוקח פטיש ושובר את חומת הברזל שגרמו העוונות, ומשליכם למקום אשר לא יזכר ולא יפקד עוד. וגם אינו חושב שמא ליום מחר יחזור ויחטא ויבנה עוד מחיצה של ברזל המספקת, הקב"ה כביכול אומר, כדאי לו יום אחד של יום הכיפורים שלא תהא מחיצה מבלדת בינינו. 'איבעית אימא קרא', רבינו הקדוש למד את דבריו מפסוק, בגמ' שבועות דף יג.

תְּתַהַרְו - תטהרו את עצמכם

והנה המקור למ"ד שיוה"כ כן צריך תשובה, מבואר במהרש"א שלמדו זאת מהפסוק, וכ"כ רבינו יונה, דכתיב (ויקרא טז,ל) כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תְּתַהַרְו, משמע, אימתי ביום הזה יכפר עליכם, רק אם לפני ה' תְּתַהַרְו, ביאר מהרש"א, תְּתַהַרְו לשון ציווי 'תטהרו את עצמכם'. [אמנם בספר הנ"ל לא הביאו בשם מהרש"א אלא בשם 'זקן אהרן' ספר דרוש קדמון, לכאורה מהג"מ רבי אהרן תאומים מקראקא הי"ד, לפני כחמש מאות שנה.]

מכפר רק על עבירות שבין אדם למקום

והנה לפסוק זה יש כמה אופנים איך להבינו 'כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם' - מכל חטאתיכם לפני ה'. תְּתַהַרְו' כדברי רבי אלעזר בן עזריה, שיוה"כ מכפר רק על עבירות שבין אדם למקום, 'יכפר עליכם לטהר אתכם' מאיזה עוונות? 'מכל חטאתיכם לפני השם', היינו עבירות שבין אדם למקום, ולא בין אדם לחברו.

יְכַפֵּר בַּתְּנָאִי שֶׁתְּתַהַרְו

אבל לפי הדרש הנ"ל צ"ל באופן אחר, יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם! ובתנאי: לִפְנֵי ה' תְּתַהַרְו. היינו שצריך לשוב בתשובה ולטהר את נפשינו, ועי"ז יכפר עלינו ביוה"כ, וכפירוש מהרש"א.

מעבר לכביש בדרך איפה שהם צריכים לעבדו, ויביט בהם מן הצד, ובכך יבטא את רגשי האבהות שלו. אף שהם לא רוצים להתקרב אליו הוא ירצה להתקרב אליהם, כך היא המציאות, זה נוגע בנפש כמעט כמו רציחה, כי הגעגועים רק גוברים מיום ליום.

מַעֲי הָמוּ עָלָיו

וכתב ה'פנים מאירות' שאבינו שבשמים הוא אבא שלנו, אבינו אב הרחמן, אף אם לא התנהגנו כראוי וגורשנו מביתו, עובר זמן ואינו יכול לעמוד בגעגועיו כביכול. אף כשבנ"י אמרו (ש"ה"ש ה,ג) פֶּשַׁטְתִּי אֶת כְּתָנֹתַי אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה כְּבִיכּוֹל מִסֹּתְכָלִים עַל דְּרָכֵי זָרִים כְּדֹרְכֵי אֲמֵת וְזוֹן, ואומרים רַחֲמֵי אֶת רַגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנֶפֶם, איך תרצה שאטנף את עצמי להיות דתי עם זקן ופאות. אעפ"כ דו"דִּי שָׁלַח יָדוֹ מִן הַחֹר וּמַעֲי הָמוּ עָלָיו, גם כשהאבא יודע שהבנים לא חפצים בקרבתו רח"ל, אינו עוזב אותם, אלא עומד אחר כתלנו, מציץ מן החרכים, ושולח ידו מן החור.

אבא מוחל - למען קרבתו לבן

ולכן קבע את יום הכיפורים לכפר כל עוונותינו, כביכול רק בגלל שהוא חפץ בקרבתנו, כי יש נקודה של אבהות שמתעוררת מעמקי עמקים ששם אין שום הבדל אם הבן שב בתשובה או לא שב בתשובה, אף שבוודאי הוא משתוקק שהבן ישוב אליו ויחפוץ בקרבתו, מ"מ אם הבן לא מתעורר לכך, האבא מוחל ומוותר על הכל, למען קרבתו עמהם.

אבא שמחכה יותר מדי שהבנים יבקשו ממנו סליחה, אינו אבא שלם. אם הבן לא מבין את הצורך בקרבה לאביו, האב יעשה מה שיעשה להתקרב לבנו, אף כשאין לבן דעת להתעורר לחפץ בקרבתו.

מֶלֶךְ יִצְפֶּה לַחֲזָרָה בַּתְּשׁוּבָה

בשלמא בענין עבדות ומלוכה, אם פשע העבד במלאכתו, מגרשו אדונו ואין חפץ בקרבתו עוד. אבל בענין אב ובנו, יש קשר נצחי בל ינתק לעולם, עד שאף אם בנו לא שב אליו, הרי הוא משיבו באהבה ומכפר על הכל.

כְּבִיכּוֹל הַשֵּׁי"ת צָרִיךְ אֶת הַקֶּשֶׁר עִם בְּנֵי

ועפ"ז מבאר דברי רבינו הקדוש שיוה"כ מכפר אפילו לשאינם שבים, כביכול כביכול, הוא לצורך של מעלה. אף שאין הקב"ה צריך לבריותיו, אחר שברא את העולם בצמצום כזה, עשה הנהגה כזאת שכביכול הוא ית' צריך את הקשר עם בני ישראל.

ומנא לן דשייך לדמות קרבתנו אליו ית' כבן לאביו, כמו שבקשנו בר"ה אִם פָּנִים אִם פְּעֻבָּדִים, אִם פָּנִים רַחֲמֵינוּ

לדעת ראב"ע מכפר גם בלא תשובה

ונמצא שלדעת ראב"ע אין מקור לכך שביוה"כ צריך לשוב בתשובה, כי הוא דרש את 'לפני השם' אדלעיל, מפל חטאתיכם לפני ה' ולא חטאתיכם שבין אדם לחברו, וא"כ אינו יכול לדרוש את פסוק שעדיין צריך לשוב להטהר לפני ה', וכדעת רבי שיוה"כ מכפר גם בלי תשובה. כן ביאר ה'פנים מאירות', שרבינו הקדוש הזכיר בסוף מס' יומא את הדרש של ראב"ע כדי שלא יהיה מקום לדרוש כדברי מהרש"א שיוה"כ מכפר רק כשמקיים 'לפני ה' תטהרו', כי יוה"כ מכפר אף לשאינם שבים.

הכהן אומר תטהרו

וכן אנו נוהגים להבין את הפסוק הזה כדעת ראב"ע, כמו שאומרים בסדר העבודה, אָנָּה בָּשָׂם, כָּפָר נָא לַחַטָּאִים וְלַעֲוֹנוֹת וְלַפְשָׁעִים, שְׁחַטְאִי וְשַׁעֲוִיתִי וְשִׁפְשַׁעֲתִי לִפְנֵיךְ אֲנִי וּבֵיתִי, כְּפָתוֹב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ מִפִּי כְּבוֹדְךָ, **כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה'**, וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בְּעֶזְרָה כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא מִפָּרֶשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל בְּקִדְשָׁהּ וּבִטְהָרָה הָיוּ כוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְאֵף הוּא הָיָה מִתְפַּנֵּן כְּנֹגֵד הַמְּבָרְכִים לְגִמּוֹר אֶת הַשֵּׁם וְאוֹמֵר לָהֶם **תְּטַהְרוּ**, וְאַתָּה בְּטוֹבָךְ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לְאִישׁ חֲסִידְךָ.

מפסיקים באמצע הפסוק

הרי שאנו עושין הפסק גדול בין תיבות **מכל חטאתיכם לפני ה'** ובין **תטהרו**. וכך חוזרים כמה וכמה פעמים. וכל זה כדי להורות כדברי ראב"ע שאין לדרוש לפני ה' תטהרו, כי יוה"כ מכפר אף לשאינם שבים. וזהו טעם נפלא מדוע אנו פוסקים באמצע הפסוק דלא פסקיה משה.

וכמובן שתיבת 'תטהרו' בוודאי אומרת לנו לשוב בתשובה ולטהר נפשינו לפני ה', אך באופן שלומדים את הפסוק כך, אי אפשר לומר שהתשובה תעכב את הכפרה של יוה"כ.

אשריכם ישראל שאביכם צריך את קרבנתכם

כיון ששמע רבי עקיבא כן, אמר תיכף אשריכם ישראל שאביכם שבשמים צריך את קרבנתכם כביכול, כיון שראב"ע אמר ש'לפני השם' בא לחלק בין עברות שבין אדם למקום לבין אדם לחברו, נעשה כאומר שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים, וא"כ ישאל המקשה מה הסברא לכפר גם כשאינו שב בתשובה, אין זאת אלא שאשריכם ישראל.

אשריכם שמלככם הוא גם אביכם

ולכן רבי עקיבא כפל לשונו ושאל לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם, יותר ממה שאתם רוצים בקרבנות ית'

הוא רוצה בקרבנתכם, מדוע, כי אינו רק מלככם אלא גם **אביכם**, ואבא לא יכול לסבול את צער הריחוק מבניו. לכן נתן לנו את יוה"כ לכפר עונותינו, להסיר המחיצה המבדלת, ולהלביש אותנו מחלצות. באמת אשרינו.

טובל ושרץ בידו

וסיום דברי רבי עקיבא הוא מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יי, להסמך לדברי ראב"ע שעבירות שבין אדם לחברו מוכרחים לתקן, שאם הגזל עדיין בידו, הרי הוא כטובל ושרץ בידו, לכן הזכיר מְקוֹה יִשְׂרָאֵל שהמקוה מטהרת את הטמא רק לאחר שישליך את השרץ מידו, כך בעברות שבין אדם לחברו, צריך לתקן ולבקש מחילה ואזי יטהר. נמצא שכלפי בין אדם למקום אביכם שִׁפְשַׁמִּים מְטַהֵר אֶתְכֶם, ולגבי בין אדם לחברו מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יי הקב"ה מטהר את ישראל לאחר שישליכו את השרצים מידיהם, יחזירו את הגזלות ואת ההלוואות ויבקשו סליחה ומחילה כראוי בין אדם לחברו.

אבינו אב הרחמן - אינו סובל את המחיצה

וכל הדברים האלו אמורים כדברי רבי שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים. ושמחנו על סברא זו כמוצא שלל רב, למצוא טעם ודעת מדוע יוה"כ יכפר גם בלי תשובה, כי הוא ית' אבינו אב הרחמן, ואינו יכול לסבול את המחיצה המבדלת של העונות ולכן נתן לנו יום הכיפורים הזה לכפר על כל עונותינו.

האבהות גוברת על המלוכה

ואם ישאל האדם, והרי הקב"ה גם מלכינו, מי אומר שהרגשת האבהות גוברת על הנהגת המלוכה? לכן בימים אלו כדאי ללמוד את מעשה דוד ואבשלום, דוד שימש לאבשלום גם כמלך וגם כאבא, וכשאבשלום חטא כנגדו ורצה להרוג את דוד אביו וכו' וכו', אעפ"כ כשמת אבשלום אמר עליו דוד (שמואל ב, יט, א) בְּנִי אֲבִשְׁלוֹם בְּנִי בְנִי אֲבִשְׁלוֹם מִי יִתֵּן מוֹתִי אֲנִי תַּחְתֶּיךָ אֲבִשְׁלוֹם בְּנִי בְנִי. ח' פעמים אמר עליו **בְּנִי**, ז' פעמים כדי להעלותו מז' מדורי גיהנום ועוד אחד כדי להכניסו לגן עדן. הרי ש'נצח רחימו דבנוי' [לשון הזוה"ק דקודם התקיעות] האהבה לבניו מנצחת את החשבונות של כבוד המלוכה.

למה מזכירים 'אם כְּעֲבָדִים'?

ואין להקשות דא"כ למה אנו מזכירים אם כְּעֲבָדִים? נזכיר רק אם כְּבָנִים בלבד. שני תשובות בדבר.

א. כדי שנזכה למדרגת 'בנים' צריך לזכור שגם היהודי השני הוא גם בן של השי"ת, תאהב אותו בלב שלם וכך יתגלה מדרגת 'בנים'.

שבת - שרביט של מלך

ויעידו חסידים ואנשי מעשה, בפרט ההוגים בספה"ק 'בני יששכר' זי"ע כי בשבת קודש אנו זוכים למדרגת 'בנים למקום', כי שבת היא כביכול שרביטו של מלך, ואיך יש לנו רשות להכנס בשבת, אלא שמותר לו לבן להשתמש בשרביטו של אביו. ולכן 'גוי ששבת חייב מיתה', אף שכתב הרמב"ם שאם רצה גוי לקיים מצוה מן המצוות מניחין אותו, לא כן בשבת שהוא שרביטו של מלך, ואין מותר להשתמש בו רק בן המלך.

גוי שהניח תפילין חייב מיתה

והרדב"ז כתב שגם גוי שהניח תפילין חייב מיתה, שהוא אות וכתר המלך, שגם הקב"ה מניח תפילין. עכ"פ שבת קודש הוא בירור שיהודי זוכה למדרגת 'בנים למקום'.

מתי נקראים בנים?

ואע"פ שהארכנו מאד במדרגת בנים למקום, ולכן אמר רבי שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים, וצ"ע שהרי נחלקו אם נקראו בנים למקום כשאינן עושין רצונו של מקום, כמ"ש בספ"ק דקדושין 'בנים אתם לה' א'להיכם בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרוים בנים, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרוים בנים שנאמר בנים סכלים המה ואומר בנים לא אמונן בם ואומר זרע מרעים בנים משחיתים ואומר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א'ל חי'.

מי שחטא אינו בן?

ונמצא דלדעת רבי יהודה ברבי עלאי שאם אין נוהגין מנהג בנים אין קרוים בנים, נפל פיתא בבירא, כי כל מה שאנו זקוקים לכפרת יוה"כ הוא למי שחטא ופשע, וא"כ איך אמרנו בדברי רבי שיוה"כ מכפר גם כשאינם שבים משום אהבת האב לבניו, והרי כשאין נוהגין מנהג בנים אין קרוין בנים?

בָּנִים מְשַׁחֲתִים גַּם נִקְרָאִים בְּנֵי אֵל חַי

אלא שדעת רבי מאיר נודעת שבין כך ובין כך קרוין לך בנים, ולא עוד אלא שאפילו אם עבדו עבודה זרה נקראו בנים כהמשך הגמ' (שם לו. 'מאי ואומר וכי תימא סכלי הוא דמקרי בני כי לית בהו הימנותייהו לא מיקרו בני, תא שמע ואומר בנים לא אמונן בם! וכי תימא כי לית בהו הימנותא הוא דמיקרו בנים כי פלחו לעבודת כוכבים לא מיקרו בנים, תא שמע ואומר זרע מרעים בנים משחיתים! וכ"ת בנים משחיתים הוא דמיקרו בני מעלייא לא מיקרו, תא שמע ואומר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א'ל חי'.

ב. בתחילה מתעוררים שני הכוחות, ובסוף מנצחת אהבת האב את הנהגת המלוכה. הגם שהוא גם אבינו וגם מלכינו, בסוף מנצח חלק 'אבינו'.

בלי תשובה - שבת מאי מהני?

כתב רבינו הט"ז זי"ע בריש הלכות שבת (רמב) וזלה"ק 'בטור הביא גמרא דכל כתבי כל המשמר שבת כהלכתו אפי' ע"ז כאנוש מוחלין לו, איכא למידק אי לא עשה תשובה שבת מאי מהני? ואי עשה תשובה שבת למה לי? ונראה דמיירי שעשה תשובה אלא דתשובה לא מהני שיהא מוחלין לו כדאיתא בפרק יה"כ עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה תולה ומיתה ממרקת, קמ"ל כאן דאם בעשותו תשובה שומר שבת כהלכתו מהני תשובה שיהא נמחל לו'. כלומר שמדובר בשב בתשובה על ע"ז, אלא שעדיין צריכין חלוקי כפרה, ואם שומר שבת כהלכתה מוחלין לו.

גם שבת תכפר בלי תשובה

וכתב הרבי רבי יונתן זי"ע ביערות דבש (ב דרוש יז) שלדעתו יש מקום להסתפק שהשבת תכפר אף בלי תשובה! ושם דרש דרוש לכבוד מרדכי ואסתר ע"פ דברי המדרש (קהלת רבה ח, ט) 'שומר מצוה לא ידע דבר רע זו אסתר שהייתה עסוקה במצות ביעור חמץ, ועת ומשפט ידע לב חכם זה מרדכי דכתיב (אסתר ד) ומרדכי ידע את כל אשר נעשה'.

מרדכי לא ביעור חמץ?

וצ"ע וכי מרדכי לא עסק בביעור חמץ? והאריך בפלפולו כדרכו בקודש ומסיק ע"פ דברי המשנה בפסחים (גו, דף מט) אַרְבָּעָה עָשָׂר שָׁחַל לְהִיּוֹת בַּשָּׁבֶת, מִבְּעָרִים אֶת הַפֶּל מִלִּפְנֵי הַשָּׁבֶת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בְּזִמְנָן. וביאר שנחלקו אם בשבת יש תשובה, וכמבואר בכל הסהפ"ק שביעור חמץ הוא ענין של תשובה שאדם מבער את הרע מקרבו, לדעת רבי מאיר צריך לבער את הכל לפני שבת, כי שבת מועילה גם בלי תשובה כדעת הרבי רבי יונתן. וחכמים אומרים שהשבת מכפרת עם תשובה, כדעת הט"ז.

אסתר סברה שצריך לבער לפני השבת

וכתב באריכות חשבון נפלא שבשנת הנס דפורים חל ערב פסח להיות בשבת, וא"כ היה י"ג ניסן ביום שישי, יום כתיבת האגרות, ואסתר ס"ל כרבי מאיר שצריך לבער לפני השבת, לכן היתה עסוקה בביעור חמץ, ולא ידעה דבר רע, אבל מרדכי נקט כרבנן 'בזמנן' שצריך לבער בשבת, ולכן ומרדכי ידע את כל אשר נעשה.

יום שני ז תשרי תשפו

(מס' שיעור 42035524)

ראשון ראשון באהבת הבורא - נקל לבוא לתשובה מאהבה

הקב"ה נותן והאדם מצטוו לקיים את המצוה

לכבוד יום הולדת מרן החת"ס זי"ע נזכיר מה שדרש רבינו לפני 'כל נדרי' (דרשת יוה"כ לד): לבאר נוסח רבותינו הגאונים בא"ל מלך יושב על פסא רחמים מעביר ראשון ראשון, והמפרשים נלאו לבארו. וביאר ע"פ מש"כ בסוף ספר איוב (מא, ג) מי הקדימני ואשלים, ודרשו חז"ל במדרש תנחומא פרשת אמור 'מי קילס לפני עד שלא נתתי בו נשמה, מי מל לפני עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לפני ציצית עד שלא נתתי לו טלית, מי עשה לפני מעקה עד שלא נתתי לו גג, מי עשה מזוזה עד שלא נתתי לו בית, מי עשה לפני סוכה עד שלא נתתי לו מקום, מי הפריש פאה עד שלא נתתי לו שדה, מי הפריש תרומה ומעשר עד שלא נתתי לו גורן, מי הפריש בכורות ומעשרות וקרבן עד שלא נתתי לו בהמה'. וכן הוא בכל תרי"ג מצות, אין לך דבר שהאדם מתחיל בו, תמיד הקב"ה מתחיל לתת שפע ואח"כ האדם מצטוו לקיים את המצוה השייכת לאותו השפע.

האדם התחיל בעבירה

מה שאין כן בעבירה רח"ל שאי אפשר לומר שהקב"ה התחיל והוא המשיך, כי החוטא התחיל ראשון במרד. וא"כ היה צריך שהדבר יעורר ח"ו חומר הדין, כי במצוה האדם הוא השני במערכה, ובעבירה הוא הראשון במערכה, א"כ היה צריך שמשקל העבירה יהא יותר כבד מהמצוה. אך מכיון שהקב"ה מטה כלפי חסד, הוא 'מעביר ראשון ראשון' כלומר שמסיר את החשבון הזה 'מי היה ראשון' כדי שלא לעורר חומר הדין.

עוון שהפך לזכות

אמנם אם אדם זוכה לתשובה מאהבה ונהפך העוון לזכות, באותו הזכות אין הקב"ה אומר 'מי הקדימני ואשלים', כי זה הזכות נוצר ע"י שעשה עבירה ושב עליה מאהבה, ובאותה עבירה היה האדם הראשון. וא"כ במדת מה, יש מעלה באלו הזכויות שנעשו מתוך התהפכות העוונות, מה שאין בשאר המצוות. כי שאר המצוות נאמר בהם 'מי הקדימני ואשלים', אבל בעבירות היה האדם הראשון באותה פעולה כביכול, אלא שהקב"ה מצד מדת חסדו

רבינו הקדוש משולב יחד עם רבי מאיר

וכתב הרשב"א (שו"ת ח"א קצד) שאע"פ שבדרך כלל רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה, בהא הלכתא כרבי מאיר!!! כי הפסוקים מדוייקים כדבריו.

ונמצא שדעת רבינו הקדוש משולבת יחד עם דעת רבי מאיר, בפרט שהוא מקשר כל חכמתו בתוה"ק משום שראה את רבי מאיר מאחוריו, הרי שהוא מקושר בו מאד. א"כ כל מה שאמר רבי שיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים, זה בזכות רבי מאיר שאמר בין כך ובין כך קרוין לך בנים, וכמבואר לעיל מדברי ה'פנים מאירות' שכשמתעוררת אהבת האב לבניו, הוא מוותר ומוחל על הכל כדי להסיר המחיצה המפסקת ביניהם.

בשבת מתעוררת מדרגת בן

עד כדי כך שרבי מאיר היה מגונן גם על אלישע בן אבויה - אחר שיצא מן הדת, ורבינו הקדוש פסק כרבי מאיר, ולכן נקט דיוה"כ מכפר אף לשאינם שבים.

ובזה מיושב עוד מדוע נקט רבי מאיר שצריך לבער את החמץ לפני השבת, כי השבת מועיל גם בלי תשובה כדברי היעירות דבש, כי בשבת מתעוררת מדרגת בן, והאב מוחל לבנו גם כשאינו שב אליו.

הסדרי ראייה; לפחות פעם בשבוע

וכשהיה דבר קשה שהרחיקו ח"ו את הילדים מאביהם, אינו ממתין לראותם רק אחת בשנה ביוה"כ, אלא משתוקק לראותם לפחות פעם אחת בשבוע, וזה שאמר היעירות דבש בשם רבי מאיר, שהשבת עצמה כבר מכפרת כיוה"כ אפילו לשאינם שבים. כי בנים אתם לה' אלקיכם, ובין כך ובין כך קרוין לך בנים.

דודי שלח ידו מן החר ומעי המו עליו

הפּוֹתֵחַ שֶׁעַר לְדוֹפְקֵי בִתְשׁוּבָה - לא רק כשפתח פתח כחודו של מחט מעבר אל עבר, כי כשאבא מתגעגע לבנו שהתרחק, אם הבן רק יתקרב לדלת בית האבא ויגע בחשאי בדלת, כי אינו מעיז לדפוק בכח ובקול, כבר יחשב אצל האבא כאתערותא דלתתא במדרגה גדולה ביותר ויפתח לפניו כל שערי האהבה והחמלה.

שכר הצדיקים, וזהו אמרו והאל הקדוש נקדש בצדקה, כי לשון קדושה הוא פרישה ושפלות, שהאל יתברך עם רוב גדולתו ורוממותו משפיל עצמו כביכול, לחקור ולתור על הענינים שנעשו על ידם המצות, שעל ידם תתרבה שכר המצוה כדי להגדיל שכרם, וזה אומרו והאל הקדוש נקדש בענין הצדקה כנזכר, וכמו שאמר הכתוב שלפניו וישח אדם וישפיל איש ועיני גבוהים תשפלנה, ירצה כשישח אדם לקבל עליו עול מלכות שמים במצות השכליות במה שהוא אדם, וישפיל עצמו לקבל עליו מצות המעשיות, אז עיני גבוהים תשפלנה, לדקדק במצותיו ולהשקיף ולהשגיח עליו להצילו מכל רע ולהצליחו במעשה ידיו כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם.

נפלה פרוטה ועני מצאה

הרי שכלפי העבירות אינו מדקדק לעיין, אלא 'ויגבה ה' צבקות במשפט', משא"כ כלפי המצוות הוא ית' נקדש בצדקה, משפיל עצמו לדקדק עוד ועוד במעשיו הטובים של האדם, שמא נפל ממנו פרוטה ונהנה ממנה העני אף שלא בידיעתו וכדו'. וניתן דוגמא לזה, כדי להתבונן באהבת הבורא בימים האלה.

קידוש לבנה רק אחר יוה"כ

אי' ב'לבוש' או"ח בהל' עשי"ת (תרב) 'אין מקדשין הלבנה אלא אחר יוה"כ', כיון שאנו תלויים בדין באלו הימים, וקידוש לבנה צריך לעשות בשמחת הלב, לכן אומרים קידוש לבנה רק אחר יוה"כ בשמחת הלב. 'ואני שמעתי בשם גדול אחד שאדברה טוב שיקדשו אותה בתוך עשי"ת כדי שתבא מצוה זו ותוסיף על זכויותינו'. וכן המליץ הגר"א מוילנא זי"ע. אולי אפשר ע"י קידוש לבנה נזכה להכריע לכף זכות.

ההמתנה למצווה תכריעו לכף זכות

וכתב הלבוש 'וסברא נכונה היא' כי זה בעצמו יגרום לו שמחה בשעת קידוש לבנה, שיתבונן שמצוה זאת תכריענו לכף זכות ביוה"כ. אמנם כדי לקיים המנהג שלא לקדש לבנה בעשי"ת כתב הלבוש 'כיון שממתינים מלקדש הלבנה לכבוד הקידוש לבנה כדי לעשותה בשמחת הלב, הוה ההמתנה על הקידוש לבנה גם כן מצוה, והיא היא שתכריענו לכף זכות'.

לתפוס את החבל משני ראשיו

ונמצא שיכולין לתפוס את החוט משני קצוותיו, הן לקדש הלבנה אחר יוה"כ בשמחה, והן להכריע לכף זכות בעשי"ת ע"י שמונע עצמו מלקדש כשאין לבו שמח כ"כ. היש חיך מתוק מזה? גם ההימנעות מלקדש הלבנה כדי לכבדה

שיהיה נחשב כאילו לא היה הראשון, 'מעביר ראשון ראשון', והני מילי לגבי משקל החטא, אך לאחר שנהפך לזכות, יש מעלה יתירה שבאותו ה'זכות' עשה האדם מעצמו בתחילה מבלי 'מי הקדימני ואשלם'.

תשובה - מן הטובות אשר הטיב ה'

ובאמת שמהתבוננות בדברי החת"ס יש לנו ריבוי עצום של רעיונות איך להגיע לאהבת ה' מתוך מדות הרחמים שמתגלים בעולם התשובה, וזה בעצמו גורם לתשובה מאהבה, כי אחד מהדרכים לבא לאהבת הבורא הוא מתוך התבוננות בחסדיו של הקב"ה, ויש כמה דרכים בזה, הדרך הפשוטה הוא מה שהקב"ה מחיה אותנו עכשיו ובכל עת ורגע, זון ומכלכל אותנו תמיד, ואנו מוקפים בחסדיו ית' בכל עת ובכל זמן. וכאן למדנו על התבוננות חדשה, להתבונן בחסדיו ית' שברא את התשובה לפני העולם, וכלשון רבינו יונה בתחילת שיעור תשובה 'מן הטובות אשר הטיב הקב"ה בעולמו', שנתן לנו דרך לשוב בתשובה.

ההתבוננות בטובה הזאת עצמה הופכת זדון לזכות

ועלינו להתבונן בתוך הטובה הזאת בעצמה שתשובה מאהבה מהפכת זדון לזכות. ככל שנעיין בפרטיה ודקדוקיה, נזכה יותר לאהבת הבורא וממילא נשוב מאהבת הבורא, וזדונות נהפכים לזכויות ועי"ז בעצמו אוהב יותר את השי"ת.

על הטובות חוקר יותר

בספה"ק 'בית אלקים' לרבינו המבי"ט זי"ע (פרק טו) יש אריכות גדולה בענין עשרת ימי תשובה, ובתוך דבריו הוא מדגיש חסד מיוחד של הקב"ה, לא רק ביושבו על כסא רחמים אלא גם ביושבו על כסא דין, יש חסד מיוחד איך הוא מודד עבירות ומצוות 'וגם ביום הדין שהוא יושב על כסא דין אינו מפשפש וחוקר על העונות כל כך, כמו שמפשפש וחוקר על הטובות שעושה האדם כדי לתת לו שכר הרבה על עשית המצות'.

לא מביט ומפשפש בענין החטאים

'וכמו שראה"כ ג"כ (ישעי' ה') ויגבה ה' צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה, ירצה כי בענין המשפט והוא כשרוצה האל יתברך לעשות משפט בחוטאים, הוא מגביה עצמו כביכול שלא להביט ולא לפשפש בענין החטאים כל כך אלא בחטא דרך כלל, ולא בפרטי הדברים שבשעת עשית החטא אשר עליהם נחשב החטא יותר חמור'.

כדי להגדיל שכרם

'ובענין שכר המצות אינו כן אלא שחוקר על הדברים הפרטים שבענין המצות שעליהן תגדל השכר להרבות

זכויות שלא עלו על דעתנו

הוא אשר דיבר המב"ט בבית אלקים שהקב"ה עושה זכויות ביושבו על כסא דין, מהפך ומוצא זכויות מעניינות שלא עלו על דעתנו. אך בעבירות הוא מגביה עצמו במשפט שלא לדקדק ולחקור בה בדקדוקים.

רנטגן מול MRI

כביכול את העבירות הוא ית' בודק במכשיר רנטגן ישן של לפני מאה שנה, ואת המצוות הוא חוקר ובודק עם MRI הכי משוכלל שבעולם, לחקור לעומק ולרוחב ולאורך, האיך אפשר למצוא בו עוד איזה זכות ושבח. ההתבוננות הזו בעצמה מביאה אותנו לאהבת ה', וממילא זוכים על ידה לתשובה מאהבה, ומי הקדימני ואשלם, וכו' וכו' עד אין קץ וכלות כמה שהקב"ה מהפך עלינו לזכותנו.

כָּשֶׁם שְׁאֵנִי רוֹקֵד - וּנְשָׂאוֹ הָרוּחַ

וכתב ב'אליהו רבה' בביאורו על הלבוש הנ"ל, ע"פ מש"כ בספר קדמוני 'אור חדש': 'סיפר לי החסיד מה"ר משה מייזל"ש, מעשה באחד שפגע בו עכו"ם בלילה ורצו להרגו, וביקש מהם שיניחונו לעשות מצוה אחת קודם מותו, ואח"כ יעשה אתו מה שלבו חפץ, והלבנה היתה בחידושה וקדשה בפניהם בכוונה גדולה, ונעשה לו נס כשדלג וקפץ ג' פעמים כמנהג, ונשאו הרוח וניצול מהם. גם שמעתי ממנו שמי שיקדש הלבנה, מיום שיקדשה לא ידאוג שימות באותו החודש מאותו היום ואילך, עד כאן. הבאתי זה ללמוד ממנו קצת ראייה [לדברי ה]לבוש דיותר מסתבר לקדש קודם יום כיפור, משום דנאמר כשם שלא ידאוג שימות באותו החודש כן לא יגזור עליו מיתה באותו חודש. **מיהו גם בזה י"ל כיון שממתינין לכבודה וכו' מגינה תיכף.**

שלא ימות באותו חודש

בתחילה כתב סברא לקדש בעשי"ת כדי שלא יגזרו עליו מיתה באותו חודש, אך בסוף מסיק כדברי הלבוש הנ"ל, שבזה בעצמו שממתינין לכבוד הלבנה לקדשה בשמחה אחר יוה"כ, זה בעצמו מגן עליו להכתב ולהחתם בספר החיים הטובים. הפלא ופלא. היש ח"ך מתוק מזה?

יש ח"ך מתוק מזה?!

מקור לשון זה 'היש ח"ך מתוק מזה' הוא ברש"י על שיר השירים וזלה"ק: [הטז] 'חכו ממתקים - דבריו ערבים (ויקרא יט) ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם, אני ה' הנאמן לשלם שכר יש ח"ך מתוק מזה? אל תחבלו במעשיכם ותקבלו שכה ובשוב רשע מרשעו (יחזקאל יד) ועשה משפט וצדקה, עליהם חיה יחיה, **עונות נחשבו לו לזכויות יש ח"ך מתוק מזה?** **מזה?** הרי שרש"י זי"ע מתבונן בענין 'עונות נחשבו לו לזכויות' ומתפעל ואומר 'יש ח"ך מתוק מזה?'

בלב שמח במוצאי יוה"כ, עצם ההמתנה הזאת עולה על משקל הזכויות!

לא למד במקום המטונף

נמשיל בזה עוד משל, אדם שנמצא במקום המטונף שאסור לומר שם דבר שבקדושה, ועוצר עצמו מלומר פרקי תהילים וללמוד משניות, בגלל שכך רצון ה', גם זה עולה על כף הזכות, בא מלאך של זכות ומעיד עליו שהוא לא למד משנה ולא אמר תהילים במקום פלוני שהיה לו חשש שמא המקום מטונף, ואי הלימוד ואי התפילה מכריעין אותו לכף זכות.

רקדו ליד עביט מי רגלים

ולא רק האחים הקדושים הרר"א והרר"ז זי"ע שמסופר עליהם שהיו אצל עביט של מי רגלים ורקדו על שאינם יכולין לומר דבר שבקדושה, הן הכירו במעלת עבודתם, אך גם סתם אדם שאינו מתעורר כלל להבין במעלת פעולותיו, עולה זכותו ומכריעו לכף זכות. אילו הרר"א והרר"ז היו נמנעים מלומר קידוש לבנה בעשי"ת לכבוד שמחתה אחר יוה"כ, מסתמא היו רוקדים על זה לבד בעשי"ת על שנמנעין מלקדשה עכשיו. אבל גם כל אדם שאינו מרגיש מה שהוא עושה, כשנמצא בבית הכבוד ונמנע מלחשוב בדברי תורה, הקב"ה מייקר לו כבוד מיוחד על שנמנע מד"ת במקום המטונף. יקבל שכר על ביטול תורה זה.

התאמץ לא ליישב רמב"ם באמצע התפילה

וכהגה"ק מצאנו זי"ע שהיה צריך להתייגע שלא ליישב רמב"ם באמצע התפילה, ואמר שפעל בעצמו שבשעת התפילה הוא שוכח שיש תורה בעולם. נמצא שיקבל שני פעמים שכר, אחד על עבודת התפילה במסירות נפש, ואחד על המניעה מלחשוב בדברי תורה בעת התפילה, כי זמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד.

הקב"ה מקבץ את כל הפעמים שדחה את יצרו

הצדיקים פירשו 'מקבץ נדחי עמו ישראל', שפעמים שיצרו של אדם מתגבר עליו ותוקפו מאד, והאדם מתחזק לדחות את יצרו פעם ועוד פעם ועוד פעם, ולבסוף נכשל רח"ל. הקב"ה מקבץ 'נדחי' כל פעם שהשתדל לדחות את יצרו הרע, מתקבץ לנחת רוח מיוחד בעיניו ית'.

כך יש לפרש 'מקבץ נדחי עמו ישראל' שאנו דוחין מלומר קידוש לבנה בעשי"ת אע"פ שאנו רוצים להרבות זכויות, גם לפני ששמענו על דברי ה'לבוש' שזה בעצמו ייחשב לזכות, גם עשינו כן. והקב"ה מקבל מזה נחת רוח נפלא.

הריני מוציא ממון על הידורי מצוות

וכן כשקונה בשר בהכשר מהודר, יוסיף מחשבה מדוע אני משלם במחיר יותר יקר לקנות בשר יותר מהודר, כי אני מוסיף כמה שקלים לשוחט המהודר, ולהאדם שעשה את המליחה, ולהאדם שבדק את הריאות, ולאדם ששטף את הצוואר קודם השחיטה וכו'. הריני מוציא ממון מכיסי לשלם על מצוות הללו.

שליח בשכר מועיל בכל גוונא

וכתב המחנה אפרים שאפילו במקום שאין תורת שליחות, למשל מה שעשו גויים וכדו', מ"מ אם משלם לו, עשאו שליח בפועל. כך כשמשלם מחיר יקר לבשר כשר ומהודר, כלול בו שליחות לכל המצוות שעשו בבשר כרצון ה', ובזה בא לידו מצות דם, כי הבשר הזה היה בו דם קודם לכן, ושלמתי למשגיח מהודר שימלחנו כראוי ובזה עשאו שליח לקיים מצות הוצאת הדם ע"י המליחה. וכן כשקונה דגים כשרים, שילם על בדיקת סנפיר וקשקשת.

רצה הקב"ה לזכות את ישראל

כמה שאדם מוסיף עוד מחשבות, הרי הוא זוכה יותר לייחד קוב"ה ושכינתה. ומכיון שהדורות חלושים, תיקן הרה"ק מבוטשאטש זי"ע לומר כן בבוקר כמסירת מודעה על כל פרט ופרט במחשבה דיבור ומעשה, שהכונה שלו לעשות נחת רוח לה'. וכמובן שיותר טוב לחשוב בשעת מעשה, כגון כשהחזיר ספר בביהמ"ד לארון הספרים, הוסיף עוד ועוד זכות לכף הזכות. הרבה יותר קל להוסיף מצוות מלהיכשל בעבירות, כי רצה הקב"ה לזכות את ישראל.

אהבה צריכה תנודות של ריחוק וקירוב

עתה נרחיב מעט ב"ה בענין תשובה מאהבה שהזדונות נעשין לזכות, ע"פ דברי מהר"ל זי"ע ועוד מרבוה"ק. כי הנה מהות האהבה מיוסדת על עליות וירידות, כשם שתענוג תמידי אינו תענוג, כך לצורך האהבה צריך שיהיה בה ריחוק וקירוב קירוב וריחוק.

שיר השירים הוא משל לאהבת ה'

כי הנה נודע ששלמה המלך ע"ה נתן לנו מגילת 'שיר השירים' כמשל לעבודת אהבת ה', כמ"ש הרמב"ם (הל' תשובה יג) 'וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני וכל שיר השירים משל הוא לענין זה'.

ואי"ה יתבאר להלן שתשובה מאהבה היא מדרגה השייכת לכולנו, ואדרבה יותר בנקל להשיגה מתשובה מיראה.

להתרחץ - גמילות חסד עם הגוף

עוד מתבונן רש"י במצות 'ושרט לנפש', שם כתוב 'בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו', פשוט הקב"ה אוהב אותנו כאב לבנים, ולא רוצה שיהיה לנו גוף עם שריטות וגדידות. ונקבל על זה שכר.

כשהלל היה הולך לבית המרחץ. אמר שהוא הולך לגמול חסד עם עלובה זו, ובגמ' מסופר שהיו אמוראים שהיו רוחצים עצמם בכל בוקר, הכון לקראת אלקיך ישראל, בנים אתם לה' אלקיכם, כך כשאדם מסדר צורתו ומציין לבושו בבוקר קודם התפילה, להראות כבן מלך הבא לשרת בבית ה', בוודאי יקבל שכר על כל תנועה, ברחיצת הפנים, ובשטיפת הפה מרירין, ובסידור הפאות בנוי מצוה. מדוע שלא נחשוב ולא נתבונן שעושין עכשיו נחת רוח לה'.

להפוך כל פעולה גשמית למצוה

כאשר בעל התניא טען לפני אנשיו, מדוע נהיה כמו הגוים היוצאים למלאכתם להביא טרף לבני ביתם, וכי נהיה כמו גוי? מוטב נוסיף מחשבת הלב, וייחשב לנו כל פעולה גשמית כמצוה. וכל זה נכלל ב'הריני מכוון' של הרה"ק מבוטשאטש זי"ע: 'הריני מכוון מעתה על כל פרט ופרט ממעשי ודבורי ומחשבותי של כל היום עד למחר בעת הזאת לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה בשם כל ישראל להכריע את עצמי ואת כל עם בני ישראל ואת כל העולם לכף זכות'.

הכל יצטרף לכף זכות

והרי שאפשר לחשוב בכל ענין וענין לשם מצוה, והכל מצטרף לכף זכות. גם כששותה משקה חם בבוקר, אל ישתה כמו גוי ששותה משהו חם בבוקר, אלא יתבונן באיזה מחשבה לשם שמים, שיהיה לו ישוב הדעת לעבודת ה'. וכן כשרוחץ הכוס אחר השתיה יכוון לשם מצוה. כל פעולה שאדם חושב על עוד יהודי, הכל מצוה.

להרבות זכויות בעשיית גם בלי קדוש לבנה

והרי שאנו יכולים להרבות בעשיית בזכויות רבות גם בלי לקדש הלבנה... גם כשמוציא אשפה מתוך ביתו, מקיים מצוה לטהר בית יהודי, כמצות תרומת הדשן. וכן במחילה מכבודכם כשמוריד את המים בבית הכבוד, יש דעה בראשונים שבכל פעם מקיים מצות עשה דאוריתא ושבב' וקסית' את צאתה. רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.

הרבה עליות ומורדות

והנה האהבה המדוברת בשיר השירים שבין כנסת ישראל לקב"ה, יש בה הרבה עליות ומורדות, ודווקא שם נבנית קומת האהבה. בתחילה אומרת כנסת ישראל להקב"ה מִשְׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה, הִגִּידָה לִי שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי, ואח"כ מתחילות ירידות אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק פֶּתַחִי לִי אֶחָתִי רַעִיתִי... ולא פתחתי לו את הדלת, כי פִּשְׁטֹתִי אֶת כְּתָנִי אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה, וגם כשדודי שָׁלַח יָדוֹ מִן הַחֹר, וכבר התעוררתי קִמְמִתִּי אֲנִי לִפְתָּח לְדוֹדִי וְיָדִי נָטְפוּ מֹזֶר וְאֶצְבָּעֵתִי מֹזֶר עַל כַּפּוֹת הַמִּנְעוּל, פֶּתַחִתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חִמַּק עָבַר.

כנסת ישראל נמשלה ללבנה שיש לה מילוי וחסרון

כך היא צורת בנין האהבה, ע"י ריחוק וקירוב, קירוב וריחוק, וכמובן שאי אפשר להרחיב באופן שהקב"ה בנה את העולם בשארי אהבות שיש בעולם, כנודע לשומרי כשרות וטהרה, דווקא ע"י עליות וירידות כי כנסת ישראל נמשלה ללבנה שיש לה מילוי וחסרון.

עליות ומורדות מחזקות את הגעגועים

התכלית של שיר השירים היא מִיָּם רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֱהָבָה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטָפוּהָ, הגויים הם מִיָּם רַבִּים, מִיָּם עֲזִים, הם לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֱהָבָה שֶׁבֵּין יִשְׂרָאֵל לַהֲקַב"ה, למה, כי זה נוצר מתוך עליות וירידות. כשפתחתי את הדלת וכבר דודי חמק עבה, ונפשי יצאה בדברו, וכך התגברו הכיסופים והגעגועים, ועי"ז מִיָּם רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֱהָבָה.

אילו הקב"ה היה נגלה אלינו תמיד, המים רבים היו מכבים את האהבה, כי אהבה צריכה להווצר דווקא מתוך עליות וירידות, ואזי היא חזקה מאד עד שמים רבים לא יוכלו לכבותה.

הכיסופים נוצרו מהריחוק שיצרה העברה

אסור לדבר מזה, רק נזכיר מש"כ בספה"ק, מה שהאדם נכשל בעבירה ואח"כ הוא שב בתשובה מאהבה, זדונות נעשין כזכויות, כי מתגלה למפרע שזמן הריחוק היה מסייע לאהבתו עתה להשי"ת. אילו היה תמיד בקירוב לא היה נבנה אהבה, דווקא באותה תקופה שלא באת להתפלל ולא פתחת ספר ללמוד, מכח זה נוצרה האהבה בלבך ותשוקתך להשי"ת.

הרפיון גרם להתגעגע לדף גמרא

כי כל הכיסופים הגיעו דווקא מתוך החסרון והרצון למילוי החסרון. והרי שהימים 'החלשים' והתפילות 'החלשות', באו כדי לעורר אותי לאחר זמן מה, לעצור ולצעוק 'די',

אני לא יכול לחיות כך מרוחק מהשי"ת, אני מתגעגע לדף גמרא, והרי ששעת הריחוק הגבירה את האהבה.

איזו תועלת צמחה מהריחוק?!

ולכן זדונות נעשין כזכויות דווקא מתשובה מאהבה, כי אם הוא שב מחמת יראה, מה הועיל לו כל אותו הריחוק. אך כשאתה בא עתה לשוב מאהבה, היה כדאי אותו הריחוק, שדווקא על ידו התחזקה האהבה יותר ויותר ויותר. כי דווקא בגלל מה שלא פתחת את הדלת כשקול דודי דופק, ודווקא בגלל שכאשר סוף סוף פתחת, דודי חמק עבה, עי"ז רצת אחריו בכל הרחובות, לבקש את שאהבה נפשי, ועי"ז חולת אהבה אני.

אני ישנה בתורה ותפילה

וכך מכיון שאֲנִי יִשְׁנָה, גם אם ישנתי במשך השנה בתורה ותפילה, אומר לנו הקב"ה, הריחוק שלך נחשב לך כזכות, כי עי"ז נתעוררה האהבה בינינו יותר ויותר.

כך שלמה המלך ע"ה לימד אותנו, להמשיל את האהבה בין כנסת ישראל לקב"ה ע"י המשל דשיר השירים, משם אנו למדים איך תשובה מאהבה מהפכת זדונות לזכויות.

תשובה מאהבה שייכת גם לפשוטי עם

עוד יש להדגיש, בדרך כלל אנו חושבים שתשובה מאהבה היא מדרגה מופלגת ואינה שייכת לפשוטי עם, טעות גמורה היא. כי בדורינו אנו רואים שמדת היראה נתמעטה מאד, וכמ"ש הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע עמש"כ (משנה סוטה ט, טו) בְּעֵקֶב בּוֹת מְשִׁיחָא חֲצָפָא יִסְגָּא... וְיִרְאִי חֲטָא יִמָּאסוּ, שמדרגת יראת חטא איבדה את חשיבותה. כי בכלליות נתבטל ענין היראה מן העולם, כיום כמעט לא יראים מכלום, אין שייך היום מורא מלכות או מורא מהצאר, היהודים שגרו ברוסיה עוד היה [ויש] להם ממה לפחד, היום בעולם דמקורטי כמעט שאין ממה לפחד. מלבד אם אין דמוקרטיה כלל כמו כאן בארץ ישראל... יש מה לפחד. אבל במקומות דמוקרטיים אין יראה ופחד.

מי מפחד מ'כתב סירוב'?

וכן בעולם התורה, בדורות הקודמים היה פחד מכתב סירוב של בית דין, היום זה לא עוזר כלום, לצערנו אין מורא בעולם כלל, קליפת אמריקה התפשטה בכל העולם ואיש כל הישר בעיניו יעשה.

איך היה עומד לפני הבית ישראל מגור זי"ע

ולכן אדם צריך להיות מקורב לגברא רבא שיש לו התפעלות מעבודתו את ה' והתבטלותו להשי"ת, ולקיים שם מצות מורא כדי לבא עי"ז למורא שמים, בלי זה אין לו יראת שמים כלל.

ראיתי שהם חיים בשקר

כן אמר רבי אורי זכרוננו לברכה, כבר הייתי 'שם', וראיתי שהם חיים בשקר, עמד ומאס וגעל בדרך השקר ועבר לדרך האמת. והרמב"ם מעיד שכל העושה את האמת מפני שהיא אמת, הוא עובד את ה' מתוך אהבה.

מרגישים שזו הדרך הנכונה

רוב עובדי ה' בזמננו עובדים באופן הזה, שאנו בטוחים שזו הדרך הישרה ודרך הטובה, שהקב"ה ברא אותנו והוא יודע מה הדרך הטובה ביותר לחיים שלנו, ואנו עושים את הדברים מפני שהם אמת. לא בגלל פחד ממשו, אנו בוחרים בדרך הזאת ביודענו שזו הדרך הישרה.

השטן הקטן - לא גורם אי נעימות

בימינו יש עוד מעלה, לצערנו, אדם יכול להיות מלוכש בבגדי חסידים ועובדי ה', ושולח את בניו למוסדות הטובים ביותר, ואעפ"כ כולו חטא ופשע, מר ממדות, אין לו חיים לא ביום ולא בלילה, לא בחול ולא בשבת, הכל בגלל מכשיר קטן אחד. הרי שבאנו למצב שאדם אינו 'מפחד' מכלום בשעה שהוא חוטא במחשבה דיבור ומעשה רח"ל, וא"כ כל רגע שאין אדם חוטא בדור שלנו, זה רק בגלל שהוא יודע שזו האמת, לאחר שכבר נכשל פעם, ויודע שהמצב של החטא הוא מצב מגעיל וצורב, בלי שום סיפוק וטעם לחיות. ולכן הוא שומר על עצמו ומתבטל לקול גדולי ישראל, לשמור שהכלים הטכנולוגיים יהיו כשרים. לא כדי שלא יתפסו אותו בקלקלתו, לא בגלל שאם לאו, לא יקבל קמחא דפסחא ולא יהיו לבניו מוסדות טובים, כנודע שאפשר להסתדר בדרכי שקר. א"כ כל מה שאדם באמת נשמר מאותו המוות, זה רק בגלל שלב האדם יודע את האמת שכמה שאדם יותר נקי וזך, הוא יותר מאושר ושמח. חיי חיים, אשתו אשה, בניו בנים, ממנו ממון, וחיוכו חיוך.

רוצים חיים מאושרים

והרי שאנו עושים את האמת רק מפני שהוא אמת, כמו שחז"ל העידו על דרכי התורה 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום', שמירת התורה והמצוות נותנת לנו חיים מאושרים.

לא מדובר על שכר עולם הבא, כי אם כוונתו לשכר לעוה"ב, שוב אינו עושה מחמת האהבה. אלא מחמת החיים הטובים כאן בעולם הזה.

לא בגלל סגולה לפרנסה

הרמב"ם מעיד שכל העושה את האמת מפני שהיא אמת, זהו העובד את ה' מאהבה, כי הוא אוהב את המצוה בעצמה, לא בגלל שהיא מסוגלת לפרנסה בהרחבה, לא ולא, אלא

כבר ספרנו במ"א שהאדמו"ר מאמשינוב שליט"א העיד על עצמו שלפני שהוא עומד לתפילת שמונה עשרה ורוצה להרגיש בלב יראת ה', הוא מצייר לעצמו איך היה עומד ביראה ופחד לפני הרבי הבית ישראל מגור זי"ע. בשו"ע כתוב שיש לצייר איך הוא עומד לפני המלך, היות ואין בימינו מציאות כזאת, יש לצייר איך שהוא עומד לפני רבו.

בדורנו מאד נחלשה היראה

ע"פ חוקי המדינות הדמוקרטיות אדם יכול לבזות ראשי ממשלה או מלכי ארצות. המלך של אנגליה וכי יש כלפיו איזה ערך של כבוד? מי מפחד ממנו?

אבל הרבי הבית ישראל מגור זי"ע באמת היה פחד לעמוד לפניו, ולכן הוא מתבונן בזה, כדי לבא מזה ליראת הבורא. ובאמת בדורנו צריך תיקון גדול בענין 'מורא רבך כמורא שמים'. המציאות היא שמידת היראה מאד נחלשה בדורנו.

רק מתוך אהבה

דברנו עם הגאון במצות התשובה רבי אורי זהר זצ"ל ושאלנו אותו איך התעורר לתשובה? לא מכח יראה נתעורר לשוב, לא הוא ולא שאר בעלי תשובה, רק מתוך קשר ואהבה.

עושה את האמת מפני שהיא אמת

וכדי להתחזק ששייך אצלנו היום תשובה מאהבה, נזכיר לשון הרמב"ם בפ"י מהל' תשובה (וכ"כ בהקדמה לפרק 'חלק', בהרחבה יתירה), ונוכח שכולנו זוכים לזה ב"ה, וזלה"ק 'העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצוות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה **אלא עושה האמת מפני שהוא אמת** וסוף הטובה לבא בגללה ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה'. ואע"פ שבדבריו מבואר שהוא מעלה שלא כל חכם זוכה לכך, כבר כתבו רבוה"ק שזה היה בדורות הראשונים שהיראה הייתה בתוקפה, אכן בימינו מדת היראה פחתה, ובמקומה גברה האהבה, וע"ז אמר ה' לאברהם 'בך [באברהם אוהבין] חותמין', במידתו של אאע"ה, וכמבואר שהפשטות בעבודת ה' כיום היא בחירה באמת מפני שהיא אמת. פוק חזי כמה אוהבי ה' איכא בשוקא. והקב"ה מביא הדורות יותר ויותר להיות אוהבי שמו ותורתו, אשרינו שזכינו.

הבנה שזו האמת - זו תשובה מאהבה

טבע האדם לחפש את ההנאה העצמית כשאר בעלי החיים, אם אדם מונע עצמו מעבירה מפני תועלת עצמית, אינה מתוך אהבה, אך אם הוא מתגבר לעשות רצונו ית' מתוך הבנה שזו דרך האמת, לאחר שכבר ראה ששאר הדרכים אינם אמת כלל, זהו השב מאהבה.

עבירות קלות, היינו עשין ולאויין, וזה נוגע לנו למעשה, כי ע"י העסק בתורת השעיר המשתלח אנו זוכים לכפר על ביטול תורה וק"ש ועוד עשין ולאויין. וע"י קדושת יוה"כ, ולמעלה לא יזכירו לנו שוב את כל אלה לעולם ועד.

שיעיד עליו יודע תעלומות

ומצאנו עוד נפק"מ למעשה בדברי רבי, כי מבואר בספר 'חיבור התשובה' להמאירי זי"ע, והג"מ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע הוא היה מאריך לדבר על זה קודם יוה"כ, ע"פ מש"כ ברמב"ם שבדרך כלל צריך לשוב בתשובה בשלימות עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לאותו החטא לעולם, מדויק ברמב"ם דהני מילי בכל ימות השנה, לא כן ביוה"כ, שדי בתשובה מועטת כדי לזכות לכפרה שלימה! והוא חידוש נפלא.

תשובה ויו"כ זה היינו הך

המאירי הקשה שם על דברי הרמב"ם בהל' תשובה 'ארבעה דברים מעכבים את התשובה', האחד הוא אם אומר 'אחטא ואשוב', והשני אם אומר 'אחטא ויוה"כ מכפר'. ואם יוה"כ מכפר רק ע"י תשובה - לא כדברי רבי, א"כ היינו הך כ'אחטא ואשוב', ואיך חילקו הרמב"ם לענין בפני עצמו 'אחטא ויוה"כ מכפר'?

תשובה של פיוטים

ותירץ המאירי דיוה"כ מכפר רק ע"י תשובה אין הכוונה לתשובה פרטית של כל אחד ואחד בשלימות, אלא **תשובה כללית של בני ישראל המתענגים בפיוטים ושירה בבית הכנסת** ביום הכיפורים. לא רק לדברי רבי שיוה"כ מכפר גם לשאינם שבים, אלא אפילו לחכמים שהלכה כמותם שיוה"כ מכפר רק לשבים, הכוונה לתשובה כללית של בני ישראל.

ובספר 'ילקוט לקח טוב' להרב בייפוס זצוק"ל כתב ששמע שיעור ארוך מהג"מ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע ביוה"כ תשי"ג, שהביא ראיות גדולות לענין זה.

להודות להשי"ת על היום הקדוש

וממילא יש לנו להודות להשי"ת על החסד הגדול שנתן לנו יום קדוש ונורא כזה, שאע"פ שבדרך כלל קשה לשוב בתשובה שלימה, כמו שהאריך בשערי תשובה לרבינו יונה, אעפ"כ ביוה"כ מודים חכמים לרבי שיוה"כ מכפר בכפרה שלימה, גם ע"י תשובה כללית בלבד.

ביוה"כ יש תשובה גם לעוונות שאין עליהם תשובה

ועתה נבאר את דברי רבי ע"ד החסידות, וצדיקי פולין היו תמיד מזכירים את הדברים לפני החסידים, והוא

מתוך הבנה ששעת התפילה היא השעה הכי מאושרת שלי בחיים, לכן אני בא להתפלל בציבור, לא בגלל שה'מאור ושמש' מבטיח סגולה לפרנסה, אלא שכבר עכשיו אני מאושר להתפלל בבית הכנסת בכונה בציבור. וכן שעת קביעת עתים לתורה אין מתוק ממנה. לא על מנת לקבל שכה, אלא שזהו טעם החיים.

הירידות נועדו כדי לחזק את האהבה

כל מי שאוהב את מה שהוא עושה, הרי הוא עובד את ה' מאהבה. הגדרה חדשה של הרמב"ם בהלכות תשובה בפרק י'. אם יש לך אהבה לשבת, אהבה לטלית ותפילין, זו מצות אהבת ה'. וא"כ עלינו להתחזק ולשמוח שאנו באמת זוכין לעבוד את ה' מאהבה, למצוות יש נועם ומתיקות. אף שההתחלה היא עול, ההמשך הוא נועם ומתיקות. זו עבודה מאהבה ותשובה מאהבה. והירידות נועדו כדי לחזק את האהבה, כמו בכלים הטכנולוגיים שאדם מכיר באמת שמוכרח כלים כשרים ולא מטונפים, רק ע"י מכשול כלשהו, אז הוא משתכנע שהחיים המאושרים ביותר הם חיים נקיים.

התוה"ק נקראת המְכַשֶּׁלָה

וכבר העידו חז"ל (חגיגה יד.) שהתוה"ק נקראת בשם מוזר מאד, לא פחות ולא יותר מִהַמְכַשֶּׁלָה (ישעי' ג, ו), מדוע התורה נקראת מְכַשֶּׁלָה? משום שאין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בה. הרי שאותו המכשול הביאו לדברי תורה, וכן בכל ענין בקדושת החיים, המכשול גרם לו להכיר באמת ולעשותו מפני שהוא אמת. והרי שהזדון נהפך לזכות.

רגעי הזוהמא בכף המצוות שבמאזניים

בתחילה האדם קנה כלים כשרים רק בגלל שהגרו"ק איים עליו 'יהרג ואל יעבור' והגרו"ש וואזנער אסר עליו וכו' וכו', והמנהל מאיים שיזרוק את הילדים מהחידה. אבל לאחר שהוא נכשל וחוזר לה', הוא בעצמו בוחר בחיים הטובים, ולכן הזדונות נעשות לו כזכויות, כי עי"ז עבר מ'עול' ל'מתיקות ואהבה'. ובעלותו לשמים ימצא את הרגעים המזוהמים ביותר על כף מאזניים של המצוות, כשאמר רחצתי את רגלי בסמארטפון ואיככה אטנפם בדף גמרא רח"ל, הירידה הזאת התפכה לעליה, הזדון נהפך לזכות. לעומת היראה שאינה נוצרת מכח ריחוק וקירוב, אלא ע"י שהאדם מפחד ומאיים שלא להיענש, האהבה נבנית רק ע"י ירידות וריחוק, ולכן הזדונות נהפכות לזכויות.

לא ידונו בבי"ד של מעלה

בשיעור הקודם הזכרנו שאע"פ שלא נפסקה הלכה כרבי שיוה"כ מכפר גם לשאינם שבים, הרמב"ם פסק כמותו לגבי

להאמין בכח של היום הגדול הזה

והתנאי היחיד הוא להאמין בכח היום הגדול הזה, וכמ"ש הרמ"א שאין יוה"כ מכפר על מי שאינו מאמין ביוה"כ. והדבר תלוי בשיעורים, כפי שיעור האמונה של האדם בקדושת יוה"כ, כך הוא ממשיך על עצמו כפרה וסליחה. רבינו הקדוש האמין כ"כ ביוה"כ, עד שהמשיך כפרה אפילו לשאינם שבים, וכמו שהסביר ה'פנים מאירות' מתוך אהבת הבן לאביו.

מהרהור תשובה ביוה"כ הזדונות יהפכו לזכויות

ונחזור לעיל, שזה בעצמו מעורר בלבנו רגשי אהבת הבורא ית"ש, שנתן לנו יום אהבה כזאת, שלא התנה את הכפרה בתשובתנו, היש חייך מתוק מזה? ה'קהילות יעקב' כתב שאף אם יוה"כ מכפר לשאינם שבים, מ"מ אין הזדונות נהפכות לזכויות. א"כ כאשר זכינו להרהור תשובה ביוה"כ, זכינו גם למעלה זאת שהזדונות נהפכות לזכויות.

למה לא הלבנה הלשון של זהורית?

אי' בגמ' שהיו רואין ביוה"כ את הלשון של זהורית כשהיא מתלבנת שהיו שמחים, אך לא בכל שנה היה כן, ולכן נתבטל הדבר כדי שלא יהיו עצבין. והקשו הראשונים איך יתכן שהיו שנים שלא הלבין הלשון של זהורית לדברי רבי שיוה"כ מכפר גם לשאינם שבים?

הלשון של זהורית מלבינה רק בתשובה מאהבה

ותירץ ה'בן איש חי' בספרו עבודת יוה"כ, שבכדי שתלבין הלשון של זהורית היה צריך לשוב מאהבה, כי גוון אדום שנהפך ללבן, מעיד על זדון שנהפך לזכות, אף לרבי שהיוה"כ מכפר גם לשאינם שבים, מ"מ כדי שיתהפך לזכות הכל מודים שצריך לשוב בתשובה.

ה' נתן לנו כזו מתנה גדולה

והרי נכפלה אהבתנו שנתן לנו יוה"כ כזה, אחד מצד עיצומו של יום מכפר, ואחד מצד תשובתנו שמהפכת כל זדון לזכות, כי ביום כזה מחמת אהבתנו את ה' שנתן לנו יום כזה, בוודאי שבים מתוך אהבה, ובפרט לדברי החת"ס 'מי הקדימני ואשלם', שהעון הקדים לזכות, היש חייך מתוק מזה?

בספה"ק מאור עיניים פרשת האזינו וזלה"ק 'איתא בש"ס דרבי סבירא ליה דיום הכיפורים מכפר בין לשבים בין לשאינם שבים ולכאורה איך אפשר שרבי יהיה סובר שיום הכיפורים מכפר אף לשאינם שבים הלא אמרו רז"ל כל האומר הקודשא בריך הוא וותרן וכו'? אך נראה דוודאי בלא תשובה אינו כלום אך הפי' הוא על פי מה שאמרו רז"ל בזוהר הקדוש על עון הוצאת זרע לבטלה אמרו כלו חובין תליין בתיובתא לבר מהאי, וזהו שאמר אף לשאינם שבים רצה לומר אף לאותן שאינם מקבלים אותם בתשובה כל השנה דהיינו על עון הנ"ל ביום הכיפורים מקבלים אותם'.

'יום הכיפורים מכפר אפילו לשאינם שבים', אין הכוונה בלי תשובה, אלא על אותם עוונות שבדרך כלל אין מועיל להם תשובה, ביוה"כ כן מועיל להם תשובה.

משה רבינו פעל שנזכה לסליחה גם לפגם הנורא

וכל זאת משה רבינו פעל בעלותו לשמים, ואמר 'אנא חטא העם הזה חטאה גדולה', כדי להמשיך כפרה ומחילה אפילו לפגמים שהם בגדר חטאה גדולה, ומבואר במדרש שלא הניח משה זוית ברקיע שלא נתחבט בה, כלומר שלא השאיר פינה אחת בחייו של אדם שלא יוכל להמשיך לשם סליחה מחילה וכפרה, וכשאמר לו הקב"ה 'סלחתי כדברך' היה כלול גם אותו הפגם. כי בחטא העגל כתוב 'ויקומו לצחק' ובמדרש מבואר שנכלל בזה אותו הפגם שכתוב עליו שאין מועיל בו תשובה, ומשה רבינו פעל לנו רחמים וחסדים שנזכה לסליחה ומחילה גם לעון ופגם הנורא הזה.

סיכום הדברים

תהילה לא'ל חיינו זכינו לכמה דרכי ביאור בדברי רבי שיוה"כ מכפר אפילו לשאינם שבים. אם הכוונה שאינו שב בשלימות רק מקופיא, וחכמים מודים דביוה"כ סגי בתשובה כללית. או שהכוונה אף לשאינו שב כלל, היות ונתגברה אהבת האב לבניו, מסיר האב את כל המחיצות המבדילות גם כשאין הבן מתעורר לאהבתו. או גם לשאינם שבים, כלומר לעונות כאלו שלא מועילה להם תשובה, ביוה"כ כן מתכפר.

מפתח שיעורי יום כיפור

#	כותרת השיעור	אורך	מס' שיעור
13	עבודת יום כיפור-על סדר אתה כוננת עולם מראש- שיעור ד	00:43:50	1440289
14	עבודת יום כיפור-על סדר אתה כוננת עולם מראש- שיעור ה	00:56:39	1440290
15	עבודת יום כיפור-על סדר אתה כוננת עולם מראש- שיעור ו	00:48:12	1440291
16	עבודת יום הכיפורים-סדר אמיץ כח שיעור א	00:49:20	1440292
17	עבודת יום הכיפורים-סדר אמיץ כח שיעור ב	00:45:51	1440293
18	עבודת יום הכיפורים-סדר אמיץ כח שיעור ג	00:42:33	1440294
19	עבודת יום הכיפורים-סדר אמיץ כח שיעור ד	00:58:46	1440295
20	סדר עבודת יום הכיפורים- אתה כוננת עולם ברב חסד- תפילת הרבינו תם שיעור א	00:45:55	1440296
21	סדר עבודת יום הכיפורים- אתה כוננת עולם ברב חסד- תפילת הרבינו תם שיעור ב	00:48:14	1440297
22	סדר עבודת יום הכיפורים- אתה כוננת עולם ברב חסד- תפילת הרבינו תם שיעור ג	00:52:30	1440298
23	סדר עבודת יום הכיפורים- אתה כוננת עולם ברב חסד- תפילת הרבינו תם שיעור ד	00:49:09	1440299
24	סדר עבודת יום הכיפורים- אתה כוננת עולם ברב חסד- תפילת הרבינו תם שיעור ה	00:55:31	1440300
25	סדר עבודת יום הכיפורים- אתה כוננת עולם ברב חסד- תפילת הרבינו תם שיעור ו	00:27:03	1440301
26	סדר עבודת יום הכיפורים- אתה כוננת עולם ברב חסד- תפילת הרבינו תם שיעור ז	00:50:27	1440302
27	סדר עבודת יום הכיפורים- אתה כוננת עולם ברב חסד- תפילת הרבינו תם שיעור ח	00:59:56	1440303
28	סדר עבודת יום הכיפורים- אשוחח נפלאותיך-שיעור א	00:47:39	1440304
29	סדר עבודת יום הכיפורים- אשוחח נפלאותיך-שיעור ב	00:49:27	1440305
30	סדר עבודת יום הכיפורים- אשוחח נפלאותיך-שיעור ג	00:31:29	1440306

#	כותרת השיעור	אורך	מס' שיעור
1	יום ב' שבוע דיו"כ עשי"ת תשע"א • סדר עבודת יום כיפור {א'} - אתה כוננתה ואמיץ כוח << חשבון וסדר פעולות הכ"ג {א'}	00:52:28	1440249
2	יום ג' שבוע דיו"כ עשי"ת תשע"א • הכנה ליום כיפור - תקנו העינויים דרבנן מהחורבן << ברכת הגומל בצאתו מהקודש << אשר קדשנו בקדושת כ"ג	00:48:29	1440251
3	יום ד' שבוע דיו"כ עשי"ת תשע"א • סדר עבודת יום כיפור {ב'} תרוה"ד בכ"ג או בפ"ס << חשבון וסדר פעולות הכ"ג {ב'}	00:56:14	1440253
4	אור ליום ה' ח' דעשי"ת הכנה ליום כיפור תשע"א בהמד"ר הגדול בעלזא ירושלים • חוזרין למקומו של אדה"ר	01:04:24	1440254
5	יום ה' שבוע דיו"כ עשי"ת תשע"א • תמכתי יתדותי ב"ג מידות - הכנה ל"ג מידות ויום כיפור מתורת החת"ס ז"ל	00:53:43	1440256
6	יום ה' שבוע דיו"כ עשי"ת תשע"א • גילוי יו"כ לבעלי תשובה	01:01:57	1440255
7	יום ה-ח תשרי-עבודת כהן גדול ביום כיפור	00:45:08	1440319
8	עבודת יום כיפור-על סדר אתה כוננת עולם מראש- שיעור א	00:46:21	1440286
9	עבודת יום כיפור-על סדר אתה כוננת עולם מראש- שיעור ב	00:34:21	1440287
10	יום א' פרשת האזינו תשע"ו - הקדמה למפסיר יונה {א'}	01:05:13	1440277
11	עבודת יום כיפור-על סדר אתה כוננת עולם מראש- שיעור ג	00:44:39	1440288
12	יום ב' פרשת האזינו ערב יוה"כ"פ תשע"ו - יום לידת החת"ס, מפסיר יונה בדרך המוסר {ב'}	01:06:24	1440093

מפתח שיעורי יום כיפור

#	כותרת השיעור	אורך	מס' שיעור
51	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור ט	00:45:55	34249371
52	הפסרת יום כיפור שיעור ב	00:49:32	34249966
53	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור י	01:12:04	34250417
54	הפסרת יום כיפור שיעור ג	00:55:15	34256518
55	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור א	00:46:51	35978567
56	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור ב	00:41:58	35979493
57	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור ג	00:44:47	35980695
58	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור ד	00:54:18	35981926
59	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור ה	00:25:09	35993208
60	יום ג' למחרת יום כיפור שבוע דסוכות תשפ"ד • אֶכִּילָת שְׁעִיר דִּוְהַכֹּהֵן בַּמִּזְבֵּחַ - בעיון הסוגיות ובדרך החסידות	01:01:17	35994718
61	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור ו, יום כיפור	00:52:24	38996401
62	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור ז, יום כיפור	01:00:09	39002161
63	הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ב הלכה ה	00:25:07	39003071
64	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור ח, יום כיפור	00:45:15	39003545
65	הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ב הלכה ה	00:38:00	39004454
66	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור ט, יום כיפור	00:56:17	39009390
67	הלכות עבודת יום הכיפורים - מאה ברכות ביום הכיפורים	00:31:41	39005929
68	סדר העבודה לר"ש אבן גבירול - "אלהים אל ראשון ואחרון" שיעור י, יום כיפור	01:03:06	39006336

#	כותרת השיעור	אורך	מס' שיעור
31	סדר עבודת יום הכיפורים - אשוחח נפלאותיך - שיעור ד	00:42:10	1440307
32	סדר עבודת יום הכיפורים - אשוחח נפלאותיך - שיעור ה	00:56:10	1440308
33	סדר עבודת יום הכיפורים - אשוחח נפלאותיך - שיעור ו	00:42:28	30170113
34	סדר עבודת יום הכיפורים - אשוחח נפלאותיך - שיעור ז	00:42:54	30452143
35	סדר עבודת יום הכיפורים - אשוחח נפלאותיך - שיעור ח	00:41:49	30456283
36	סדר עבודת יום הכיפורים - אשוחח נפלאותיך - שיעור ט	00:36:23	30460192
37	סדר עבודת יום הכיפורים - אשוחח נפלאותיך - שיעור י	00:21:25	30462815
38	מצגת סדר עבודת יום הכיפורים חלק א'	01:15:48	30412776
39	מצגת סדר עבודת יום הכיפורים חלק ב'	01:18:27	30412793
40	מצגת סדר עבודת יום הכיפורים חלק ג'	01:22:22	30412925
41	מצגת סדר עבודת יום הכיפורים חלק ד'	01:44:48	30412926
42	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור א	00:40:57	31652639
43	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור ב	00:37:10	31673898
44	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור ג	00:43:40	31674859
45	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור ד	00:43:02	31676080
46	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור ה	00:56:25	31677162
47	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור ו	00:49:19	34246368
48	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור ז	00:55:07	34253952
49	הפסרת יום כיפור שיעור א	00:51:51	34247928
50	סדר עבודת יום הכיפורים - אזכיר גבורות אלוה - שיעור ח	00:23:10	34248527

ימים נוראים

עש"ק פ' האזינו י"ב תשרי תשפ"ו

ר"ת	בעלזא	מוצש"ק	הדה"נ	
7:37	7:15	6:57	5:46	ירושלים
7:34	7:12	6:59	6:01	בני ברק
7:36	7:14	6:58	5:52	חיפה
7:35	7:13	6:59	6:01	אשדוד
7:36	7:14	6:58	5:45	בית שמש
7:36	7:14	6:59	6:03	קרית גת
7:36	7:14	6:56	5:54	נוף הגליל

ערב יום הכיפורים ט' תשרי תשפ"ו

ר"ת	בעלזא	מוצש"ק	הדה"נ	
7:40	7:18	6:59	5:48	ירושלים
7:37	7:15	7:01	6:03	בני ברק
7:38	7:16	7:00	5:54	חיפה
7:38	7:16	7:02	6:04	אשדוד
7:38	7:17	7:00	5:47	בית שמש
7:39	7:17	7:01	6:05	קרית גת
7:38	7:16	6:59	5:57	נוף הגליל

זמני השיעורים:

שיעור בפרשת השבוע	א' ו' 09:00
שיעור תלמוד בבלי	א' ו' 10:30
שיעור במשניות	א' ה' 11:15
שיעור תלמוד ירושלמי	א' ה' 19:15
שיעור נביאים וכתובים	א' ה' 20:00
רמב"ם יד החזקה	א' ד' 20:45
שיעור ביאורי תפילה	יום ה' 20:45

מספרי קול הלשון בארץ ובעולם:

מספר ישיר לשיעורי הרב רייזמאן:

אידיש - 03-6171105 | עברית - 03-6171106

ארה"ב - 7185591035

מספרי קול הלשון בארץ ישראל:

03-6171111 | ***6761

+442081917000	אנגליה
+17185215231	ארה"ב
+33980091256	צרפת
+61390216884	אוסטרליה
+27115680938	דרום אפריקה
+41445087456	שווייץ
+31208932952	הולנד
+52(55)41613064	מקסיקו
+5144469513	קנדה
+32(3)8080388	בלגיה
+541152198855	ארגנטינה

מרכזיה קול הלשון: 073-2828268
www.kolhalashon.com | support@kolhl.com

להערות והצטרפות לפנות למייל:

yy5470@gmail.com | 5387234@gmail.com

א גוט יאר
גמר
חתימה
טובה

לע"נ הרה"ח ר' אשר זצ"ל בהרה"ח ר' אברהם יהודא הי"ד (י"ז אדר תשע"ג)
לע"נ מרת אסתר דרייזיל ע"ה בת הרה"ח ר' שלו זאב זצוק"ל (י"ח שבט תשל"ז)
לע"נ הרה"ח הר"ר בנימין מאניש זצ"ל בהרה"ח ר' ישראל זצ"ל (ד' ניסן תשע"ה)
לע"נ מרת שפרה ברכה ע"ה בת הרה"ח ר' נפתלי צבי זצ"ל (ג' תמוז תשפ"ג)

אחינו כל בית ישראל. הנתונים בצרה ובשביה. העומדים בין בים ובין ביבשה. המקום ירחם עליהם
ויצאם מצרה לרוחה. ומאפלה לאורה. ומשעבוד לגאולה. השתא בעגלא ובזמן קריב. ונאמר אמן: